

200 pitanja i isto toliko odgovora

HAFIZ EL - HAKAMI

BESPLATNO

Hafiz Al-Hakami

DVJESTO PITANJA I ISTO TOLIKO ODGOVORA

Naslov originala
E'LAMU ES-SUNNE EL-MENŠURE LI'ITIKADI ET-TAIFE EN-NADŽIJE EL-MENSURE

AUTOR
Hafiz El-Hakemi

Prevodilac
Rasim Brković

Šerijatski recenzent
Muhamed Mehanović

Likovno i tehničko uređenje
Nedžad Kazić

Savjetnik za bosanski jezik
Senahid Halilović

Lektor i korektor
Zineta Bogunić

Kompjuterska obrada
D&N, Zagreb

Izdavač
VISOKI SAUDIJSKI KOMITET ZA POMOĆ BIH

KNJIGA BROJ 31
Drugo izdanje

BESPLATNI PRIMJERAK

Tiraž: 10.000

Sarajevo, 1998 – 1418. g. H.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog!

RIJEČ IZDAVAČA

Hvala uzvišenome Allahu. Neka je selam i salavat na odabranog Poslanika.

Uzvišeni Allah, dž.š., kaže: "Džinove i ljude stvorio sam samo zato da Mi se klanjaju." (Ez-Zarijat, 56)

Ibadet Allahu, dž.š., jeste, dakle, cilj i sve što je na Zemlji i u kosmosu potčinjeno je realizaciji ovog cilja. Da bi se ovaj cilj ostvario, potrebno je znati način obavljanja ibadeta. Za ispravan i valjan ibadet potrebno je ispuniti tri uvjeta:

1. iskrena i čvrsta odluka proistekla iz čiste i istinske ljubavi prema allahu, dž.š.: "Ali pravi vjernici još više vole Allaha" (El-Bekare, 165);
2. iskrenost i čiste namjere – nijet: "Ko Mi učini širk, ostavljam i njega i njegov širk" (Hadis);
3. usklađenost sa šerijatskim propisima: "Ostavio sam vas na čistom pravom putu. Ko s njega skrene ide u propast" (Hadis).

"Ko izmisli nešto novo u ovoj vjeri, neće mu biti primljeno." (Hadis)

Ljudi ne poznaju mnoge važne stvari vezane za tevhid i smatraju ih nevažnim, kao : zaklinjanje nečim i nekim drugim, a ne Allahom, dž.š., vjerovanje sihirbazima i vračarima, obraćanje dovom nekom drugom mimo Allaha, dž.š., ljubav prema Allahovim neprijateljima, bez obzira na njihov položaj,

a sve ove stvari utječu negativno na čistoću, vjerovanja – akide i tevhida. Iz želje da bude na usluzi islamu i muslimanima u Bosni i Hercegovini, da obogati bosansku biblioteku, obznani Istinu, približi se Allahu, dž.š. ("Reci: 'Ovo je put moj, ja pozivam k Allahu, imajući jasne dokaze, ja, i svaki onaj koji me slijedi, i neka je hvaljen Allah, ja Njemu nikoga ne smatram ravnim."), i pojasni pravi put, Visoki saudijski komitet s radošću nudi čitaocu vrijednu knjigu u formi pitanja i odgovora, autora Šejha Hafiza bin Ahmeda El-Hakemija, Rahmetullahi, velikog učenjaka, u kojoj on objašnjava način obavljanja ibadeta koji približava Allahu, dž.š., i to kakav odnos musliman treba imati prema životu, društvu, kosmosu. S ovim novim izdanjem ove knjige Visoki saudijski komitet želi učestvovati u širenju knjige koja ima za cilj ostvarenje utjecajnog i jakog imana, koji daje plodove ("Snažan vjernik bolji je od slabog vjernika. U oboma ima dobra.")

Molim Allaha, dž.š., da nagradi autora najboljom nagradom, da plodove svoga znanja nađe na mizanu na Sudnjem danu, i da nagradi svakog učesnika u izdavanju ove knjige najboljom nagradom.

Es-selamu alejkum

Direktor Regionalnog ureda
Šejh Nasser bin Abdurrahman es-Seid

PREDGOVOR

Allahu se zahvaljujemo najljepšom zahvalom zbog neizmjernih blagodati kojima nas je obasuo. Posebnu Mu zahvalu ističemo što nam je put spasa pokazao i uputio nas savršenoj vjeri, islamu. Bez Njegove upute pravi put mi nikada ne bismo upoznali.

Donosimo salavat i selam na donosioca radosne vijesti, izbavitelja iz tmina na svjetlo dana, vjernog dostavljača Allahove objave, prvaka među odabranim, Muhammeda poslanika, neka je Božiji mir i blagoslov na njega, njegovu časnu porodicu, vrle ashabe i svu braću mu'mine koji ih slijede na putu Istine.

Od samoga nastanka, čovjek je postavljao pitanja o samome sebi: odakle je došao? ko ga je stvorio? kakva je svrha njegovog stvaranja? kuda ide? i tome slično. Razni filozofski pravci pokušavali su dati odgovore na postavljena pitanja, međutim, istinske odgovore moguće je naći jedino u učenjima vjere, i to one vjere koju je Svevišnji objavio posljednjem poslaniku Muhammedu, sallallahu alejhi we sellem, rekavši u Kur'ani-kerimu: "*Danas sam vam vjeru vašu usavršio, i blagodat Svoju prema vama upotpunio i zadovoljan sam da vam islam bude vjera.*" (El-M,aide, 3)

Imajući na umu da je islam posljednja objavljena vjera, Allah ju je učinio savršenom i prilagodljivom za sve ljude, podneblja i za sva vremena. Stoga, mi iz Kur'ana i sunneta, kao dva osnovna izvora islama, crpimo prava saznanja o našemu Stvoritelju, Njegovim atributima (sifatima), o pojavnom i transcendentalnom svijetu kao rezultatu Njegovog stvaranja. Iz istih izvora mi doznajemo razložnost i ulogu našeg bitisanja, kao i način obožavanja i iskazivanja pokornosti Gospodaru svih svjetova.

Samo čisti tewhid (monoteizam) može zadovoljiti razum i umiriti ljudsku savjest.

Na razmeđu različitih vjera, kultura i ideologija Bosna i Bošnjaci su počesto predmetom njihovih utjecaja. Držimo jako bitnim svako islamsko štivo koje afirmira tewhid - akaid, kao temeljnu islamsku znanost na koju se naslanjaju sve ostale dinske znanosti. Utoliko više što je literatura iz ove oblasti jako oskudna na bosanskom jeziku i što je ponuđena knjiga "Dvjesto pitanja i isto toliko odgovora" prava studija islamskog akideta, napisana u svjetlu Kur'ana i sunneta. Neobičnim stilom, u formi pitanja i odgovora, na vrlo sažet način, knjiga kazuje o najtanahnijim osobenostima dini-islama, posljednjeg Božanskog zakonodavstva koje derogira prethodne religije, također objavljene od Jedinog Allaha.

Zbog toga je dužnost svakog muslimana da uz poštivanje Božanskog zakona u svakidašnjem privatnom i zajedničkom životu doprinosi širenju islama, posljednje Božanske objave, poslane radi spasa i blagostanja čitavog čovječanstva. Objavljen u potpunom skladu s ljudskom prirodom, islam je najuspješnije rješenje za postizanje sreće na ovome i budućem svijetu. Uzvišeni je u Svojoj Knjizi rekao:

"*Elif - lam - ra. Ovo je Knjiga čiji se ajeti pomno nižu i od vremena do vremena objavljuju, od Mudrog i Sveznajućeg, da se samo Allahu klanjate – ja sam vam od Njega, da opominjem i da radosne vijesti kazujem, da od Gospodara svoga oprosta tražite i da se pokajete, a On će vam dati da do smrtnog časa lijepo proživite, i svakom čestitom dat će zasluženu nagradu. A ako leđa okrenete – pa ja se, zaista, bojim za vas patnje na Velikom danu. Allahu ćete se vratiti a On sve može*"! (Hud, 1 – 4)

Molimo Milostivog da se muslimani obilato okoriste ovom knjigom, a da veliku nagradu podari braći iz Visokog saudijskog komiteta, koja su uzrok ovome, nadamo se, Bogu ugodnom djelu. Molimo Ga da se smiluje i autoru i prevodiocu, kao i svima onima koji su na bilo koji način doprinijeli da knjiga ugleda svjetlo dana.

We billahit-tewfiq. Hfz. Halil Mehtić

PREDGOVOR PISCA

U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!

Hvaljen neka je Allah, Koji je nebesa i Zemlju stvorio i tmine i svjetlo dao, pa opet oni koji ne vjeruju – druge sa Gospodarom svojim izjednačuju! On vas od Zemlje stvara i čas smrti određuje, i samo On zna kada će Smak svijeta biti, a vi opet sumnjate. On je Allah na nebesima i na Zemlji, On zna i što krijete i što pokazujete. On zna ono što radite.

Svjedočim da nema boga osim Allaha, Koji nema druga. On je Jedan i Jedini, Onaj Kome se sve obraća, nije rodio niti je rođen i niko Mu ravan nije.

Njegovo je sve što je na nebesima i na Zemlji i Njemu se sve pokorava. On je Stvoritelj nebesa i Zemlje i kada odredi nešto samo kaže: "Budi" – i ono biva.

"Gospodar tvoj stvara što hoće, i On odabira, Oni nemaju pravo da biraju. Čist je i uzvišen On od onoga što Mu pripisuju".

"On ne biva pitan za ono što radi a oni bivaju pitani."

I svjedočim da je naš prvak i poslanik Muhammed, Njegov rob.

"On ga je poslao s Uputom i pravom vjerom da bi je uzdigao iznad svih vjera, makar ne bilo po volji mnogobošcima".

Neka je salavat i selam na njegovu porodicu i ashabe koji na istinu upućuju i po njoj pravedno sude.

Ova knjiga je sažetak vrlo velikih sveobuhvatnih koristi. U sebi sadrži temelje vjere (dina) i fundamente tevhida (monoteizma) u koji su pozivali svi vjerovjesnici i sve objavljene knjige. On ukazuje i upućuje na slijeđenje islama i ispravnog i istinskog puta. I nema spasa onome ko u nešto drugo vjeruje.

U ovom sažetku pojasnio sam iman i ono čime se odlikuje te ono što ga u potpunosti uklanja ili pak, što negira njegovu potpunost.

Uz odgovor na svako pitanje spomenuo sam i dokaze kako bi stvar bila jasnija i kako bi suština toga bila očitija.

Ograničio sam se na spominjanje pravca onih koji slijede sunnet a nisam spominjao mišljenja onih koji slijede strasti i novotarije, jer se one ne spominju osim u kontekstu odgovora na njih i kako bi se "odapele strijele sunneta" na njih.

Na razotkrivanju novotarija i njihovih nedostataka radili su veliki imami i napisali su zasebna djela, koja suzbijaju novotarije i udaljavaju od njih, jer se nešto spoznaje upoznavanjem njegove suprotnosti. Pa kada izađe sunce, ne treba dokazivati da je dan i kada istina postane jasna i uočljiva sve što je mimo nje jeste zabluda.

Ovu knjigu sam pretočio u pitanja kako bi učenici obratili pažnju, a zatim sam dao odgovore, kako bi stvar postala jasna i nazvao sam je "E'lamu es-sunne el-menšure li'itikadi et-taifeti en-nadžijeti el-mensure".

Allaha molim da ova knjiga bude u ime Njega i da nam da koristi u onome čemu nas je podučio, i da nas podući onome što će nam koristiti. On sve može, On je prema Svojim robovima dobar. Njemu se sve vraća i On je naš Gospodar, a divan li je On Gospodar i Pomagač!

Prvo pitanje:

KOJA JE PRVA DUŽNOST ROBOVA ALLAHA, DŽ.Š.?

Robovi Svevišnjeg prvenstveno moraju spoznati zašto ih je On stvorio, zašto im je odredio namjesništvo na Zemlji, zašto im je poslao vjerovjesnike i preko njih knjige Objave, te zašto je stvorio ovaj (dunjaluk) i onaj svijet (ahiret) i s njima Sudnji dan i terezije na kojima će se mjeriti sreća i nesreća i shodno tome darivati svjetlost.

Allah, dž.š., kaže:

"A onaj kome Allah ne da svjetlo, svjetla neće ni imati."[1]

Drugo pitanje:

ZAŠTO JE ALLAH STVORIO SVOJA STVORENJA?

Rekao je Uzvišeni Allah, dž.š.:

"Mi nismo stvorili nebesa i Zemlju i ono što je između njih da bismo se igrali, Mi smo ih stvorili s ciljem, ali većina ovih ne zna."[2]

---

[1] En-Nur, 40.
[2] Ed-Duhan, 38, 39.

"Mi nismo uzalud stvorili nebo i Zemlju i ono što je između njih; tako misle nevjernici,"[3] a Allah je nebesa i zemlju mudro stvorio i zato da bi svaki čovjek bio nagrađen ili kažnjen prema onome što je zaslužio; nikome neće biti učinjeno nažao."[4] "Džinove i ljude sam stvorio samo zato da Mi se klanjaju."[5]

Treće pitanje:

KO JE ROB ('ABD)?

Ako pojam 'abd (rob) podrazumijeva porobljene, potčinjene i ponizne, onda on obuhvaća stvorenja iz viših i nižih svjetova, razumna i ona bez razuma, pokretna i nepokretna, ona koja žive na zemlji i u vodi, vidljiva i nevidljiva, ona koja vjeruju i ona koja ne vjeruju, dobročinitelje i razvratnike, i sve druge.

Sva stvorenja su Allahova, potčinjena Njemu i podređena Njegovom upravljanju. Svakom stvorenju je unaprijed određena shema prema kojoj se ravna i kreće, kao i granica do koje se kreće.

Uzvišeni Allah, dž.š., kaže:

To je uređenje Pravednog i Mudrog."[6]

Ako pojam 'abd podrazumijeva poniznog, pokornog i onog koji voli svoga Gospodara, onda se odnosi samo na vjernike koji su Njegovi poštovani robovi i Njegove bogobojazne evlije koje ne treba da se plaše i žaloste.

---

[3] Sad, 27.
[4] El-Džasije, 22.
[5] Ez-Darijat, 56.
[6] Ja Sin, 28

Četvrto pitanje:

ŠTA JE IBADET?

Ibadet je pojam koji obuhvaća sve što Allah, dž.š., voli i čime je zadovoljan, ne samo riječi i djela nego i tajne, i skrivene misli, te udaljavanje od svega što to negira i što je protivno tome.

Peto pitanje:

KADA JE DJELOVANJE IBADET?

Djelovanje je robovanje kada se u njemu upotpune dvije stvari: potpuna ljubav i potpuna poniznost.

Rekao je Uzvišeni Allah, dž.š.:

"Ali pravi vjernici još više vole Allaha."[7]

Kaže Uzvišeni:

"Oni koji iz bojazni prema Gospodaru svome strahuju."[8]

Allah, dž.š., to je dvoje (ljubav i poniznost) spojio u Svojim Uzvišenim riječima: "Oni su se trudili da što više dobra učine i molili su Nam se u nadi i strahu, i bili su prema nama ponizni."[9]

Šesto pitanje:

KOJI SU ZNACI LJUBAVI ROBA PREMA UZVIŠENOM ALLAHU, DŽ.Š.?

Znaci ljubavi prema Svevišnjem su da voli sve ono što voli Allah, dž.š., i mrzi sve ono što Ga rasrđuje, da ispunjava Njegova nare-

[7] El-Bekare, 165.
[8] El-Mu'minun, 57.
[9] El-Enbija, 90.

đenja i čuva se Njegovih zabrana, da se druži sa Njegovim evlijama (dobrima), da je neprijatelj svih onih koji su Njegovi neprijatelji. Zato je najčvršća karika ovoga imana – vjerovanja: voljeti u ime Allaha, dž.š., i mrziti u Njegovo ime.[10]

Sedmo pitanje:

KAKO ALLAHOVI ROBOVI ZNAJU ŠTA ON VOLI I ČIME JE ZADOVOLJAN?

To su saznali od poslanika koje je poslao Allah, dž.š., i iz Objave preko poslanika objavljivane u kojoj je Svevišnji odredio što voli i čime je zadovoljan, a istovremeno zabranio ono što ne prihvaća i što prezire. Zbog toga je Objava neoboriv dokaz i u njoj se pokazala Njegova dalekosežna mudrost.

Rekao je Uzvišeni Allah, dž.š.:

"I o poslanicima koji su radosne vijesti i opomene donosili, da ljudi poslije poslanika ne bi nikakva opravdanja pred Allahom imali"[11]

Uzvišeni, također, kaže:

"Reci: 'Ako Allaha volite, Mene slijedite, i vas će Allah voljeti i grijehe vam oprostiti!', a Allah prašta i samilostan je."[12]

●

---

[10] Ovdje ukazuje pisac – Allah mu se smilovao – na hadis kojeg prenosi Imam Ahmed u "Musnedu" (4/286) iz hadisa El-Berae ibn Azib – da Allah bude s njim zadovoljan – od Božijeg Poslanika, s.a.v.s.:

"Najveći iman – vjerovanje jeste prijateljstvo u ime Allaha i neprijateljstvo u ime Allaha; ljubav u ime Allaha i mržnja u ime Allaha". Ovaj hadis spominje Šejh Nasir ed-Din el-Albani među vjerodostojnim hadisima 2/998; a s njim navodi i dokaze koji ga jačaju (tj. ovaj hadis) i pripisuje ga Taberaniju 3/125, i El-Begaviju u Šerh es-Sunnet" 3/429.

[11] En-Nisa, 165.

[12] Ali'Imran, 31.

Osmo pitanje:

KOLIKO UVJETA IMA IBADET (robovanje)?

Tri su uvjeta ibadetu:
- Prvi je čvrsta odluka bez kojeg ibadet ne može postojati.
- Drugi je iskrena odluka.
- Treći je usklađivanje sa Šerijatom, kojim Allah, dž.š., zapovijeda da se Njemu robuje i pokorava. Ovo su uvjeti ispravnosti ibadeta.

Deveto pitanje:

ŠTA JE TO ČVRSTA ODLUKA?

Odbacivanje lijenosti i tromosti, a ulaganje truda da bi djela pratila riječi.

Rekao je Uzvišeni Allah, dž.š.:

"O vjernici, zašto jedno govorite, a drugo radite? O kako je Allahu mrsko kad govorite riječi koja djela ne prate!"[13]

Deseto pitanje:

ŠTA JE TO NIJET (ISKRENA ODLUKA)?

To je želja i nastojanje roba da sa svim svojim riječima i djelima, javnim i tajnim, stekne naklonost svoga Svevišnjeg Gospodara.

Rekao je Uzvišeni Allah, dž.š.:

"A naređeno im je da se samo Allahu klanjaju, da Mu iskreno, kao pravovjerni, vjeru ispovijedaju..."[14]

---

[13] El-Saff, 2-3.
[14] El-Bejjine, 5.

"Ne očekujući da mu se zahvalnošću uzvrati, već jedino da bi naklonost Gospodara svoga Svevišnjeg stekao."[15]

"Mi vas samo za Allahovu ljubav hranimo, od vas ni priznanja ni zahvalnosti ne tražimo!"[16]

"Onome ko bude želio nagradu na onom svijetu – umnogostručit ćemo mu je, a onome ko bude želio nagradu na ovom svijetu – dat ćemo mu je, ali mu na onom svijetu nema udjela."[17]

O tome govore još mnogi drugi ajeti.

Jedanaesto pitanje:

KOJA JE TO VJERA KOJU JE ODREDIO UZVIŠENI ALLAH DA SE SAMO PO NJOJ NJEMU ROBUJE?

To je čista vjera, koju je vjerovjesnik Ibrahim, a.s., navijestio.

Rekao je Uzvišeni Allah, dž.š.:

"Allahu je prava vjera jedino islam."[18]

"Zar pored Allahove želje drugu vjeru, a Njemu se, htjeli ili ne htjeli, pokoravaju i oni na nebesima i oni na Zemlji?"[19]

"Vjeru Ibrahimovu izbjegava samo onaj koji ne drži do sebe..."[20]

"A onaj ko želi neku drugu vjeru osim islama, neće mu biti primljena, i on će na onom svijetu nastradati."[21]

I rekao je Uzvišeni:

"Zar oni da imaju bogove koji im propisuju da vjeruju ono što Allah nije naredio?..."[22] i mnogi drugi ajeti.

---

[15] El-Lejl, 19-20.
[16] Ed-Defri(El-Insan), 9.
[17] Eš-Šura, 20.
[18] Ali'Imran, 19.
[19] Ali'Imran, 83.
[20] El-Bekare, 130.
[21] Ali'Imran, 85.
[22] Eš-Šura, 21.

Dvanaesto pitanje:

KOLIKO STUPNJEVA IMA VJERA ISLAM?

Vjera islam ima tri stupnja: islam, iman, ihsan, a svaki od njih sam za sebe obuhvaća kompletnu vjeru.

Trinaesto pitanje:

ŠTA JE TO ISLAM?

Islam znači predanost Allahu, dž.š., tevhidom (shvaćanjem Allaha, dž. š., jedinim u svemu) i podložnost Njemu pokornošću ta'at) i čistoći od širka – pripisivanja druga Allahu, dž.š.

Rekao je Uzvišeni Allah:

"Ko je bolje vjere od onoga koji se iskreno preda Allahu..."[23]

"Onaj ko se sasvim preda Allahu, a uz to čini dobra djela, uhvatio se za najčvršću vezu."[24]

"Vaš Bog je Jedan Bog, zato se samo Njemu iskreno predajte! A radosnom viješću obraduj poslušne."[25]

Četrnaesto pitanje:

KOJI JE DOKAZ DA RIJEČ ISLAM OBUHVAĆAKOMPLETNU VJERU KOD NJENOG UOPĆAVANJA?

Rekao je Uzvišeni Allah, dž.š.:

"Allahu je prava vjera jedino – islam."[26]

---

[23] En-Nisa, 125.
[24] Lukman, 22.
[25] El-Hadždž, 34.
[26] Ali'Imran, 19.

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Islam je počeo sa pojedincima i opet će biti kako je poče

I rekao je Poslanik, s.a.v.s.: "Najbolji islam je vjerovanje u dž.š."[28]

Petnaesto pitanje:

KOJI SU DOKAZI DA SE ISLAM ZASNIVA NA PET TEMELJA (RUKNOVA) KOD NJEGOVOG KONKRETIZIRANJA?

Riječi Poslanika, s.a.v.s., u hadisu u kojem ga je pitao Džibril, a.s., o vjeri jesu: "Islam je da svjedočiš da nema drugog boga osim Allaha, dž.š., i da je Muhammed Allahov poslanik; te da obavljaš namaz; da daješ zekat; da postiš mjesec dana ramazana i da obaviš hadž ako si u mogućnosti."[29]

Kao i riječi Poslanika, s.a.v.s.:

"Islam je sagrađen na petero..."[30]

Poslanik je spomenuo i ovo gore rečeno, osim što je spomenuo hadž prije posta mjeseca ramazana, a ove obadvije predaje se nalaze u "Sahihima".

---

[27] Prenosi ga Muslim u svome "Sahihu" u poglavlju Imana, pod temom da je islam počeo sa pojedincima (usamljenicima) i da će tako ponovo biti. (1:130); a isto tako ga prenosi Ibn-Madže u poglavlju "Fitnet-nered", pod temom da je islam počeo sa pojedincima, pod brojem 4034 i tom hadisu je dodao:

"A blago li se usamljenicima."

[28] Dio dugačkog hadisa kojeg prenosi Ahmed (114:4), a prenosi ga Ibn-Ebi-Šejbe u poglavlju "Iman-vjerovanje", dok Šejh Albani ukazuje da ovaj hadis jačaju mnogi drugi dokazi, pogledaj "Es-Sahih" drugi tom pod brojem 551.

[29] Dio dugačkog hadisa kojeg prenosi Muslim u svome "Sahihu" poglavlju "Iman" u prvom stavku , 1:29, te isto tako Buhari u svom "Sahihu" u poglavlju "Iman" i pod stavkom "Pitanje Džibrila o imanu, islamu i ihsanu ,"1:18, isto tako ga prenosi Ebu-Davud, 4:224; i Ibn-Madže, 1:24, i Nesai u poglavlju "Iman" pod stavkom "Oblici imana i ihsana", pod brojem 4991

[30] Mettefekun alejhi, prenosi ga Buhari, poglavlje "Iman" pod stavkom "Riječi Poslanika, s.a.v.s.: "Islam je sagrađen na petero", 1:8, te Muslim u poglavlju "Iman" pod stavkom "Riječi Poslanika, s.a.v.s., "Islam je sagrađen na petero, 1:34; te Tirmizi u poglavlju "Iman" pod stavkom "Islam je sagrađen na petero", pod brojem 2609; te Nesai u poglavlju "Iman" pod stavkom na "Čemu je sagrađen islam", pod brojem 5001.

Šesnaesto pitanje:

KOJE MJESTO ZAUZIMAJU DVA SVJEDOČENJA (ŠEHADETA) U VJERI?

Čovjek ne može ući u vjeru osim sa svjedočenjem da je samo Allah Bog, a da je Muhammed, s.a.v.s., Njegov poslanik.

Rekao je Allah Uzvišeni:

"Pravi vjernici su samo oni koji u Allaha i Njegova Poslanika vjeruju".[31]

I rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Naređeno mi je da se borim protiv ljudi sve dok ne posvjedoče da nema drugog boga osim Allaha, dž.š., i da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik."[32]

I mnogo je drugih ajeta i hadisa na ovu temu.

Sedamnaesto pitanje:

KOJI JE DOKAZ SVJEDOČENJU DA NEMA DRUGOG BOGA OSIM ALLAHA?

Rekao je Allah Uzvišeni:

"Allah svjedoči da nema drugog boga osim Njega, a i meleki i džini i da on postupa pravedno. Nema boga osim Njega, Silnog i Mudrog!"[33]

I rekao je Uzvišeni:

"Znaj da nema boga osim Allaha!"[34]

---

[31] En-Nur, 62. i El-Hudžurat, 15.

[32] Mettefekun alejhi, prenosi ga Buhari u poglavlju "Iman" pod stavkom "Pa ako se pokaju i počnu obavljati namazi davati zekat ostavite ih na njihovom putu" 1:11, te Muslim u poglavlju "Iman" pod stavkom: "Naređivanje borbe protiv ljudi sve dok ne kažu da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik", 1:39.

[33] Ali'Imran, 18.

[34] Muhammed, 19.

"I nema boga osim Allaha!"[35]

Riječi Uzvišenog su i ove:

"Allah nije uzeo Sebi sina, i s Njim nema drugog boga!"[36]

"Reci: 'Da pored Njega postoje drugi bogovi, kao što oni govore, oni bi onda potražili put do Allaha Svevišnjeg"[37]

O tome govore i mnogi drugi ajeti.

Osamnaesto pitanje:

ŠTO ZNAČI SVJEDOČENJE DA NEMA DRUGOG BOGA OSIM ALLAHA?

Znači negiranje da je bilo ko osim Allah dostojan da bude obožavan i potvrđivanje robovanja (ibadeta) samo Njemu Koji nema saučesnika u obožavanju (ibadetu), kao što On nema druga u Svojoj vlasti. Rekao je Uzvišeni: "To je zato što je Allah istina, a oni kojima se oni, pored Allaha, klanjaju – ne postoje, i zato što je Allah Uzvišen i Velik."[38]

Devetnaesto pitanje:

KOJI SU UVJETI SVJEDOČENJA DA NEMA DRUGOG BOGA OSIM ALLAHA KOJI NE KORISTE ONOME KOJI IH IZGOVARA OSIM DA IH SVE POSJEDUJE?

Sedam je takvih uvjeta:

Prvi: Poznavanje njegovog značenja (tj. tog svjedočenja) negiranjem i potvrdom

---

[35] Ali'Imran, 62.
[36] El-Mu'minun, 91.
[37] El-Isra:, 42.
[38] El-Hadždž, 62.

Drugi: Da je srce potpuno uvjereno u to vjerovanje.

Treći: Potpuna predanost tom šehadetu vanjštinom i unutrašnjošću (javno)

Četvrti: Njegovo odbacivanje onoga što ono zahtijeva i treba.

Peto: Čista predanost u ispovijedanju vjere.

Šesto: Iskrenost, ne samo jezikom nego i srcem. (sidk)

Sedmo: Ljubav prema šehadetu i radi njega i ljubav prema nosiocima šehadeta, te prijateljstvo i neprijateljstvo zbog njega.

Dvadeseto pitanje:

KOJI JE DOKAZ ZA UVJET "POZNAVANJA" IZ KUR'ANA I SUNNETA?

Riječi Allaha Uzvišenog:

"Moći će samo oni koji istinu priznaju,"[39] što znači da nema drugog boga osim Allaha – "a oni znaju" – svojim srcima značenje onoga što izgovaraju svojim jezicima.

I riječi Poslanika, s.a.v.s.:

"Ko umre a bude znao da nema drugog boga osim Allaha, ući će u Džennet."[40]

[39] Ez-Zuhruf, 86.

[40] Prenosi ga Muslim u svome "Sahihu" u poglavlju "Iman" pod stavkom: "Ko susretne Allaha, dž.š., sa vjerovanjem a ne bude bio u tome sumnjičav, ući će u Džennet i bit će zabranjen vatri" 1:41; te Ahmed 1:65/69; a obadvije predaje su od Osmana, r.a., Ovaj hadis u svojoj vanjštini ukazuje da je dovoljno poznavanje srca i da to koristi njegovom vlasniku bez izgovaranja toga jezikom – tj. ta dva svjedočenja, te isto tako bez tjelesne radnje i potvrde toga. Ali postoji još hadisa koji objašnjavaju ovaj uopćeni hadis, tako da ga ulema ne uzima po njegovoj vanjštini; tako da je iman – vjerovanje kod uleme: izgovaranje jezikom, srčano uvjerenje i rad tjelesnim organima.

Dvadeset i prvo pitanje:

KOJI SU DOKAZI IZ KUR'ANA I SUNNETA ZA UVJET UVJERENJA?

Riječi Uzvišenog Allaha:

"Pravi vjernici su samo oni koji u Allaha i Poslanika Njegova vjeruju, i poslije više ne sumnjaju."

I riječi Allaha Uzvišenog:

"Oni su iskreni."[41]

I riječi Poslanika, s.a.v.s.:

"Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha i da sam ja Allahov Poslanik; neće rob s ovo dvoje susresti Allaha, ne sumnjajući u to, a da neće ući u Džennet."[42]

I riječi Poslanika, s.a.v.s., Ebu-Hurejreu:

"Koga sretneš iza ovog zida da svjedoči da nema drugog boga osim Allaha, tako da mu je time srce uvjereno, obraduj ga Džennetom."[43]

Oba hadisa se nalaze u "Sahihu".

Dvadeset i drugo pitanje:

KOJI JE DOKAZ IZ KUR'ANA I SUNNETA ZA UVJET PREDANOSTI?

Rekao je Allah Uzvišeni:

"Onaj ko se sasvim preda Allahu, a uz to čini dobra djela, uhvatio se za najčvršće uže."[44]

---

[41] El-Hudžurat, 15.

[42] Prenosi ga Muslim u svom "Sahihu" u poglavlju "Iman", pod stavkom: "Ko susretne Allaha sa vjerovanajem, a ne bude sumnjao u to, ući će u Džennet i bit će zabranjen vatri", 1:41/42.

[43] Dio drugog hadisa kojeg prenosi Muslim u poglavlju "Iman" pod stavkom:

"Ko sretne Allaha sa vjerovanjem, a ne bude sumnjao u to, ući će u Dženn[illegible] će zabranjen vatri."1:42/43.

[44] Lukman, 22.

I rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Niko od vas neće biti pravi vjernik sve dok njegove želje ne budu u skladu s onim što sam došao."[45]

Dvadeset i treće pitanje:

KOJI JE DOKAZ UVJETOVANJA "PRIHVAĆANJA" IZ KUR'ANA I SUNNETA?

Rekao je Allah Uzvišeni u vezi s onima koji to ne prihvaćaju:

"Sakupite nevjernike i one koji su se s njima družili i one kojima su se klanjali mimo Allaha, i pokažite im put koji u Džehennem vodi i zaustavite ih, oni će biti pitani: "Šta vam je, zašto jedni drugima ne pomognete?" ali, toga Dana oni će se sasvim prepustiti i jedni drugima prebacivati: "Vi ste nas varali." "Nismo" – odgovorit će: "Nego vi niste htjeli vjerovati, a mi nikakve vlasti nad vama nismo imali, obijestan narod ste bili. Riječ Gospodara našeg da ćemo doista kaznu iskusiti na nama se ispunila, a u zabludu smo vas pozivali jer smo i mi sami u zabludi bili. I oni će toga Dana zajedno na muci biti, jer Mi ćemo, tako sa mnogobošcima postupiti. Kad im se govorilo: 'Samo je Allah Bog' – oni su se oholili i govorili: 'Zar da napustimo božanstva naša zbog jednog ludog pjesnika?'"[46]

I rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

---

[45] Predaja ovog hadisa je slaba zbog toga što se u njemu nalazi Neim b. Hammad, a on je slab. Rekao je Hafiz ibn-Redžeb el-Hanbeli – Allah mu se smilovao – da je proglašavanje ovoga hadisa tačnim vrlo daleko zbog mnogih stvari koje je spomenuo u "Džami'ulum vel-hikem", strana 338. A rekao je Šejh Nasir ed-din el-Albani u "Zilalul-Džennet bi tahrijedži-sunneti" str. 12. da je njegova predaja slaba što se tiče značenja ovoga hadisa nema sumnje da nije tačan jer je navedeno mnogo dokaza o tome, kao što su riječi Allaha Uzvišenog u suri En-Nisa ajet br. 65. "I tako Mi Gospodara tvoga, oni neće biti vjernici dok za sudiju u sporovima međusobnim tebe ne prihvate i da onda zbog presude tvoje u dušama svojim nimalo tegobe ne osjete i dok se sasvim ne pokore"; te riječi Uzvišenog u suri El-Ahzab, ajet br. 36.:

"Kada Allah i Poslanik Njegov nešto odrede, onda ni vjernik ni vjernica nemaju pravo da po svom nahođenju postupe. A ko Allaha i Njegova Poslanika ne posluša, taj je sigurno skrenuo s pravog puta," i još mnogo toga drugog.

[46] Es-Saffat, 22-36.

"Primjer upute i ilma (znanja) s kojim me je poslao Allah, dž.š., jeste kao primjer obilne kiše koja se izlije na zemlju od koje bude plodna pa primi vodu te izraste busenje i mnoga trava, a bude i one neplodne koja zadrži vodu, pa Allah dadne da to koristi ljudima tako da to oni piju i napajaju usjeve; a izlije se (kiša) i na druge predjele od kojih je pustara, pa niti zadržava vodu, a niti iz nje raste bilje, pa je takav isti primjer i onoga ko bude razumio Allahovu vjeru i bude mu od koristi ono sa čim me poslao Allah, dž.š., pa to nauči i time poučava druge i primjer onoga koji na to ne diže glavu, i ne prihvati Allahovu uputu s kojom sam poslan."[47]

Dvadeset i četvrto pitanje:

KOJI JE DOKAZ IZ KUR'ANA I SUNN[redacted] "ČISTOG ISPOVIJEDANJA VJERE"?

Rekao je Allah Uzvišeni:

"Samo Allahu pripada iskrena predanost (vjera)!" I riječi Uzvišenog:

"Zato se klanjam samo Allahu iskreno Mu ispovijedajući vjeru"

I rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Sretni su oni ljudi koji na moje zagovorništvo kažu da nema drugog boga osim Allaha iskreno sa srca."[49]

I rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Allah, dž.š., uistinu je zabranio vatri vatre onoga koji kaže da nema drugog boga osim Allaha želeći time Allahovo zadovoljstvo."[50]

---

[47] Prenosi ga Buhari u poglavlju "Ilm–znanje" pod stavkom: "Vrijednost onog koji nauči i poučava (prev.), 1:28; te Muslim u poglavlju "Fedail" pod stavkom "Primjer onoga sa čime je poslan Poslanik, s.a.v.s., od upute i znanja", 7:63.

[48] Ez–Zumer, 2–3.

[49] Prenosi ga Buhari pod stavkom "Opis Dženneta i Džehennema", 7:204; i prenosi ga Ahmed u svome "Musnedu", 3:272.

[50] Prenosi ga Buhari u poglavlju "Namaz" pod stavkom "Džamije u kućama", 1:109.

Dvadeset i peto pitanje:

KOJI JE DOKAZ ISKRENOSTI IZ KUR'ANA I SUNNETA?

Rekao je Allah Uzvišeni: "Elif Lam Mim. Misle li ljudi da će biti ostavljeni na miru ako kažu: 'Mi vjerujemo!' i da u iskušenje neće biti dovedeni? A Mi smo u iskušenje dovodili i one prije njih, da bi Allah sigurno ukazao na one koji govore istinu i na one koji lažu."[51]

I rekao je Poslanik, s.a.v.s.: "Nema nikoga koji svjedoči da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik iz srca a da ga Allah neće zabraniti vatri."[52]

I Poslanik je beduinu, kojeg je podučio propisima islama dok nije rekao: 'Tako mi Allaha na to neću ništa dodati, a niti oduzeti', rekao: 'Spasio se ako govori istinu'."[53]

Dvadeset i šesto pitanje:

KOJI JE DOKAZ UVJETOVANJA "LJUBAVI" IZ KUR'ANA I SUNNETA?

Rekao je Allah Uzvišeni:

"O vjernici, ako neko od vas od vjere svoje otpadne, pa, Allah će sigurno mjesto njih dovesti ljude koje On voli i koji Njega vole..."[54].

I rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Kod koga se bude nalazilo troje osjetit će slast imana – vjerovanja; da mu Allah i Njegov Poslanik budu draži od bilo čega, da

---

[51] El-'Ankebut, 1–3.

[52] Prenosi ga Buhari u poglavlju "Ilm–znanje", 1:41

[53] Prenosi ga Buhari u poglavlju "Iman" pod stavkom "Zekat spada u islam", 1:61; i prenosi ga Muslim u poglavlju "Iman" pod stavkom obrazloženja namaza koji je jedan od temelja imana, 1:41

[54] El–Ma'ide, 54.

voli osobu i to samo u ime Allaha, da prezire da se vrati u nevjerstvo nakon što ga je Allah izbavio iz toga kao što prezire da bude bačen u vatru."[55]

Dvadeset i sedmo pitanje:

KOJI JE DOKAZ PRIJATELJSTVA [illegible] ALLAHA I NEPRIJATELJSTVA ZBOG NJEGA?

Rekao je Allah Uzvišeni:

"O vjernici, ne uzimajte za zaštitnike jevreje i kršćane! Oni su sami sebi zaštitnici! A njihov je i onaj među vama koji ih za zaštitnike prihvati; Allah uistinu neće ukazati na pravi put ljudima koji sami sebi nepravdu čine. Zato ti vidiš one čija su srca bolesna kako žure da s njima prijateljstvo sklope, govoreći: 'Bojimo se da nas kakva nevolja ne zadesi.' A Allah će sigurno pobjedu ili nešto drugo od Sebe dati, pa će se oni zbog onoga što su u dušama svojim krili kajati, a oni koji vjeruju reći će: 'Zar su to oni koji su se zaklinjali Allahom, svojom najtežom zakletvom, da su zaista s vama?' Djela njihova bit će poništena, i oni će nastradati. O vjernici, ako neko od vas od vjere svoje otpadne, – pa, Allah će sigurno mjesto njih dovesti ljude koje On voli i koji Njega vole, prema vjernicima ponizne, a prema nevjernicima ponosite; oni će se na Allahovu putu boriti i neće se ničijeg prijekora bojati. To je Allahov dar, koji On daje kome hoće – a Allah je neizmjerno dobar i zna sve. Vaši zaštitnici su samo Allah i Poslanik Njegov i vjernici koji ponizno molitvu obavljaju i zekat daju. Onaj ko za zaštitnika uzme Allaha i Poslanika Njegova i vjernike – pa, Allahova strana će svakako pobijediti."[56]

---

[55] Prenosi ga Buhari u poglavlju "Iman" pod stavkom: "Slast vjerovanja", 1:9.; te Muslim u poglavlju "Iman" 1:66.
[56] El-Ma'ide, 51–56.

I rekao je Uzvišeni:

"O vjernici, ne prijateljujte ni sa očevima vašim ni sa braćom vašom ako više vole nevjerovanje od vjerovanja. Onaj od vas koji bude s njima prijateljevao, taj se doista prema sebi ogriješio. Reci: 'Ako su vam očevi vaši, i sinovi vaši, i braća vaša, i žene vaše, i rod vaš, i imanja vaša koja ste stekli, i trgovačka roba za koju strahujete da neće prođe imati, i kuće vaše u kojima se prijatno osjećate – miliji od Allaha i Njegova Poslanika i od borbe na Njegovom putu, onda pričekajete dok Allah Svoju odluku ne donese. A Allah grešnicima neće ukazati na pravi put."[57]

I rekao je Uzvišeni:

"Ne treba da ljudi koji u Allaha i u onaj svijet vjeruju budu u ljubavi s onima koji se Allahu i Poslaniku Njegovu suprotstavljaju, makar im oni bili očevi njihovi, ili sinovi njihovi, ili braća njihova, ili rođaci njihovi. Njima je On u srca njihova vjerovanje usadio i svjetlom Svojim ih osnažio, i On će ih uvesti u dženetske bašče kroz koje će teći, da u njima vječno ostanu. Allah je njima zadovoljan, a i oni će biti zadovoljni Njime. Oni su na Allahovoj strani, a oni na Allahovoj strani će sigurno uspjeti."[58]

I rekao je Uzvišeni:

"O vjernici, ako ste pošli da se ne putu Mome borite i da naklonost Moju steknete, s Mojim i svojim neprijateljima ne prijateljujte i ljubav im ne poklanjajte – oni poriču Istinu koja vam dolazi i izgone Poslanika i vas samo zato što u Allaha, Gospodara vašeg, vjerujete. Vi im krišom ljubav poklanjate, a Ja znam i ono što tajite i ono što javno činite. Onaj od vas koji to bude činio s pravog puta je skrenuo."[59]

---

[57] Et-Tevbe, 23-24.
[58] El-Mudžadale, 22.
[59] El- Mumtehine, 1

Dvadeset i osmo pitanje:

KOJI JE DOKAZ SVJEDOČENJA DA JE MUHAMMED ALLAHOV POSLANIK, S.A.V.S.?

Riječi Allaha Uzvišenog:

"Allah je vjernike milošću svojom obasuo kad im je jednog između njih kao Poslanika poslao, da im riječi Njegove kazuje, da ih očisti i da ih Knjizi i mudrosti nauči, jer su prije bili u očitoj zabludi."[60]

I rekao je Uzvišeni:

"Došao vam je Poslanik, jedan od vas, teško mu je što ćete na muke udariti, jedva čeka da pravim putem pođete, a prema vjernicima je blag i milostiv."[61]

"I Allah zna da si ti, zaista Njegov Poslanik."[62]

O tome svjedoči još mnogo drugih ajeta.

Dvadeset i deveto pitanje:

ŠTA ZNAČI SVJEDOČENJE DA JE MUHAMMED, S.A.V.S., ALLAHOV POSLANIK

To je snažno uvjerenje iz dubine srca shodno jezičkom izgovaranju da je Muhammed Njegov rob i Njegov Poslanik poslan svim razumnim bićima, ljudima i džinima:

"O Vjerovjesniče, Mi smo te poslali kao svjedoka i kao donosioca radosnih vijesti i kao poslanika koji opominje, da – po Njegovom

[60] Ali'Imran, 164.
[61] El-Tevbe, 128.
[62] El-Munafikun, 1.

naređenju – pozivaš Allahu, i kao svjetiljku koja sija,"[63] tako da je dužnost da se vjeruje Muhammedu, s.a.v.s., o svemu onome o čemu je obavijestio o prijašnjim narodima i onome što će doći, te sve ono što je odobrio od dozvoljenih stvari i što je zabranio od zabranjenih stvari; te povinovanje tome i izvršenje onoga što je naredio, a ostavljanje svega onoga što je zabranio, te slijeđenje "njegovog Šerijata"–vjere islama, i držanje njegovog sunneta u tajnosti i javnosti i izražavanje zadovoljstva onim što je presudio (naredio) i pokornost njemu. A njemu pokornost jeste pokornost Allahu, dž.š., a nepokornost njemu je nepokornost Allahu, dž.š., jer je on dostavljač Objave od Allaha, dž.š. Allah, dž.š., nije ga usmrtio sve dok s njim nije upotpunio vjeru, i obznanio jasnu poruku (islam) i ostavio sljedbenike na jasnom putu koji je uvijek jasan kao dan. S toga puta poslije Poslanika skrenut će samo onaj koji je propao.

U ovom poglavlju se nalazi još mnogo stavki koje će biti spomenute kasnije inšallah.

Trideseto pitanje:

KOJI SU UVJETI SVJEDOČENJA DA JE MUHAMMED, S.A.V.S., ALLAHOV POSLANIK, I DA LI ĆE BITI PRIMLJENO PRVO SVJEDOČENJE (TJ. LA ILAHE ILLELLAH) BEZ NJEGA?

Već smo ti spomenuli da čovjek-Allahov rob ne ulazi u vjeru osim s ova dva svjedočenja i da su ona nerazdvojiva; tako da su uvjeti prvog svjedočenja isti i za ovo drugo svjedočenje, kao što su i uvjeti drugog svjedočenja uvjeti za prvo.

[63] El–Ahzab, 45–46.

Trideset i prvo pitanje:

KOJI JE DOKAZ ZA NAMAZ I ZEKAT?

Rekao je Allah Uzvišeni:

"Pa ako se pokaju i budu namaz obavljali i zekat davali, ostavite ih na miru."[64]

Uzvišeni je, također, rekao:

"Ali ako se oni budu pokajali i namaz obavljali i zekat davali, braća su vam po vjeri."[65]

I rekao je Uzvišeni:

"A naređeno im je da se samo Allahu klanjaju, da Mu iskreno, kao pravovjerni, vjeru ispovijedaju, i da namaz obavljaju, i da zekat udjeljuju; a to je ispravna vjera."[66] O tome govore i mnogi drugi ajeti.

Trideset i drugo pitanje:

KOJI JE DOKAZ ZA POST?

Rekao je Allah Uzvišeni:

"O vjernici! Propisuje vam se post, kao što je propisan onima prije vas."[67]

I rekao je Uzvišeni:

"Ko od vas u tom mjesecu bude kod kuće, neka ga u postu provede..."[68]

Dokaz je i hadis u kojem je jedan beduin upitao: "Obavijesti me šta mi je naredio Allah, dž.š., od posta." Pa je rekao: "Mjesec

[64] Et-Tevbe, 5.
[65] Et-Tevbe, 11.
[66] El-Bejjine, 5.
[67] El-Bekare, 183.
[68] El-Bekare, 185.

ramazan, osim da još nešto od toga (posta) dobrovoljno uradiš."[69] (hadis).

Trideset i treće pitanje:

KOJI JE DOKAZ ZA HADŽ?

Rekao je Allah Uzvišeni:

"Hadž i umru radi Allaha izvršavajte!"[70]

I rekao je Uzvišeni:

"Hodočastiti Hram dužan je, Allaha radi, svaki onaj koji je u mogućnosti."[71]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.: "Uistinu vam je Allah Uzvišeni propisao hadž."[72]

O ovome svjedoče mnogi drugi hadisi.

Trideset i četvrto pitanje:

KOJI JE PROPIS ZA ONOGA KOJI NIJEČE JEDAN OD STUPOVA ISLAMA ILI TO PRIZNAJE, ALI SE OHOLO ODNOSI PREMA TOME?

Ubija se kao nevjernik – kafir, kao i drugi lašci i oni koji se ohole, kao što je Iblis i firaun.

---

[69] Prenosi ga Buhari u poglavlju "Iman" pod stavkom "Zekat u islamu", 1:16; te prenosi ga Muslim u poglavlju "Iman" pod stavkom "Obznanjivanje namaza koji je jedan od stupova vjerovanja", 1:41

[70] El-Bekare, 196.

[71] Ali'Imran, 97

[72] Prenosi ga Muslim u svome "Sahihu" od Ebu-Hurejrea. U ovom kontekstu držao nam je govor Allahov Poslanik, s.a.v.s., i rekao: "O ljudi, uistinu vam je Allah naredio hadž pa obavljajte hadž" i (hadis u svojoj dužini), 4:102; a isto tako ga prenosi i Ahmed, 2:508.

Trideset i peto pitanje:

KOJI JE PROPIS ZA ONOGA KOJI IH PRIZNAJE, ALI ZANEMARUJE IZ LIJENOSTI ILI NEKOG POSEBNOG OBRAZLOŽENJA?

Što se namaza tiče, onaj ko ga odlaže zbog razloga spomenutih u naslovu, onda će se od njega tražiti da se pokaje; pa ako se pokaje, oprašta mu se, a ako to ne učini, ubija se tako što se nad njime izvršava šerijatska kazna (hadd), zbog riječi Allaha, Uzvišenog:

"Pa ako se pokaju i budu namaz obavljali i zekat davali, ostavite ih na miru."[73]

O tome govori i hadis "Naređeno mi je da se borim protiv ljudi..."[74]

Ako onaj koji se usteže da izdvoji zekat ne bude imao nikakvu moć, onda će imam od njega to uzeti silom i kazniti ga uzimanjem nečega iz njegova imetka, po riječima Poslanika, s.a.v.s.: "A onaj koji ga spriječi (dati zekat) mi ćemo ga uzeti i s time još pola njegova bogatstva."[75]

Ako to budu skupine koje budu imale moć, onda je dužnost imamu da se bori protiv njih sve dok to ne urade (dadnu zekat), zbog spomenutih ajeta i hadisa. A to je uradio Ebu-Bekr es-Siddik i ashabi – da Allah njima svima bude zadovoljan.

Oko posta nije ništa navedeno, ali će ga kazniti imam ili njegov zamjenik što će mu biti prijekor za taj njegov primjer.

Cijeli ljudski život je vrijeme za hadž, a to vrijeme prolazi samo smrću čovjeka, a dužnost je da se obavi što prije. Navodi se ahiretska prijetnja oko njegove nemarnosti, ali se ne navodi poseban tretman i kazna na dunjaluku.

---

[73] Et-Tevbe, 5.

[74] Muttefekun alejhi.

[75] Dio hadisa koji bilježi Ebu-Davud u poglavlju zekata, 2:101, i Ahmed u svom "Musnedu", pogledaj "Fethur-rebani, 8:217.

Trideset i šesto pitanje:

ŠTA JE TO IMAN – VJEROVANJE?

Vjerovanje su riječi i djela, riječi srca i jezika, i radnja srca, jezika i tjelesnih udova; povećava se pokornošću, a smanjuje se griješenjem, i ljudi se međusobno razlikuju po stepenu imana.

Trideset i sedmo pitanje:

ŠTA JE DOKAZ DA JE IMAN I DJELO I RIJEČ?

Rekao je Allah Uzvišeni:

"Ali Allah je nekima od vas pravo vjerovanje omilio i u srcima vašim ga lijepim prikazao.

" I kaže Uzvišeni:

"Pa vjerujte u Allaha i Njegovog Poslanika."[76]

Ovo je značenje dva svjedočenja i šehadeta bez kojih čovjek-Allahov rob ne ulazi u vjeru. Šehadet spada u djelovanje srca jer je stvar srca, i djelovanje jezika tako što ga izgovara i samo od njega ima koristi ako su to dvoje u suglasnosti.

I rekao je Uzvišeni:

"Allah neće upropastiti vaš iman."[77] To znači, neće upropastiti namaze u kojima ste se okretali ka Kudsu prije promjene kible. Svi namazi su nazvani vjerovanjem, jer namaz sadrži djelovanje srca, jezika i udova.

Poslanik, s.a.v.s., ubrojao je u iman borbu na Allahovu putu, obavljanje namaza u Noći sudbine (Lejletul-kadr), post i namaz u toku mjeseca ramazana, obavljanje pet dnevnih namaza i drugo.

---

[76] El-Hudžurat, 7

[77] E-Bekare, 143.

Poslanika, s.a.v.s., upitali su: "Koja su djela najbolja?", pa je rekao: **"Vjerovanje u Allaha i Njegova Poslanika."[78]**

Trideset i osmo pitanje:

ŠTA JE DOKAZ ZA POVEĆAVANJE I SMANJIVANJE IMANA?

Riječi Uzvišenog:

"On ulijeva smirenost u srca vjernika da bi učvrstili vjerovanje koje već imaju."[79]

"A Mi smo im uvjerenje još više učvrstili."[80]

"Allah će pomoći onima koji su na pravom putu!"[81]

"A one koji su na pravom putu On će i dalje voditi."[82]

"I da se onima koji vjeruju vjerovanje učvrsti."[83]

"Što se tiče vjernika, njima je učvrstila vjerovanje."[84]

"Treba da ih se pričuvate! – to je učvrstilo vjerovanje."[85]

"I to im je samo učvrstilo vjerovanje i predanost."[86]

U mnogo drugih ajeta ima odgovor na ovo pitanje kao i u onome što je rekao Poslanik, s.a.v.s.: "Kada biste vi bili u svakom stanju kao u onome u kojem se nalazite kada ste kod mene s vama bi se pozdravljali meleki."[87]

---

[78] Bilježi ga Buhari u svome "Sahihu" u poglavlju "Iman" pod stavkom "Ko kaže da je vjerovanje ubraja u djela", 1:12.; te Muslim u poglavlju "Iman" pod stavkom "Vjerovanje u Allaha je najbolji posao", 1:62.

[79] El-Feth, 4.

[80] El-Kehf, 13.

[81] Merjem, 76.

[82] Muhammed, 17.

[83] El-Muddessi, 31.

[84] El-Tevbe, 124.

[85] Ali'Imran, 173.

[86] El-Ahzab, 22.

[87] Bilježi ga Tirmizi u poglavlju "Sudnji dan" pod brojem 2452, stavka [illegible] da je ovaj hadis hasen-garib; a Muslim ga prenosi u drugom obliku, 8:95.

Trideset i deveto pitanje:

KOJI JE DOKAZ STEPENOVANJA VJERNIKA U VEZI SA IMANOM?

Riječi Uzvišenog:

“I oni prvi – uvijek prvi! Oni će Allahu bliski biti u dženetskim baščama naslada, bit će ih mnogo od naroda drevnih, a malo od kasnijih, na divanima izvezenim, jedni prema drugima na njima će naslonjeni biti; služit će ih vječni mladići, sa čašama i ibricima i peharom punim pića iz izvora tekućeg – od koga ih glava neće boljeti i zbog koga neće pamet izgubiti – i voćem koje će sami birati, i mesom ptičijim kakvo budu željeli. U njima će biti i hurije očiju krupnih, slične biseru u školjkama skrivenom, kao nagrada za ono što su činili. U njima neće slušati prazne besjede ni govor grješni, nego samo riječi: ’Mir, mir!’[88]

I rekao je Uzvišeni:

“I ako bude jedan od onih koji su Allahu bliski – udobnost i opskrba lijepa i dženetske blagodati njemu! A ako bude jedan od onih koji su sretni, pa, pozdrav tebi od onih koji su sretni!”[89]

I rekao je Uzvišeni: “Bit će onih koji će se prema sebi ogriješiti, bit će onih čija će dobra i loša djela podjednako teška biti, i bit će i onih koji će, Allahovom voljom, svojim dobrim djelima druge nadmašiti...”[90]

U hadisu koji govori o zagovorništvu se kaže: “Allah, dž.š., izvadit će iz vatre onoga ko je imao u svome srcu imana koliko je težina jednog dinara, a potom onoga koji bude u svom srcu imao vjerovanja koliko pola dinara.”

A u drugoj predaji se kaže:

“Izaći će iz vatre onaj koji kaže da nema drugog boga osim Allaha, a bude u njegovom srcu dobra koliko je teško ječmeno zrno, a potom će izaći iz vatre onaj koji kaže da nema drugog boga osim Allaha, a bude u njegovom srcu dobra koliko je težak prsten, a potom će izaći

---

[88] El-Vaki'a, 10–27

[89] El-Vaki'a, 88–91

[90] Fatir, 32.

iz vatre onaj koji kaže da nema drugog boga osim Allaha, a u njegovom srcu bude dobra koliko je teško zrno kukuruza."[91]

Četrdeseto pitanje:

ŠTA JE DOKAZ DA RIJEČ IMAN OBUHVAĆA KOMPLETNU VJERU KOD NJENOG UOPĆAVANJA?

Rekao je Poslanik, s.a.v.s., u hadisu koji je vezan za deputaciju Abdul-Kajsa: "Naređujem vam vjerovanje samo u Jednog Allaha, pa je upitao: 'A znate li šta je to vjerovanje u Jednog Allaha?' Rekli su: 'Allah i Njegov Poslanik znaju.' Rekao je: 'Svjedočenje da nema boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik, obavljanje namaza, davanje zekata i da iz plijena izdvajaju petinu.'"[92]

Četrdeset i prvo pitanje:

KOJI JE DOKAZ ZA DEFINIRANJE IMANA KAO ŠEST STUPOVA (RUKNOVA)?

Kada je Džibril rekao Poslaniku, s.a.v.s.: "Obavijesti me o vjerovanju", on je odgovorio: "Da vjeruješ u Allaha, Njegove meleke, Njegove Knjige, Njegove poslanike, Sudnji dan i da vjeruješ u određenje dobra i zla."[93]

---

[91] Bilježi ga Buhari u poglavlju "Tevhid" pod stavkom riječi Allaha Uzvišenog "Ono što sam stvorio svojim rukama", 8:172-173.; a bilježi ga i Muslim u poglavlju "Iman" pod stavkom: "Najniži stupanj stanovnika Dženneta", 1:125.

[92] Muttefekun alejh. Bilježi ga Buhari u poglavlju "Iman" pod stavkom "Obavljanje pet stvari dio je vjerovanja", 1:19; i bilježi ga Muslim u poglavlju "Iman" pod stavkom "Naređenje vjerovanja u Allaha i Njegova Poslanika i propise vjere i pozivanje ka tome", 1:35.

[93] Bilježi ga Buhari od Ebu-Hurejrea u poglavlju "Iman" pod stavkom: "Pitanje Džibrila upućeno Poslaniku, s.a.v.s., o imanu, islamu i ihsanu", 1:18.; i bilježi ga Muslim od Omera ibn El-Hattaba u poglavlju "Iman" s početka 1:29.

Četrdeset i drugo pitanje:

ŠTO JE UOPĆENI DOKAZ ZA ŠEST STUPOVA IMANA U KUR'ANU?

Rekao je Allah Uzvišeni: "Nije čestitost u tome da okrećete lica svoja prema istoku i zapadu; čestiti su oni koji vjeruju u Allaha, i u onaj svijet, i u meleke, i u Knjige, i u vjerovjesnike."[94]

I rekao je Uzvišeni:

"Mi sve s mjerom stvaramo."[95]

Spomenut ćemo – inšallah – dokaz za sve stupove imana pojedinačno.

Četrdeset i treće pitanje:

ŠTA ZNAČI VJEROVANJE U ALLAHA UZVIŠENOG?

To je čvrsto uvjerenje u dubini srca o prisutnosti Allaha Uzvišenog; On je Prvi i nema ništa prije Njega; zadnji i nema ništa poslije Njega; Vidljivi, nema ništa iznad Njega; Skriveni, nema ništa osim Njega; Živi Koji Sam po Sebi opstoji; "Nije rodio i rođen nije, i niko Mu ravan nije!"[96], te smatranje Allaha, dž.š., Jednim u "uluhijetu","rububijetu" i njegovim imenima i svojstvima.

---

[94] El-Bekare, 177

[95] El-Kamer, 49.

[96] El-Ihlas, 3–4.

Četrdeset i četvrto pitanje:

ŠTA JE TO TEWHIDUL-ULUHIJE?

To je upućivanje svih vrsta ibadeta samo Allahu, dž.š., kako javnih tako i tajnih, riječi i djela, a negiranje pokornosti (ibadeta) nekome drugom mimo Allaha, dž.š., ko god on bio.

Kao što kaže Uzvišeni:

"Gospodar tvoj zapovijeda da samo Njega obožavate..."[97]

I rekao je Uzvišeni:

"I Allahu se klanjajte i nikoga Njemu ravnim ne smatrajte!"[98]

Uzvišeni je, također, rekao:

"Ja sam, uistinu, Allah, drugog boga, osim Mene, nema; zato samo Meni namaz obavljaj – da bih ti uvijek na umu bio!"[99]

O ovome govore i mnogi drugi ajeti.

A ovo je određeno svjedočenjem da nema drugog boga osim Allaha.

Četrdeset i peto pitanje:

ŠTA JE U SUPROTNOSTI SA TEWHIDUL-ULUHIJE?

U suprotnosti mu je širk – pripisivanje Allahu druga; a on se dijeli na dvije vrste:

– veliki širk koji u potpunosti negira ovaj tevhid;

– i mali širk, koji negira njegovu potpunost.

---

[97] El-Isra', 23.
[98] En-Nisa', 36.
[99] Ta Ha, 14.

Četrdeset i šesto pitanje:

ŠTA JE TO VELIKI ŠIRK?

To je uzimanje stvorenja (roba) mimo Allaha, dž.š., kao obožavanog i njegovo izjednačavanje sa Gospodarom svih svjetova; da se voli kao što se voli Allah, da ga se boji kao što se boji Allaha; da kod njega traži utočište; da ga doziva i moli mu se, da žudi za njim; da se oslanja na njega; ili da mu se pokorava u griješenju prema Allahu; ili da ga slijedi onako kako to ne želi Allah, dž.š., kao i slično tome.

Rekao je Uzvišeni:

"Allah neće oprostiti da mu se neko drugi smatra ravnim, a oprostit će manje grijehove od toga, kome On hoće. A onaj ko drugog smatra Allahu ravnim, čini, izmišljajući laž, grijeh veliki."[100]

Rekao je Uzvišeni i ovo:

"A daleko je zalutao onaj ko smatra da je Allahu neko ravan."[101]

I rekao je Uzvišeni:

"Ko drugog Allahu smatra ravnim, Allah će mu ulazak u Džennet zabraniti i boravište njegovo će Džehennem biti."[102]

Uzvišeni je, također, rekao:

"A onaj ko bude smatrao da Allahu ima iko ravan – bit će kao onaj koji je s neba pao i koga su ptice razgrabile, ili kao onaj kojeg je vjetar u daleki predio odnio."[103]

O tome govore i drugi ajeti.

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.: "Allahovo pravo nad robovima (stvorenjima) jeste da Ga obožavaju i da Mu ništa kao sudruga ne pripisuju; a pravo robova kod Allaha jeste da ne kazni one koji mu ništa kao sudruga ne pripisuju."[104]

---

[100] En-Nisa'; 48.
[101] En-Nisa', 116.
[102] El-Ma'ide, 72.
[103] El-Hadždž, 31
[104] Mutefekun alejh i bilježi Buhari u poglavlju "Tewhid" s početka kada Poslanik šalje Muaza ibn Džebela, r.a., u Jemen, 8:164; te Muslim u poglavlju "Iman" pod stavkom: "Dokaz da onaj koji umre na tevhidu (bude vjerovao da je samo Allah Jedan-prev.) ulazi zasigurno u Džennet, 1:43.

U pogledu ovog širka kao i toga da on izvodi iz vjere potpuno su isti oni koji ga javno čine – kao nevjernici iz plemena Kurejš i dr. i oni koji ga taje, kao što su munafici varalice koji ispoljavaju islam a kriju nevjerovanje.

Rekao je Allah Uzvišeni:

"Licemjeri će na samom dnu Džehennema biti i ti im nećeš zaštitnika naći; ali oni koji se pokaju i poprave i koji čvrsto Allaha prihvate i vjeru svoju u Allaha iskreno ispolje, bit će s vjernicima, a Allah će sigurno vjernicima veliku nagradu dati."[105]

Odgovari na ovo pitanje postoje u još mnogo drugih ajeta.

Četrdeset i sedmo pitanje:

ŠTA JE TO MALI ŠIRK?

To je pretvaranje (licemjerstvo) koje ulazi u uljepšavanje poslova koje treba raditi samo radi Allaha Uzvišenog.

O tome je rekao Allah Uzvišeni:

"Ko želi da od Gospodara svoga bude lijepo primljen, neka čini dobra djela i neka, klanjajući se Gospodaru svome, ne smatra Njemu ravnim nikoga!"[106]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Najviše zbog čega se bojim za vas je mali širk", a kad je bio upitan o njemu rekao je: "Pretvaranje,"[107] zatim je to pojasnio: "Ustane čovjek i klanja uljepšavajući svoj namaz kada vidi da ga ljudi posmatraju."[108]

---

[105] En-Nisa', 145-146.

[106] El- Kehf, 110.

[107] Hadis je sahih, bilježi ga Ahmed, 5:428; te Begavi u djelu "Šerh es-sunne", 14:324, te Hejsemi u djelu "Medžme' ez-zevaid", 1:107, i rekao je:

"Prenosi ga Ahmed i Taberi, a prenosioci Ahmeda su ispravni." A Šejh Albani ga svrstava u vjerodostojne hadise pod brojem 951 i kaže:

"Njegov lanac prenosilaca je dobar."

[108] Dobar, i to je dio hadisa kojeg bilježi Ahmed, 3:30; te Ibn-Madže 4257; a Albani ga navodi u "Sahih et-tergib ve et-terhib" i kaže za njega:

"Hadis je hasen."

U mali širk spada i zakletva nečim drugim mimo Allaha, dž.š.; kao što je zakletva očevima, idolima, Kabom, povjerenjem i drugim.

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Ne zaklinjite se vašim očevima, niti vašim majkama, niti idolima."[109]

I rekao je, Poslanik, s.a.v.s.:

"I ne govorite: 'Tako mi Kabe,' ali recite: 'Tako mi Gospodara Kabe.'"[110]

I rekao je, Poslanik, s.a.v.s.:

"Ne zaklinjite se osim Allahom."[111]

I rekao je, Poslanik, s.a.v.s.:

"Onaj ko se zakune povjerenjem (emanetom) nije od nas."[112]

I rekao je, Poslanik, s.a.v.s.:

"Ko se zakune nečim drugim osim Allahom, učinio je kufr ili širk."

A u drugom predanju je kazao: "I učinio je širk."[113]

U to spadaju i riječi: "Ono što hoće Allah i ti."

Rekao je Poslanik, s.a.v.s., onome ko mu je to rekao: "A zar si me uzeo kao suparnika Allahova? Reci: 'Ono što Al'ah Jedini hoće.'"[114]

U ovo spadaju i riječi:

"Da nije Allaha i tebe; ja nemam nikoga osim Allaha i tebe."

---

[109] Bilježi ga Ebu-Davud u poglavlju "El-Ejman ven nuzur, pod stavkom "Preziranje zakletve sa očevima", pod brojem 3248; te ga bilježi En-Nesai' u poglavlju "El-Ejman ven-nuzur" pod stavkom "Zakletva majkama", 7:5; Šejh Albani ukazuje da je hadis vjerodostojan djelu "Sahih El-Džami", pod brojem 2126; a hadis u potpunosti jeste onako kako je naveden... "Ne zaklinjite se osim Allahom, i ne zaklinjite se osim kada istinu govorite."

[110] Bilježi ga En-Nesai' u poglavlju "El-Ejman ven-nuzur", pod stavkom "Zaklinjanje Kabom", 7:6, pod brojem 3773; te ga bilježi Ahmed u "Musnedu"; 6:371-372; te Hakim u "Mustedreku" u poglavlju "El-Ejman ven-nuzur", 4:297 i kaže: "Ovaj hadis je vjerodostojnost lanca prenosilaca; s tim se slaže i Ez-Zehebi, a Ibn-Hadžer ga je proglasio vjerodostojnim, isto tako u djelu "El-Isabe", 4:389

[111] Dio hadisa kojeg prenose Ebu-Davud i En-Nesai', vidi pod zabilješkom 109.

[112] Bilježi ga Ebu-Davud od Ibn-Burejdea od njegova oca u poglavlju "El-Ejman", 3:223; a Šejh Nasirud-din Albani ga navodi među vjerodostojnim hadisima "Džuz 1", pod brojem 94.

[113] Bilježi ga Ebu-Davud u poglavlju "El-Ejman", 3:223-224; te Tirmizi u poglavlju "El-Ejman" pod stavkom "Zabranjivanje zakletve bilo čim osim Allahom, dž.š., 4:110, pod brojem 1535 i naziva ga hadis-hasen.

[114] Bilježi ga Buhari u "Edebul-mufred", str. 265, pod stavkom riječi čovjeka:
"Ono što hoće Allah i ti", pod brojem 784; te Ibn-Madže, pod brojem 213; te Ahmed u "Musnedu", 1:214; a Albani ga navodi među vjerodostojnim, pod brojem 139.

Rekao je, s.a.v.s:

"Ne govorite: 'Što Allah bude htio' i htjela ta osoba, ali recite što Allah bude htio, a nakon toga bude htjela ta osoba"[115].

Rekli su učenjaci da je dozvoljeno reći: "Da nije bilo Allaha, a potom te osobe", a da nije dozvoljeno reći: "Da nije bilo Allaha i te osobe.

Četrdeset i osmo pitanje:

KAKVA JE RAZLIKA IZMEĐU (VEZNIKA) "I" I "ZATIM" U OVIM IZGOVORIMA?

Iz vezivanja sa "i" proizlazi izjednačavanje i usporedba tako da onaj koji kaže: "Ono što Allah hoće i ti hoćeš, biva onaj koji uspoređuje htijenje roba sa htijenjem Allaha, dž.š., praveći sličnost među njima. U suprotnosti tome jeste vezivanje sa "zatim" ili "potom" jer to ne znači istovremenost; pa onaj koji kaže: "Ono što Allah hoće, a potom hoćeš ti, on je potvrdio da je htijenje roba samo slijeđenje htijenja Allaha Uzvišenog, i dolazi poslije Allahovog htijenja.

Kao što kaže Uzvišeni:

"A vi ćete htjeti samo ono što Allah hoće."[116]

Tako isto je i s ostalim.

Četrdeset i deveto pitanje:

ŠTA JE TO TEWHIDUR-RUBUBIJE?

To je čvrsto uvjerenje da je Allah, dž.š., Jedini Tvorac svih stvorenja i Njihov Gospodar, da samo On stvara i da je u Njegovim

[115] Prenosi ga Ebu-Davud pod brojem 4980; te Ahmed u svom "Musnedu", dok Šejh Albani ukazuje na njegovu vjerodostojnost u djelu "Silsiletus-sahiha" pod brojem 137

[116] Ed-Dahr, (El-Insan),30.

rukama sve, da jedino On može učiniti s njima sve što želi, On nema sudruga u vladavini i Njemu ne treba zaštitnik zbog nemoći, nema onoga ko može odbiti Njegovo naređenje, nema nikoga da sudi poslije njegove presude, nema Mu ko oponirati, niko nije Njemu sličan niti konkurentan u bilo čemu u vezi sa rububijetom tj. samo je On Gospodar i Stvoritelj svega, kao i za ono što proizlazi iz Njegovih imena i svojstava.

Rekao je Allah Uzvišeni:

"Hvaljen neka je Allah Koji je nebesa i Zemlju stvorio i tmine i svjetlo dao."[117]

I rekao je Uzvišeni:

"Tebe, Allaha, Gospodara svjetova, hvalimo."[118]

Uzvišeni je, također, rekao:

"Reci: 'Ko je Gospodar nebesa i Zemlje?' I odgovori: 'Allah!' Reci: 'Pa zašto ste onda umjesto Njega kao zaštitnika prihvatili one koji sami sebi ne mogu neku korist pribaviti niti od sebe kakvu štetu otkloniti?' Reci: 'Zar su jednaki slijepac i onaj koji vidi, ili, zar su iste tmine i svjetlo, ili, zar oni koji su učinili Allahu ravnim stvaraju kao što On stvara, pa im se stvaranje čini, sličnim?' Reci: 'Allah je Stvoritelj svega i On je Jedini i Svemoćni.'"[119]

I rekao je Uzvišeni:

"Allah vas stvara, i opskrbljuje; On će vam život oduzeti i na kraju vas oživjeti. Postoji li ijedno božanstvo vaše koje bilo šta od toga čini? Hvaljen neka je On i vrlo visoko iznad onih koje Njemu smatraju ravnim!"[120]

I rekao je Uzvišeni:

"To je Allahovo djelo; a pokažite Mi šta su drugi, mimo Njega stvorili?"[121]

---

[117] El-An'am, 1
[118] El-Fatiha, 1
[119] Er-Ra'd, 16.
[120] Er-Rum, 40.
[121] Lukman, 11

Uzvišeni je, također, kazao:

"Zar su oni bez Stvoritelja stvoreni ili su oni sami sebe stvorili?! Zar su nebesa i Zemlju stvorili?! Ne, nego oni neće da vjeruju."[122]

I rekao je Uzvišeni:

"On je Gospodar nebesa i Zemlje i onoga što je između njih, zato samo Njemu ibadet čini i u tome budi ustrajan! Znaš li da ime Njegovo ima iko!"[123]

I rekao je Uzvišeni:

"Niko nije kao On! On sve čuje i sve vidi."[124]

Uzvišeni je rekao: "I reci: 'Hvaljen Allah koji Sebi nije uzeo dijete i koji u vlasti nema ortaka, i kome ne treba zaštitnik zbog nemoći – i hvaleći Ga veličaj!"[125]

I rekao je Uzvišeni:

"Reci: 'Zovite one koje, pored Allaha, bogovima smatrate. Oni ništa nemaju, ni koliko trun jedan, ni na nebesima ni na Zemlji; oni u njima nemaju nikakva udjela i On nema od njih nikakve pomoći.' Kod Njega će se moći zauzimati za nekoga samo onaj kome On dopusti. I kad iz srca njihovih nestane straha, oni će upitati: 'Šta je rekao Gospodar vaš?' 'Istinu!' odgovorit će: 'On je Uzvišen i Veliki.'"[126]

Pedeseto pitanje:

ŠTA JE U SUPROTNOSTI SA TEWHIDUR-RUBUBIJE?

To je uvjerenje da postoji pored Allaha Uzvišenog neko drugi ko upravlja univerzumom, bilo da se radi o stvaranju i rastvaranju, davanju i oduzimanju života, davanju dobra otklanjanju zla, ili o

[122] Et-Tur, 35-36.
[123] Merjem, 65.
[124] Eš-Šura, 11.
[125] El-Isra, 111.
[126] Sebe', 22-23.

nečem drugom u vezi sa značenjem tewhidur-rububijeta. Ili vjerovanje u postojanje suparnika Allahu, dž.š., o nečemu što proizlazi iz Allahovih imena i svojstava, kao što je znanje skrivenog, te Uzvišenost i Gordost, i tome slično.

Rekao je Allah Uzvišeni:

"Milost koju Allah podari ljudima niko ne može uskratiti, a ono što On uskrati niko ne može poslije Njega dati; On je silan i mudar. O ljudi, sjetite se milosti kojom vas Allah obasipa. Postoji li, osim Allaha, ikakav drugi stvoritelj koji vas s neba i iz zemlje opskrbljuje? Osim Njega nema drugog boga, pa kuda se onda odmećete?"[127]

I rekao je Uzvišeni:

"Ako ti Allah dadne kakvu nevolju, niko je osim Njega ne može otkloniti, a ako ti zaželi dobro, pa – niko ne može blagodat Njegovu spriječiti; on Njome nagrađuje onoga koga hoće od robova Svojih; On prašta i svemilostan je."[128]

I rekao je Uzvišeni:

"A ti reci: 'Mislite li vi da li bi oni koje vi, pored Allaha, obožavate mogli otkloniti štetu, ako Allah hoće da mi je učini, ili, da li bi mogli zadržati milost Njegovu, ako On hoće da im je podari?' Reci: 'Meni je dovoljan Allah, u Njega se pouzdaju oni koji se pouzdavaju'."[129]

Uzvišeni je, također, kazao:

"U Njega su ključevi svih tajni, samo ih On zna, i On jedini zna šta je na kopnu i šta je u moru, i nijedan list ne opadne a da On za njeg ne zna; i nema zrna u tminama Zemlje niti ičeg svježeg, niti ičeg suhog, ničeg što nije u jasnoj Knjizi."[130]

I rekao je Uzvišeni:

"Allah vodu s nebu spušta i njome život mrtvoj zemlji vraća! To je, zaista, dokaz za ljude koji hoće da čuju."[131]

---

[127] Fatir, 2-3.
[128] Junus, 107
[129] Ez-Zumer, 38.
[130] El-An'am, 59.
[131] En-Nahl, 65.

Pedeset i prvo pitanje:

ŠTA JE TO TEWHIDUL-ESMAI VES-SIFAT?

To je čvrsto uvjerenje u opis kojim je Allah Uzvišeni Sebe opisao i rekao za Sebe u Svojoj Knjizi, i u opis kojim Ga je opisao Njegov Poslanik, s.a.v.s., lijepim imenima i savršenim svojstvima; te čvrsto uvjerenje i njihovo poimanje onako kako su objašnjena, bez ikakva upita. Allah, dž.š., naveo je zajedno potvrđivanje i negiranje akomodiranja tih imena i svojstava u Svojoj Knjizi na više mjesta.

To govore riječi Uzvišenog:

"On zna šta su radili i šta ih čeka, a oni znanjem ne mogu Njega obuhvatiti"[132]

I riječi Uzvišenog:

"Niko nije kao On! On sve čuje i sve vidi"[133] I riječi Uzvišenog:

"Pogledi do Njega ne mogu doprijeti, a On do pogleda dopire; On je milostiv i sve dobro zna."[134]

O tome govore i mnogi drugi ajeti.

U Tirmizijinoj zbirci hadisa stoji da je Ubejj ibn Ka'b, [illegible] da su mušrici rekli Allahovu Poslaniku, s.a.v.s., kada je spomenuo njihova božanstva: "Navedi nam porijeklo svoga Gospodara", pa je objavio Allah Uzvišeni: "Reci: 'On je Allah–Jedan! Allah je Utočište svakom!'" Utočište svakom je Onaj Koji 'nije rodio i rođen nije', jer ne postoji ništa što je rođeno a da neće umrijeti; i neće ništa umrijeti a da neće biti naslijeđeno; a ustinu Allah Uzvišeni neće umrijeti i neće biti naslijeđen, 'i niko Mu ravan nije!' Rekao je da Mu niko nije sličan, niti ravnopravan, i ne postoji ništa kao On."[135]

---

[132] Ta Ha

[133] Eš–Šura, 11

[134] El–An'am, 103.

[135] Tirmizi u poglavlju o Tefsiru 5:451–452 pod stavkom "Sure El-Ihlas", pod brojem 3364.

Pedeset i drugo pitanje:

ŠTA JE POTVRDA U KUR'ANU I SUNNETU O ALLAHOVIM LIJEPIM IMENIMA?

Rekao je Allah Uzvišeni:

"Allah ima najljepša imena i vi Ga zovite njima, a klonite se onih koji iskreću Njegova imena."[136]

I rekao je, slava neka je Njemu: "Reci: 'Zovite: Allah ili zovite: Milostivi', a kako Ga god budete zvali, Njegova su imena najljepša."[137]

Uzvišeni je, također, kazao:

"Allah drugog boga osim Njega nema, naljepša imena ima!"[138]

O tome govore i drugi ajeti.

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Uistinu Allah ima devedeset i devet imena pa ko ih dohvati (i radi po njima), ući će u Džennet."[139]

I rekao je, s.a.v.s.:

"Molim Te, Allahu, sa svakim Tvojim imenom kojim si Sebe nazvao, ili koje si objavio u Svojoj Knjizi ili kojem si podučio nekoga od Svojih robova, ili koje si ostavio za Sebe u Svom tajnom znanju da učiniš Kur'an Uzvišeni proljećem moga srca."[140]

---

[136] El-A'raf, 180.

[137] El-Isra', 110.

[138] Ta-Ha', 8.

[139] Bilježi ga Buhari i Muslim riječima: "Uistinu Allah posjeduje devedeset i devet imena, sto manje jedan, ko ih obuhvati ući će u Džennet" Pogledaj Buhari pod poglavljem "Tewhid", stavka: "Uistinu, Allah ima sto imena manje jedno", 8:169; te Muslim poglavlje "Sjećanje i dova o Allahovim Uzvišenim imenima i korist onome ko ih utvrdi", 8:63; te Tirmizi, pod brojem 3508/5:533 i rekao je: "Hasen-sahih"; te Ibn-Madže, pod brojem 3906.

[140] Prenosi ga Ahmed u "Musnedu" 1:453; te Hakim 1:509 i kaže:

"Hadis je hasen-sahih i ispunjava uvjete Muslima. Pogledaj "Es-sahih" od Albanija, pod brojem 199.

Pedeset i treće pitanje:

KOJI SU PRIMJERI ALLAHOVIH LIJEPIH IMENA IZ KUR'ANA?

Primjer su riječi Uzvišenog:
"Allah je, zaista, uzvišen i velik!"[141]
"Allah je, uistinu, dobar i sve zna."[142]
"On, uistinu, sve zna i sve može."[143]
"A Allah, doista, sve čuje i vidi."[144]
"Allah je, zaista, silan i mudar."[145]
"Allah zaista prašta i svemilostan je."[146]
"Jer je On prema njima blag i milostiv."[147]
"A Allah nije ni o kome ovisan i blag je."[148]
"On je dostojan hvale i On je plemenit!"[149]
"Gospodar moj, zaista, bdije nad svim."[150]
"Jer Gospodar moj je, zaista, blizu i odaziva se."[151]
"Jer Allah, zaista, stalno nad vama bdije."[152]
"Jer Allah je dovoljan zaštitnik."[153]
"A dosta je što će se pred Allahom račun polagati."[154]
"A Allah nad svim bdije."[155]

---

[141] En-Nisa', 34.
[142] El-Ahzab, 34.
[143] Fatir, 44.
[144] En-Nisa', 58.
[145] En-Nisa', 56.
[146] En-Nisa', 23.
[147] Et-Tevbe, 117.
[148] El-Bekare 263.
[149] Hud, 73.
[150] Hud, 57.
[151] Hud, 61.
[152] En-Nisa', 1.
[153] En-Nisa', 81.
[154] En-Nisa', 6.
[155] En-Nisa', 85.

"A zar nije dovoljno to što je Gospodar tvoj o svemu obaviješten?"[156]

"On znanjem Svojim obuhvaća sve."[157]

"On je Svevišnji, Veličanstveni!"[158]

"On je Prvi i Posljednji, i Vidljivi i Nevidljivi; i On zna sve!"[159]

"On je Allah – nema drugog boga osim Njega, Vladar, Sveti, Onaj Koji je bez nedostatka, Onaj Koji svakog osigurava, Onaj Koji nad svim bdije, Silni, Uzvišeni, Gordi. Hvaljen neka je Allah, On je vrlo visoko iznad onih koje smatraju Njemu ravnim! On je Allah, Tvorac, Onaj Koji ni iz čega stvara, Onaj Koji svemu daje oblik, On ima najljepša imena. Njega hvale oni na nebesima i na Zemlji, On je Silni i Mudri."[160]

O Allahovim lijepim imenima govori se i u drugim ajetima.

Pedeset i četvrto pitanje:

KOJI SU PRIMJERI ALLAHOVIH LIJEPIH IMENA IZ SUNNETA?

Riječi Poslanika, s.a.v.s.:

"Nema drugog boga osim Allaha Uzvišenog i Blagog, nema drugog boga osim Allaha, Gospodara uzvišenog Prijestolja (Arša), nema drugog boga osim Allaha, Gospodara nebesa i Gospodara Zemlje i Gospodara plemenitog Prijestolja."[161]

"O Živi, o Ti Koji sve uzdržavaš, o Slavni i Milostivi, o Ti Koji si stvorio nebesa i Zemlju."[162]

---

[156] Fussilet, 53.

[157] Fussilet, 54.

[158] El-Bekare, 255.

[159] El-Hadid, 3.

[160] El-Hašr, 22-24.

[161] Muttefekun alejh. Bilježi ga Buhari u poglavlju "De'avat", pod stavkom: "Dova kod poteškoće, 7:154.; te Muslim u poglavlju "Ez-zikr ved-dua", pod stavkom: "Dova za otklanjanje poteškoće", 8:85.

[162] Dio hadisa kojeg bilježi Ahmed u svom "Musnedu" od Enesa ibn Malika, 3:120, 158, 245.; te Hakim u "Mustedreku" u poglavlju "Ed-dua'" 1:504, i kaže da je ovaj hadis sahih i ispunjava uvjete Muslima a s njim se slaže Ez-Zehebi.

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"U ime Allaha, Onog uz Čije ime ne može ništa naštetiti na Zemlji, niti na nebu, i On sve čuje i sve zna."[163]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Allahu moj, Poznavaoče tajnog i javnog, Stvoritelju nebesa i Zemlje, Gospodaru svega i njegov Upravitelju."[164]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Allahu moj, Gospodaru sedam nebesa i Gospodaru uzvišenog Prijestolja, Gospodaru naš, i Gospodaru svega, Koji daješ da sjemenje i koštice proklijaju, Ti Koji si spustio Tevrat, i Indžil, i Kur'an; kod Tebe tražim utočište od zla svega što posjeduje zlo, Ti si Taj Koji će ga kazniti, Ti si Prvi i nema ništa prije Tebe, i Ti si Zadnji, i nema ništa nakon Tebe, i Ti si Jasni, i nema ništa iznad Tebe, i Ti si Skriveni, i nema ništa osim Tebe."[165]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Allahu moj, Tebi pripada zahvala, Ti si svjetlo nebesa i Zemlje i onih koji se na njima nalaze, i Tebi pripada zahvala, Ti si Taj Koji upravlja nebesima i Zemljom i onima koji su na njima."[166]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Allahu moj, ja Ti se, uistinu, molim, jer ja svjedočim da si Ti, zaista, Allah, nema boga osim Tebe, Jednog, Koji je Utočište svakom, Onoga Koji nije rodio i rođen nije, i niko Mu ravan nije."[167]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"O Ti Koji okrećeš srca."[168]

Ima još mnogo primjera lijepih imena iz sunneta.

---

163 Bilježi ga Ibn–Madže pod brojem 3915, Hakim ga smatra vjerodostojnim, 1:514, te ga bilježi Tirmizi, 5:465, pod brojem 3388, a Begavi kaže u Šerh es–sunne: "Hadis hasen", 5:113.

164 Bilježi ga Tirmizi, 5:467, pod brojem 3392 i kaže: "Hadis hasen–sahih".

165 Bilježi ga Muslim, 8:78, 79; te ga bilježi Tirmizi pod brojem 3481 i kaže: "Hadis hasen".

166 Bilježi ga Tirmizi, 5:481, pod brojem 3418 i kaže: "Ovaj hadis je hasen–sahih".

167 Bilježi ga Tirmizi, 5:515, pod brojem 3475 i kaže: "Ovaj Hadis je hasen–garib".

168 Bilježi Tirmizi, 5:538, pod brojem 3522 i kaže: "Hadis hasen", i bilježi ga Buhari, 8:168; te Ahmed, 4:182.

Pedeset i peto pitanje:

NA ŠTA UPUĆUJU ALLAHOVA LIJEPA IMENA?

Ona upućuju na tri stvari:

1. Upućuju na Allahovo biće (zat) uz potpunu identičnost s Njime.
2. Upućuju na svojstva izvedena iz njih i obuhvaćaju ih.
3. Upućuju na svojstva koja nužno nisu izvedena iz njih.

Pedeset i šesto pitanje:

ŠTA JE PRIMJER ZA TO?

Primjer za to je: Njegovo Uzvišeno ime Svemilosni, Milostivi, koje upućuje na biće (zat) Onoga Koji nosi to ime uz potpunu identičnost, a to je Allah Uzvišeni. I upućuje na svojstvo koje proizlazi iz njega, a to je milost i obuhvaća ga i upućuje na druga svojstva, koja nisu nužno izvedena iz njih; kao što je život i moć; a ovako je isto i s ostalim imenima Allaha, dž.š.

A ovo sve je u suprotnosti sa stvorenjima, jer se ponekad neko naziva mudrim – a ustvari je neznalica; ili se naziva pravednim, a ustvari je nepravedan; ili se naziva jakim, a on je bijednik; ili je dobar, a on je opak; ili je sretan, a on je jadnik; ili se zove Esed (lav), Hanzala, Alkame, ali nije onakav, kakvo mu je značenje imena.

Pa neka je slava Allahu i Njemu pripada svaka zahvala onako kako je sam Sebe opisao i iznad onoga kako Ga opisuju stvorenja.

Pedeset i sedmo pitanje:

NA ŠTO UPUĆUJU ALLAHOVA LIJEPA IMENA S OBZIROM NA OBUHVATNOST?

Upućuju na četiri stvari:

Prvo, lično ime koje je sveobuhvatno za sva značenja Allahovih lijepih imena, a to je Allah, pa zbog toga dolaze sva imena kao Njegova svojstva, kao što su riječi Uzvišenog:

"On je Allah, Tvorac, Onaj Koji ni iz čega stvara, Onaj Koji svemu daje oblik"[169] i tome slično, i ono nikada ne dolazi kao pratilja nekog drugog imena.

Drugo, ono što obuhvaća svojstvo Allahovog bića (zata) kao što je Njegovo Uzvišenog ime "Es-Semi'" (Onaj Koji sve čuje) koji sadrži Njegovo bezgranično čujenje svih glasova, bilo da su skriveni ili jasni.

A Njegovo ime Eb-Besir (Koji sve vidi) podrazumijeva Njegovo viđenje svih stvorenja, bila ona sićušna, nevidljiva za ljudsko oko, ili pak vidljiva.

A Njegovo ime "Alim" (Onaj Koji sve zna) sadrži u sebi Njegovo sveobuhvatno znanje:

"Njemu ne može ništa, ni trunčica jedna, ni na nebesima ni na Zemlji izmaći, i ne postoji ništa, ni manje ni veće od toga, što nije u jasnoj Knjizi."[170]

A Njegovo ime "El-Kādir" (Onaj Koji sve može) obuhvaća Njegovu moć nad svim, kako u pogledu stvaranja tako i u pogledu rastvaranja.

Treće, ono što obuhvaća svojstva djela Allaha, dž.š., kao što je: Stvaralac, Opskrbljivač, Onaj Koji ni iz čega stvara, Onaj Koji svemu daje oblik i drugo.

---

[169] El-Hašr, 24.
[170] Sebe', 3.

Četvrto, ono što obuhvaća Njegovo savršenstvo i čistotu od nedostataka, Uzvišen je i Čist On od svih manjkavosti, kao što je Njegovo ime "El-Kuddus Es-Selam".

Pedeset i osmo pitanje:

KAKO TREBA UPOTREBLJAVATI ALLAHOVA "LIJEPA IMENA"?

Neka od tih imena se upotrebljavaju pojedinačno ili uz neko drugo ime i u ta spadaju imena koja sadrže svojstva savršenosti kako god se ona upotrebljavala: El-Hajju, Ell-Kajjum, El-Ehad, Es-Samed i slična.

Neka od tih imena se upotrebljavaju samo sa imenom suprotnog značenja, a ako bi se pojedinačno upotrebljavala, upućivala bi na značenja nesavršenstva. U ta imena spadaju: Ed-Darru (Onaj Koji šteti); En-Nafi' (Onaj Koji koristi); El-Hafidu (Koji spušta); Er-Rafi' (Koji diže); El-Muti' (Onaj Koji daje) i El-Mani' (Onaj Koji zabranjuje), El-Muizz (Onaj Koji uzvisuje) i El-Muzill (Onaj Koji unizuje) i slična. Nije dozvoljena upotreba imena: Ed-Darru, El-Hafidu, El-Mani'u i El-Muzill pojedinačno bez upotrebe imena sa suprotnim značenjem.

Nijedno od tih imena nije pojedinačno navedeno, a da se pritom odnosi na Allaha, dž.š., niti u Kur'anu niti u sunnetu. Jedno od tih imena je i ime Uzvišenog – El-Muntekim (Onaj Koji se sveti) koje se ne navodi u Kur'anu osim s onim na što se odnosi, kao što su riječi Uzvišenog:

"Mi ćemo se, zaista, osvetiti zlikovcima"[171] ili sa dodatkom u značenju vlasnik, posjednik uz svojstvo izvedeno iz tog imena kao što su "Onaj Koji se sveti."[172]

---

[171] Es-Sedžde, 22.
[172] Ali'Imran, 4.

Pedeset i deveto pitanje:

SPOMENUTO JE DA OD SVOJSTAVA ALLAHA UZVIŠENOG IMAJU ONA KOJA SE ODNOSE NA NJEGOVO BIĆE I ONA KOJA SE ODNOSE NA NJEGOVA DJELA, PA KOJI SU PRIMJERI IZ KUR'ANA SVOJSTAVA KOJA SE ODNOSE NA ALLAHOVU OPSTOJNOŠT?

Primjer za to su riječi Uzvišenog:

"Ne, obje ruke Njegove su otvorene..."[173]

"Sve će osim Njegova lica, propasti!"[174]

"Ostaje samo lice Gospodara tvoga, Veličanstvenog i Plemenitog."[175]

"I da rasteš pod okom Mojim."[176]

"Kako On sve vidi, kako On sve čuje..."[177]

"Ja sam s vama, Ja sve čujem i vidim."[178]

"On zna šta su radili i šta ih čeka, a oni znanjem ne mogu Njega obuhvatiti."[179]

"A Allah je sigurno s Musaom razgovarao."[180]

"A kad je Gospodar tvoj Musaa zovnuo: 'Idi narodu koji se prema sebi ogriješio.'"[181]

---

[173] El-Maide, 64.
[174] El-Kasas, 88.
[175] Er-Rahman, 27.
[176] Ta Ha', 39
[177] El-Kehf, 26.
[178] Ta Ha', 46.
[179] Ta Ha', 110.
[180] En-Nisa', 164.
[181] Eš-Šu'ara', 10.

"Zar vam to drvo nisam zabranio?" – zovnu ih Gospodar njihov.[182]

"A na Dan kad ih On pozove i upita: 'Šta ste poslanicima odgovorili?'"[183]

Šezdeseto pitanje:

KOJI SU PRIMJERI IZ SUNNETA SVOJSTAVA KOJA SE ODNOSE NA ALLAHOVO BIĆE?

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Njegov zastor je svjetlo, kada bi ga otkrio, spalio bi veličanstveni sjaj Njegova lica sva stvorenja na koja padne Njegov pogled."[184]

I rekao je:

"Allahova desnica je puna, ne smanjuje se ono šta je u njoj time što On neprekidno, danju i noću, daje opskrbu. Što mislite koliko je dao nafake od kada je stvorio nebesa i Zemlju, ali to ništa nije umanjilo ono što posjeduje Njegova desnica?"

Rekao je Poslanik, s.a.v.s., u hadisu o Dedždžalu: "Uistinu, Allah nije skriven od vas i, uistinu, Allah nije ćorav." I pokazao je svojom rukom ka svom oku.[185]

A u hadisu koji govori o istihari, Poslanik, s.a.v.s., kaže: "Moj Allahu, Tvojim znanjem ja od Tebe tražim ono što je bolje, i Tvojom snagom od Tebe tražim snagu. I ja tražim iz Tvog obilnog dobra jer Ti možeš, a ja ne mogu, i Ti znaš, a ja ne znam. Ti si Onaj Koji savršeno zna sve tajne!"

---

[182] E-A'raf 22.

[183] El-Kasas, 65.

[184] Bilježi ga Muslim u poglavlju "Iman", pod stavkom: Riječi Poslanika, s.a.v.s.: "Uistinu, Allah ne spava", i u njegovim riječima: "Njegov prekrivač je svjetlo...", 1:111, te Ahmed u svom "Musnedu", 4:395; te Ibn-Madže u "Mukaddima", pod brojem 183.

[185] Muttefekun alejh, bilježi ga Buhari u poglavlju "Tewhid", 8:172; te Muslim u poglavlju "Fiten" 8:194.

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Vi ne dozivate gluhog niti odsutnog već dozivate Onoga Koji sve čuje, Koji sve vidi i Koji je blizu."[186]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Kada Allah želi da objavi neko naređenje, govori putem Vahja."[187]

U hadisu o proživljenju se navodi:

"Kaže Allah Uzvišeni: 'O Ademe', pa on odgovori: 'Odazivam Ti se!'"[188]

O tome, također, kazuju i hadisi o Allahovom obraćanju robovima na mjestu stajanja radi polaganja računa i hadisi o Njegovom razgovoru sa stanovnicima Dženneta i dr. Ima ih veoma mnogo.

Šezdeset i prvo pitanje:

KOJI SU PRIMJERI SVOJSTAVA ALLAHOVIH DJELA IZ KUR'ANA?

Rekao je Allah Uzvišeni:

"Zatim se prema nebu usmjerio."[189]

I rekao je Uzvišeni:

"Čekaju li oni da im Allah dođe."[190]

Uzvišeni je, također, rekao:

"Oni ne veličaju Allaha onako kako Ga treba veličati; a čitava Zemlja će na Sudnjem danu u šaci Njegovoj biti, a nebesa će u desnici Njegovoj smotana biti. Hvaljen neka je On i vrlo visoko iznad onih koje Njemu smatraju ravnim!"[191]

---

[186] Bilježi ga Muslim u poglavlju "Ez-Zikr ved-dua", pod stavkom "Mustehab je spustiti glas kod spominjanja Allaha, dž.š., 8:73; te ga bilježi Ahmed u svom "Musnedu", 4:418.

[187] Njegov sened je slab zbog Neima ibn Hammada; bilježi ga Ibn-Huzejme u svojoj knjizi "Tewhid", str. 95; te Bejheki u knjizi "Imena", str. 203. Kaže Šejh Albani da je sened hadisa slab, vidi "Kitabus-sunne", 1:227, pod brojem 515.

[188] Muttefekun alejh; bilježi ga Buhari, 7:196; te Muslim 1:139.

[189] El-Bekare, 210.

[190] El-Bekare, 210.

[191] Ez-Zumer, 67.

O tome govore i riječi Uzvišenog:

"Šta te navelo da se ne pokloniš onome koga sam svojom rukom stvorio?"[192]

I rekao je Uzvišeni:

"I Mi mu na pločama napisasmo pouku za sve."[193]

Rekao je Uzvišeni i ovo:

"I kad se Gospodar njegov onom brdu otkri, On ga sa zemljom sravni"[194]

"Allah radi ono što hoće."[195]

Šezdeset i drugo pitanje:

KOJI SU PRIMJERI ODLIKA ALLAHOVIH DJELA IZ SUNNETA?

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Naš Gospodar se spušta svake noći na zemaljsko nebo kada ostane zadnja trećina noći."[196]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s., u hadisu o zagovorništvu:

"Pa će im doći Allah u obliku kojeg oni poznaju i reći će im: 'Ja sam vaš Gospodar', a oni će reći: 'Ti si naš Gospodar'."[197]

Pod odlikom Allahovog djela ovdje mislimo na Njegov dolazak a ne na Njegov oblik (izgled) u kojem će doći, pa to shvati!

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.: "Zaista će Allah na Sudnjem danu stegnuti Zemlju, a nebesa će biti u Njegovoj desnici, a zatim će reći: 'Ja sam Vladar.'

---

[192] Sad, 75.
[193] El-A'raf, 145.
[194] El-A'raf, 143.
[195] El-Hadždž, 18.
[196] Muttefekun alejh. Bilježi ga Buhari u poglavlju "Kusuf", pod stavkom: "Dova i namaz u zadnjem dijelu noći", 2:47; te Muslim u poglavlju "Namaz putnika", 2:175.
[197] Dio drugog hadisa koji je muttefekun alejh; bilježi ga Buhari, 7:205; te Muslim, 1:112-113.

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.: "Kada je Allah stvorio stvorenja, napisao je svojom rukom za Sebe: 'Uistinu Moja milost prevladava Moju srdžbu'."[198]

U hadisu u kojem se spominje razgovor Adema i Musaa, a.s., kaže se: "Pa će reći Adem: 'O Musa, Allah te odabrao svojim govorom i napisao ti Tevrat svojom rukom'." Allahov govor i Njegova ruka su osobine bića, Njegov razgovor sa Musaom je svojstvo bića i djela zajedno, a Njegovo pisanje Tevrata je svojstvo djela.

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.: " Uistinu, Allah pruža Svoju ruku u noći kako bi se pokajao onaj koji griješi danju, i pruža Svoju ruku danju, kako bi se pokajao onaj koji griješi noću."[199]

O ovome, također, ima još mnogo hadisa.

Šezdeset i treće pitanje:

DA LI SE IZ SVOJSTAVA ALLAHOVIH DJELA IZVODE NJEGOVA IMENA ILI SU SVA ALLAHOVA IMENA ODREĐENA KUR'ANOM I SUNNETOM?

Ne, već su sva imena Allaha Uzvišenog određena Kur'anom i sunnetom, ne naziva se (Allah, dž.š.) osim onako kako je On sam Sebe nazvao u Svojoj Knjizi, ili kako Ga je nazivao Njegov Poslanik, s.a.v.s.

Svaka radnja koju je Allah Uzvišeni nazvao svojom je onakva kako ju je On nazvao i znači pohvalu i savršenstvo, ali nisu sve opis Allaha, dž.š., uopćeno, niti se iz svih izvode imena. Među tim djelima ima onih kojima Sebe opisuje uopćeno, kao što su riječi Uzvišenog:

"Allah vas stvara i opskrbljuje; On će vam život oduzeti i na kraju vas oživjeti."[200]

---

[198] Bilježi ga Buhari u poglavlju "Tewhid", 8:171; te Muslim u poglavlju "Tewbe", 8:95; i bilježi ga Tirmizi, 5:549, pod brojem 3543.

[199] Bilježi ga Muslim u poglavlju "Tewbe", 8:100; i prenosi ga Ahmed u svom "Musnedu", 4:395.

[200] Er-Rum, 40.

Ovdje Allah, dž.š., Sebe naziva Stvoriteljem, Opskrbiteljem, Onim Koji oživljava, Onim Koji usmrćuje i Koji svime upravlja.

Od tih djela su i radnje koje je Allah Uzvišeni pripisao Sebi kao izraz nagrade (kazne) i uzvraćanja istom mjerom, a ona su za Njega pohvala i potpunost, kao što su riječi Uzvišenog:

"Licemjeri misle da će Allaha prevariti, a On će njih prevariti."[201]

Riječi Uzvišenog su i ove:

"I činili su spletke a i Allah je. A Allah to umije najbolje."[202]

Uzvišeni, također, kaže:

"Zaboravljaju Allaha, pa je i On njih zaboravio."[203]

Međutim, nije dozvoljeno upotrebljavanje ovih opisa za Allaha, dž.š., osim u navedenim ajetima, tako da se neće reći da je Allah Uzvišeni Onaj Koji smišlja spletke, da je On Taj Koji vara ili Onaj Koji se izruguje i tome slično. Ovo neće reći musliman, a niti onaj koji ima razuma; jer Allah, dž.š., nije Sebe nazvao spletkarom, a niti varalicom osim sa aspekta kazne svakome onome koji to bude radio bespravno. Poznato je, kod stvorenja, da je pohvalno vratiti istom mjerom; pa šta je onda sa Stvoriteljem, Onim Koji sve zna, Onim Koji je Najpravedniji i Najmudriji?

Šezdeset i četvrto pitanje:

ŠTA OBUHVAĆA NJEGOVO IME EL-ALIJJU EL-E'ALA I ONA IMENA KOJA SU SLIČNOG ZNAČENJA, KAO ŠTO SU EZ-ZAHIR, EL-KAHIR I EL-MUTE'ALI?

Njegovo ime El-Alijjul-e'ala obuhvaća svojstvo iz kojeg je izvedeno potvrđivanje Njegove Uzvišenosti sa svim Njegovim zna-

[201] En-Nisa', 142.
[202] Ali'Imran, 54.
[203] Et-Tevbe, 67

čenjima; uzvišenje i uzdizanje Uzvišenog nad Svojim Prijestoljem, Uzvišeniji nad svim Svojim stvorenjima. On je odvojen od njih i nad njima bdije, zna šta oni rade, i On sve obuhvaća Svojim znanjem i od Njega nije ništa skriveno.

Također, jedno od značenja Njegove uzvišenosti jeste uzvišenost moći, Njega niko ne može pobijediti, niti Mu oponirati, niti Mu se suprotstaviti, niti Mu šta spriječiti, nego je sve pokorno Njegovoj Uzvišenosti, poniženo Njegovoj Veličini, pod Njegovom upravom i Njegovim vodstvom i oni nemaju izlaza iz Njegove vlasti.

U značenje Njegove Uzvišenosti spada i uzvišenost potpunosti Njegova bića, sva Njegova svojstva su potpuna i potvrđena, i On nema nikakve manjkavosti, neka je On Uzvišen i Velik.

Sva ova značenja uzvišenosti su nerazdvojna i ne odvaja se značenje jednog od drugog.

Šezdeset i peto pitanje:

KOJI JE DOKAZ ALLAHOVE UZVIŠENOSTI NAD STVORENJIMA?

Jasni dokazi za to su nebrojeni, a u njih spadaju i ova imena i ono što je u njihovom značenju. Dokaz za to su riječi Allaha Uzvišenog:

"Svemilosni Koji se uzvisio nad Prijestoljem Svojim."[204]

Na sedam mjesta u Kur'anu su i riječi Uzvišenog:

"Jeste li sigurni da Onaj Koji je na nebesima..."[205]

"Boje se Gospodara svoga Koji je iznad njih..."[206]

"K Njemu se dižu lijepe riječi i dobro djelo On prima."[207]

"K Njemu se penju meleki i Džibril..."[208]

---

[204] Ta Ha, 5.
[205] El-Mulk, 16.
[206] En-Nahl, 50.
[207] Fatir, 10.
[208] El-Me'aridž, 4.

"On upravlja svima, od neba do Zemlje."[209]

"I kada Allah reče: 'O Isa, dušu ću ti uzeti i k Sebi te uzdignuti'"...[210]

O tome govore i mnogi drugi ajeti.

Šezdeset i šesto pitanje:

ŠTA JE DOKAZ ZA TO IZ SUNNETA?

Dokazi za to iz sunneta su mnogi i ne mogu se odrediti. Jedan od tih dokaza su riječi Poslanika, s.a.v.s., u hadisu:

"Prijestolje je iznad toga, a Allah je iznad Prijestolja, i On zna ono što vi radite."[211]

I njegove riječi S'adu u slučaju Beni Kurejze su dokazi:

"Uistinu si im presudio po određenju Vladara Koji je iznad sedam nebesa."[212]

Hadisi o Miradžu Poslanika, s.a.v.s., i njegove riječi u hadisu o smjenjivanju meleka: "Nakon toga se uzdignu oni koji su bili sa vama i On ih upita, a On najbolje zna sve o njima."[213]

Pitanje Poslanika, s.a.v.s., robinji: "Gdje je Allah?"

Ona je odgovorila da je na nebesima, pa je rekao:

"Oslobodi je, jer je ona, uistinu, mu'minka–vjernica."[214]

---

[209] Es-Sedžde, 5.

[210] Ali'Imran, 55.

[211] Daif–slab prenosi ga Ahmed u Musnedu, 1:206.; i prenosi ga Ibn–Madže u Mukaddimi, pod brojem 181; Šejh Nasirud–din Albani je spomenuo u svom djelu "Tabridžul–ehadis Šerh El–Akide Et–Tahavijje" da je ovaj hadis slabog seneda – lanca prenosilaca. A profesor Ahmed Šakir kaže:

"Ovaj hadis je vrlo slabog seneda zbog Jahja ibn el–Ala' Er–Razi El–Bedželi. Pogledaj "Tahkik El–Musned li Ahmed Šakir, pod brojem 1770.

[212] Bilježi ga Buhari u poglavlju "Megazi", pod stavkom "Izlaz Poslanika, s.a.v.s., ka Beni Kurejzi", 5:50.; te Muslim u poglavlju "Džihad", pod poglavljem: Dozvoljavanje borbe protiv onih koji prekrše ugovor", 5:160; bilježi Ahmed u "Musnedu", 3:22.

[213] Mettefekun alejh, bilježi ga Buhari u poglavlju "Tewhid", 8:177; te Muslim u poglavlju "Mesadžid", 2:113.

[214] Bilježi ga Muslim u poglavlju "Mesadžid", 2:71

I riječi Poslanika, s.a.v.s.:

"Ko dadne pola hurme, sadake iz imetka stečenog na dozvoljen način, a Allahu se ne penje osim ono što je dobro (halal)."

I njegove riječi:

"Kada Allah odredi neku stvar na nebu, neka udare krilima pokoravajući se Njegovim riječima..." i drugi hadisi. Ovo svi priznaju osim Džehmija.

Šezdeset i sedmo pitanje:

ŠTA KAŽU VJERSKI UČENJACI SELEFUS-SALIH OKO PITANJA USPINJANJA (EL-ISTIVA')?

Cjelokupno njihovo mišljenje – da im se smiluje Allah Uzvišeni – jeste: Uspinjanje je poznato, a način nepoznat, iman u njega je vadžib (obavezan), a pitanje o njegovom načinu je bid'at (novotarija), od Allaha je Objava, a na Poslaniku je da to dostavi, a na nama je da to potvrdimo i da mu se predamo.[215] Ovo je i njihovo mišljenje o svim ajetima koji spominju imena i svojstva, kao i o hadisima.

"Mi vjerujemo u njih, sve je od Gospodara našeg!"[216]

"Mi u Allaha vjerujemo, a ti budi svjedok da smo mi poslušni Njemu."[217]

---

[215] Ovo se prenosi od Ummi Seleme, r.a., Malik ibn Enes Rebi' šejh Malika; onaj ko bude želio nešto više o ovoj temi, ima puno knjiga koje se mogu pogledati; npr. Fethul-Bari, 13:406; "Medžmu'el-fetava" od Ibn-Tejmije, 5:365; te knjiga Šerh usul i'atikad ehlis-sunne vel-džema', 2:397.

[216] Ali'Imran, 7.

[217] Ali'Imran, 52.

Šezdeset i osmo pitanje:

KOJI JE DOKAZ UZVIŠENOSTI MOĆI NAD STVORENJIMA IZ KUR'ANA?

Ima mnogo dokaza o uzvišenosti Allaha, dž.š.

U njima su i riječi Allaha Uzvišenog:

"I jedini On vlada robovima svojim."[218]

Ovaj ajet obuhvaća uzvišenost Allahovu iznad stvorenja i uzvišenost moći, te riječi Uzvišenog:

"Hvaljen neka je On; On je Allah, Jedini i Svemoćni!"[219], te riječi Uzvišenog:

"Ko će imati vlast toga dana? – Allah, Jedini i Svemoćni!"[220]

Riječi Uzvišenog su i ove:

"Reci: 'Ja samo opominjem; nema boga osim Allaha, Jedinoga i Moćnog'"[221], te riječi Uzvišenog: "Nema nijednog živog bića koje nije u vlasti Njegovoj"[222], te riječi Uzvišenog: "O družine džinova i ljudi, ako možete da preko granica nebesa i Zemlje prodrete, prodrite, moći ćete prodrijeti jedino uz veliku moć!"[223]

O tome govore i drugi ajeti.

Šezdeset i deveto pitanje:

ŠTA JE DOKAZ ZA TO IZ SUNNETA?

U sunnetu su mnogi dokazi za to. Potvrda tome su i riječi Poslanika, s.a.v.s.: "Tražim zaštitu kod Tebe od zla svih živih bića koja se nalaze u Tvojoj vlasti."[224]

---

[218] El-An'am, 18.
[219] Ez-Zumer, 4.
[220] Gafir, (EL-Mu'min),16.
[221] Sad, 65.
[222] Hud, 56.
[223] Er-Rahman, 33.
[224] Bilježi ga Muslim u poglavlju "Zikr", 8:79; te Ibn-Madže, 3919.

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Allahu moj, ja sam Tvoj rob i sin roba Tvoga i sin robinje Tvoje, moja vlast je u Tvojoj ruci, Tvoja nad mnome je izvršna i odredba pravedna."[225]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Ti si Taj Koji sudiš, a Tebi se ne sudi, uistinu, neće biti unižen onaj Koga Ti uzdigneš, a niti će biti uzdignut onaj Koga Ti uniziš."[226]

Sedamdeseto pitanje:

ŠTA JE DOKAZ UZVIŠENOSTI ALLAHOVOG BIĆA I ŠTA JE DUŽNOST DA SE NEGIRA OD ALLAHA UZVIŠENOG?

Znaj da je uzvišenost Allaha ono što obuhvaća Njegovo ime Sveti, Spasitelj, Veliki, Uzvišeni i ono što je u njihovim značenjima, i što zahtijeva sva svojstva Njegove potpunosti i svojstva Njegove Uzvišenosti.

On je Uzvišen u Svojoj Jednoći. Niko drugi osim Njega nema vlast ili dio vlasti, ili da bude Njegov pomagač, ili zagovornik kod Njega bez Njegove dozvole.

On je Uzvišen u svojoj veličini i vladavini i gordosti, da bi On imao onoga koji Mu osporava ili Ga pobjeđuje ili zaštitnika zbog nemoći ili pomagača.

On je Uzvišen kao Es-Samed (Koji pruža utočište) od posjedovanja žene i djeteta i oca i suparnika.

---

[225] Bilježi ga Ahmed u svom "Musnedu", 1:452; te ga bilježi Hakim u poglavlju "Da'vat", 1:509 i kaže:

"Hadis je sahih i ispunjava uvjet Muslima ako se ustanovi da je Abdur-rahman ibn Abdullah čuo od svoga oca jer postoje razilaženja oko toga da li je on hadis čuo od svog oca ili ne".Ovako spominje Ez-Zehebi; te ga spominje Hejsemi u knjizi "Medžme' ez-Zevaid" 10:139; šejh Ahmed Šakir ukazuje na njegovu tačnost, pod brojem 3712 i 4318.

[226] Bilježi ga Nesai pod stavkom "Dova u vitr-namazu", 3:248; te Tirmizi, 2:328, i kaže: "Ovaj hadis je hasen; te ga prenosi Ibn-Madže, pod brojem 1167.

On je Uzvišen u Svojoj potpunosti, Svome životu, Svom uzdržavanju, Svojoj moći od smrti, starosti, sna, umora i porodice.

On je Uzvišen u potpunom Svome znanju od neznanja, zaborava, te od toga da ne zna koliko jedan trun od onoga što se dešava na Zemlji ili na nebu.

On je Uzvišen u Svojoj Mudrosti i u tome da je hvale dostojan, stvaranja nečega radi igre i zabave, ili od ostavljanja stvorenja da žive bez svrhe; bez naređenja ili zabrane, proživljenja i niti nagrade.

On je Uzvišen u Svojoj potpunoj pravednosti od toga da bi nekome učinio nepravdu koliko i jedan trun, ili da uništi nešto od Njegovih dobrih djela.

On je Uzvišen u Svom potpunom bogatstvu da bi ga neko hranio, davao nafaku, ili da je ovisan o nekome ili nečemu.

On je Uzvišen u svemu onome kako je opisao Samoga Sebe, ili kako ga je opisao Njegov Poslanik od iskrivljenja i sličnosti.

Neka je Njemu slava i hvala i neka je daleko od svega onoga što negira tewhidul-uluhije, tewhidur-rububije i tewhidul esma ves-sifat.

"On je uzvišen i na nebesima i na Zemlji; On je silan i mudar."[227]

Sedamdeset i prvo pitanje:

ŠTA ZNAČE RIJEČI POSLANIKA, S.A.V.S., U POGLEDU ALLAHOVIH LIJEPIH IMENA: "KO IH 'OBUHVATI', UĆI ĆE U DŽENNET"?

Postoji mnogo objašnjenja za to. Jedno od tih jeste: Onaj ko ih nauči napamet i moli Allaha, dž.š., postupa prema njihovim značenjima u našem odnosu prema Allahu, dž.š. Od toga jeste i to da se iz onoga iz čega su izvedena, pokuša raditi po tome; kao što je:

[227] Er-Rum, 27

Milostivi i Plemeniti, tako da rob treba da navikava samoga sebe da se okiti tim svojstvima onoliko koliko mu to dolikuje.

A ona imena koja su svojstvena samo Allahu, dž.š., kao što su Gordi, Veličanstveni i Dostojanstveni, čovjek je dužan da prizna i da se tome povinuje, a da nastoji da se ne naziva njima.

A ona imena koja imaju značenje obećanja, kao što je: Onaj Koji prašta, Onaj Koji zahvaljuje, Onaj Koji je Milostiv, Onaj Koji je blag, Onaj Koji je Darežljiv i Onaj Koji je Plemenit; neka zastane čovjek kod tih imena u domenu žudnje i želje.

Kod imena koja sadrže prijetnju, kao što je Silni Koji se sveti, Onaj Koji žestoko kažnjava, Onaj Koji brzo svodi račune i sl., čovjek je dužan da zastane u domenu straha i strepnje.

U tim značenjima jeste i to da ih svjedoči rob i da im dade njihovo pravo značenje, poznavanjem i vjerovanjem. Primjer za to je onaj koji svjedoči Uzvišenost Allaha, dž.š., nad Svojim stvorenjima i Njegovu uzdignutost iznad njih; te Njegovo uzvisivanje nad Svojim prijestoljem, daleko od Svojih stvorenja, tim što ih obuhvaća Svojim znanjem i moći, i drugim; te vjerovanje u ono što zahtijeva ovo svojstvo tako da njegovo srce nađe utočište u Onome Kome se obraća i stoji pred Njim, stajanjem poniznog i neznatnog roba pred Uzvišenim Vladarem, osjećajući da se njegove riječi i njegova djela uzdižu ka Njemu, i predočavaju Mu se, pa se on stidi da se Njemu dižu njegova djela i riječi koje će ga osramotiti. Rob treba svjedočiti spuštanje naređenja i odredaba Božijih svim dijelovima svijeta u svim vremenima sa vrstama određenja, te raspolaganje usmrćivanjem i oživljavanjem, te uzvisivanje i unizivanje, te spuštanje i dizanje, te davanje i zabranjivanje, te otkrivanje nedaća; te još mnogo toga od raspolaganja u vladavini u kojoj ne raspolaže niko osim Njega (Allaha, dž.š.).

"On upravlja svima, od neba do Zemlje, a onda se sve to Njemu vraća u danu koji, prema vašem računanju vremena, hiljadu godina traje."[228]

---

228 Es-Sedžde, 5.

Sedamdeset i drugo pitanje:

ŠTA JE U SUPROTNOSTI SA TEWHIDUL ESMAI VES-SIFAT?

U suprotnosti s time jeste nevjerovanje u Allahova imena, Njegova svojstva i Njegove ajete, a ono se odražava na tri načina:

Prvi: nevjerovanje mušrika koji su iskrivili značenja Allahovih imena, pa su njima nazivali svoje kipove; pa su dodavali i oduzimali, te su ime Lat uzeli iz imena "Ilah", a Uzza iz imena "El-Aziz", a Menata iz imena "El-Mennan".

Drugi: nevjerovanje "mušebbiha" - onih koji upoređuju - koji upoređuju svojstva Allaha, dž.š., sa svojstvima stvorenja (antropomorfizam), a to je simetrično sa nevjerovanjem mušrika. Oni (mušrici) izjednačili su stvoreno sa Stvoriteljem svjetova, a ovi su ga sveli na stepen stvorenih tijela i upoređuju ih sa Uzvišenim i Svetim.

Treći: nevjerovanje poricatelja – "muattila" koji se dijele na dvije vrste:

Oni koji potvrđuju izgovore Njegovih Uzvišenih imena, a negiraju ono što ona sadrže, tj. svojstva savršenstva; pa kažu: "Milostivi, Svemilosni bez milosti; Znalac bez znanja; Onaj Koji čuje bez sluha; Onaj Koji vidi bez vida; Onaj Koji je u mogućnosti bez mogućnosti; a tako je i sa ostalim.

A druga grupa se jasno izjašnjava negirajući imena i ono što ona obuhvaćaju u potpunosti, i opisuju Ga sa nepostojanjem onoga koji je bez imena, koji je bez svojstva.

Neka je slava Allahu Uzvišenom od onoga što govore nepravednici i poricatelji i neka je Uzvišen i Velik.

"On je Gospodar nebesa i Zemlje i onoga što je između njih, zato se samo Njemu klanjaj i u tome budi istrajan! Znaš li da ime Njegovo ima iko!"[229]

"Niko nije kao On! On sve čuje i sve vidi."[230]

---

[229] Merjem, 65.
[230] Eš-Šura, 11

"On zna šta su radili i šta ih čeka, a oni znanjem ne mogu njega obuhvatiti."[231]

Sedamdeset i treće pitanje:

JESU LI SVE VRSTE TEWHIDA OVISNE TAKO DA IH NEGIRA ONO ŠTO NEGIRA BILO KOJU NJEGOVU VRSTU?

Da, one su ovisne tako da onaj koji ne vjeruje u neku njegovu vrstu, on ne vjeruje i u ostale vrste tewhida. Primjer za to je činjenje dove nekome drugom mimo Allahu, i traženje od njega onoga što niko nije u stanju osim Allaha da učini, a ovo je širk (pripisivanje Allahu druga) u tewhidul-ilahije. A njegovo moljenje njemu za tu potrebu, bilo da se radi o davanju dobra ili otklanjanja zla s uvjerenjem da je on u stanju da to obavi, jeste širk u tewhidur-rububije, jer je taj čovjek uvjeren da to božanstvo učestvuje sa Allahom u Njegovoj vladavini. Zatim, on mu nije upućivao ovu dovu, a da nije bio uvjeren da ga on čuje na udaljenosti i na blizini, u svako vrijeme, na bilo kojem da je mjestu, a to je i širk vezan za imena i svojstva, jer mu je potvrdio sluh koji obuhvaća sve glasove, ne ometa ga blizina, a niti daljina, a iz ovog proistječe pripisivanje Allahu druga u ilahijetu, rububijetu i imenima i svojstvima.

Sedamdeset i četvrto pitanje:

ŠTA JE POTVRDA IZ KUR'ANA I SUNNETA ZA VJEROVANJE U MELEKE?

Ima mnogo potvrda u Kur'anu za vjerovanje u meleke. Jedna od njih su i riječi Uzvišenog:

---

[231] Ta Ha, 110.

"A meleki veličaju i hvale Gospodara svoga i mole oprost za one koji su na Zemlji."[232]

I riječi Uzvišenog:

"Oni koji su bliski Gospodaru tvome doista ne zaziru da Mu se klanjaju; samo Njega hvale i samo pred Njim licem na tlo padaju."[233]

I riječi Uzvišenog:

"Ko je neprijatelj Allahu i melekima Njegovim i poslanicima Njegovim i Džibrilu i Mikalu – pa, Allah je, doista, neprijatelj onima koji neće da vjeruju."[234]

O vjerovanju u meleke iz sunneta je još prije naveden hadis o dolasku Džibrila kod Muhameda, a.s., kao i ostali hadisi; dok se u Muslimovom "Sahihu" navodi da ih je Allah stvorio od svjetolosti,[235] a o njima ima i još mnogo drugih hadisa.

Sedamdeset i peto pitanje:

ŠTA ZNAČI IMAN – VJEROVANJE U MELEKE?

To je čvrsto uvjerenje da postoje meleki (bića) koja je Allah, dž.š., stvorio od nura (svjetlosti), te da oni potpuno izvršavaju naređenja Allaha, dž.š., da uopće ne griješe i da obavljaju određene zadatke za koje ih je Allah, dž.š., zadužio.

"A meleki su samo robovi poštovani. Oni ne govore dok On ne odobri i postupaju onako kako On naredi."[236]

"Koji se onome što im Allah zapovijedi neće opirati, i koji će ono što im se naredi izvršiti."[237]

---

232 Eš-Šura, 5.
233 El-A'raf, 206.
234 El-Bekare, 98.
235 Hadis bilježi Muslim u poglavlju "Zuhd", pod stavkom "Raznovrsni hadisi", 8:226.
236 El-Enbija, 26-27
237 Et-Tahrim, 6.

"A oni koji su kod Njega ne zaziru da Mu se klanjaju, i ne zamaraju se, hvale Ga noću i danju, ne malaksavaju."[238]

Sedamdeset i šesto pitanje:

KOLIKO IMA VRSTA MELEKA NA OSNOVU NJIHOVIH ZADATAKA?

Oni se prema zadacima dijele na više vrsta:

Jednom od njih je povjereno prenošenje Objave poslanicima, a to je "Ruhul-emin" – Džibril, a.s.

Jednom od njih je povjerena kiša, a to je Mikail, a.s.

Jednom od njih je povjeren "sur" – rog, a to je Israfil, a.s.

Jednom od njih je povjereno uzimanje duše, a to je melek Azrail.

Jednima ja povjereno pisanje djela, a to su Kizamen Katibin.

Jednima od njih je povjeren Džennet i njegove blagodati, a on je Ridvan i oni koji su s njim.

Jednom od njih je povjerena vatra, a on je Malik i oni koji su s njim kao što su Zebanije i njihovi predvodnici devetnaesterice.

Jednima od njih je povjeren ispit u kaburu, a to su Munkir i Nekir.

Jedni od njih su ti koji nose prijesto Allaha, dž.š.

Jedni od njih su oni koji su bliski.

Jednom od njih je povjeren zametak u materici i njegovo stvaranje, i pisanje onoga što mu se želi.

Neki od njih posjećuju "Bejtulme amur". Svakim danom u nju ulazi sedamdeset hiljada meleka, i više nikada ne dođe red na njih da se ponovo vrate, a ima i onih koji posjećuju mjesta gdje se spominje Allah, dž.š.

Ima i onih koji stoje u redovima i ne malaksavaju.

Ima ih koji su stalno na rukuu i na sedždi i nikada se ne dižu.

Potvrda za ove podjele iz Kur'ana i sunneta nisu nedostupne i skrivene, ali ima i onih koji nisu spomenuti:

---

[238] El-Enbija, 19-20.

"A vojske Gospodara tvoga samo On zna. I sekar je ljudima samo opomena."[239]

Sedamdeset i sedmo pitanje:

ŠTA JE DOKAZ ZA VJEROVANJE U KNJIGE?

Ima mnogo dokaza za vjerovanje u Knjige . Potvrda su i riječi Allaha Uzvišenog: "O vjernici, vjerujte u Allaha, i u Poslanika Njegova, i u Knjigu koju On svome Poslaniku objavljuje, i u Knjige koje je objavio prije."[240]

I riječi Uzvišenog:

"Recite: 'Mi vjerujemo u Allaha i u ono što se objavljuje nama, i u ono što je objavljeno Ibrahimu,i Ismailu, i Ishaku, i Jakubu, i unucima, i u ono što je dato Musau i Isau, i u ono što je dato vjerovjesnicima od Gospodara njihova; mi ne pravimo nikakve razlike među njima, i mi se samo Njemu pokoravamo'."[241]

Dovoljna potvrda za to su i riječi Uzvišenog:

"I reci: 'Ja vjerujem u sve Knjige koje je Allah objavio'."[242]

Sedamdeset i osmo pitanje:

JESU LI SVE KNJIGE SPOMENUTE U KUR'ANU?

Allah, dž.š., u Kur'anu je spomenuo: Tevrat, Indžil, Zebur, Suhufe Ibrahima, a.s., i Musaa, a.s., a ostale je spomenuo uopćeno, pa je rekao Uzvišeni:

"Allah je – nema boga osim Njega – Živi i Vječni! On tebi objavljuje Knjigu, pravu istinu, koja prethodne potvrđuje, a Tevrat i Indžil objavio je još prije..."[243]

---

[239] El-Muddessir, 31
[240] En-Nisa', 136.
[241] El-Bekare, 136.
[242] Eš-Šura, 15.
[243] Ali'Imran, 2-3.

I rekao je Uzvišeni:

"A Davudu smo dali Zebur."[244]

Uzvišeni je, također, kazao:

"Zar on nije obaviješten o onom što se nalazi u listovima Musaovim i Ibrahimovim – koji je obaveze potpuno ispunjavao."[245]

Rekao je Uzvišeni:

"Mi smo izaslanike Naše s jasnim dokazima slali i po njima Knjige i terezije objavljivali, da bi ljudi pravedno postupali."[246]

One koje je Allah, dž.š., pojedinačno naveo i opisao dužnost nam je da u njih vjerujemo pojedinačno; a one koje je spomenuo uopćeno, dužnost nam je da im vjerujemo uopćeno; i o tome ćemo reći onako kako nam je naredio Allah, dž.š., i Njegov Poslanik:

"I reci: 'Ja vjerujem u sve Knjige koje je Allah objavio'..."[247]

Sedamdeset i deveto pitanje:

ŠTA ZNAČI VJEROVANJE U KNJIGE ALLAHA UZVIŠENOG?

To znači čvrsto uvjerenje da su sve spuštene od Allaha Uzvišenog, i da je Allah zaista njih govorio.

Neke su objavljene od Allaha Uzvišenog iza zastora, bez posrednika izaslanika – meleka.

Neke je dostavio posrednik – melek ka poslaniku ljudi.

Neke je Allah, dž.š., napisao Svojom rukom.

Rekao je Uzvišeni:

"Nijednom čovjeku nije dato da mu se Allah obraća osim na jedan od tri načina: nadahnućem, ili iza zastora, ili da pošalje izaslanika koji, Njegovom voljom, objavljuje ono što On želi."[248]

[244] En-Nisa', 163.
[245] En-Nedžm, 36–37.
[246] El-Hadid, 25.
[247] Eš-Šura, 15.
[248] Eš-Šura, 51.

I rekao je Allah Uzvišeni Musau, a.s.: "O Musa", reče On, "Ja sam tebe odlikovao nad ostalim svijetom poslanstvom Svojim i govorom Svojim."[249]

A Allah je sigurno s Musaom razgovarao.[250]

O Tevratu kaže Allah, dž.š.:

"I Mi mu na pločama napisasmo pouku za sve, i objašnjenje za svašta."[251]

I rekao je o Isau:

"A njemu smo dali Indžil..."[252]

Uzvišeni je, također, kazao:

"A Davudu smo dali Zebur"[253]

Prije toga je spomenut Zebur riječju Tenzil.

Allah Uzvišeni kaže o Kur'anu: "Allah svjedoči da je istina ono što ti objavljuje, objavljuje ono što jedini On zna, a i meleki svjedoče; a dovoljan je Allah kao svjedok."[254]

I kaže Allah, dž.š., u njemu:

"I kao Kur'an, sve dio po dio ga objavljujemo da bi ga ti ljudima malo-pomalo kazivao, i prema potrebi ga objavljujemo."[255]

I rekao je Uzvišeni:

"I Kur'an je, sigurno, Objava Gospodara svjetova; donosi ga povjerljivi Džibril na srce tvoje, da opominješ na jasnom arapskom jeziku."[256]

I rekao je Allah, dž.š., u njemu:

"One koji ne vjeruju u Kur'an, pošto im je objavljen... A on je, zaista, knjiga zaštićena, laž joj je strana, bilo s koje strane, ona je Objava od Mudroga i Hvale Dostojnoga."[257]

O Kur'anu je rečeno još mnogo toga.

---

[249] El-A'raf, 145.
[250] En-Nisa', 164.
[251] El-A'raf, 145.
[252] El-Ma'ide, 46.
[253] En-Nisa', 163.
[254] En-Nisa', 166.
[255] El-Isra', 106.
[256] Eš-Šura, 192-195.
[257] Fussilet, 41-42.

Osamdeseto pitanje:

KOJI JE POLOŽAJ KUR'ANA NASPRAM PRIJAŠNJIH KNJIGA?

Rekao je Allah Uzvišeni u njemu:

"A tebi objavljujemo Knjigu, samu istinu, da potvrdi knjige prije objavljene i da nad njima bdije."[258]

I rekao je Uzvišeni:

"Ovaj Kur'an nije izmišljen, od Allaha je – on potvrđuje istinitost prijašnjih objava i objašnjava propise; u njega nema sumnje, od Gospodara svjetova je!"[259]

I rekao je Uzvišeni:

"Kur'an nije izmišljena besjeda, on priznaje da su istinite knjige prije njega objavljene, i objašnjava sve, i putokaz je i milost narodu koji vjeruje."[260]

Mufessiri (tumači Kur'ana) su riječi: "Da nad njima bdije i priznaje da su istinite knjige prije njega objavljene", objasnili kao priznanje onog što je u njima istinito, a negiranje onog što je ušlo u njih iskrivljenjem, mijenjanjem i izvrtanjem, i o njima (Kur'an) donosi sud; bilo da se radi o derogaciji ili priznavanju. Zbog ovoga mu se povinuje svako onaj ko se drži prijašnjih knjiga, kao što kaže Uzvišeni:

"Oni kojima smo dali Knjigu prije Kur'ana, vjeruju u nj, a kada im se kazuje, govore: 'Mi vjerujemo u nj, on je istina od Gospodara našeg, mi smo i prije bili muslimani.'[261]

---

[258] El-Ma'ide, 48.
[259] Junus, 37.
[260] Jusuf, 111.
[261] El-Kasas, 52-53.

Osamdeset i prvo pitanje:

ŠTA JE DUŽNOST SVIH NARODA U VEZI SA SLIJEĐENJEM KUR'ANA?

To je javno i tajno slijeđenje Kur'ana i pridržavanje uputa iz njega.

Rekao je Allah Uzvišeni:

"A ova Knjiga koju objavljujemo jest blagoslovljena, zato je slijedite i grijeha se klonite da bi vam se milost ukazala."[262]

I rekao je Uzvišeni:

"Slijedite ono što vam se od Gospodara vašeg objavljuje i ne uzimajte, pored Njega, nekog drugog kao zaštitnika!"[263]

Uzvišeni je, također, rekao:

"A oni koji se čvrsto drže Knjige i koji obavljaju namaz pa Mi, doista, nećemo dopustiti da propadne nagrada onima koji čine dobra djela."[264]

Ajeta o ovome ima mnogo.

Poslanik, s.a.v.s., preporučio je Allahovu Knjigu i kaže:

"Pa uzmite Allahovu Knjigu i pridržavajte je se."[265]

Osamdeset i drugo pitanje:

ŠTA ZNAČI DRŽATI SE ALLAHOVE KNJIGE I RADITI PO NJEZINIM UPUTAMA?

To znači pamćenje i učenje Kur'ana, te ponašanje po njemu noću i danju, razmišljanje o njegovim ajetima, dozvoljavanje onoga što on dozvoljava, zabranjivanje onoga što on zabranjuje, provođenje

---

[262] El-An'am, 155

[263] El-A'raf, 3.

[264] El-A'raf, 170.

[265] Dio dugog hadisa kojeg bilježi Muslim u poglavlju "Fedailus-sahabeti", pod stavkom "Vrijednost Alije, r.a.", pod brojem 2408; te Ahmed, 4:367-371; i bilježi ga Ed-Daremi u svom "Sunenu", 2:432.

njegovih naredbi, udaljavanje od njegovih zabrana, uzimanje pouke iz njegovih kazivanja, djelovanje shodno njegovim jasnim ajetima i predanost u pogledu nejasnih ajeta, zastajanje kod njegovih granica, stajanje u njegovu odbranu od lažaca i devijatora, upućivanje k njemu i sl.

Osamdeset i treće pitanje:

KAKAV JE TRETMAN ONOGA KOJI KAŽE DA JE KUR'AN STVOREN?

Kur'an je Allahov govor, uistinu, njegovi harfovi i njegova značenja. Njegove riječi nisu slova koja nemaju značenja, a niti značenja bez slova. Allah je njime govorio riječima, spustio ga Svome Poslaniku Objavom; u njega, uistinu, vjeruje mumin; i on je, iako pisan rukom, učen jezikom, naučen mozgom, slušan ušima, viđen očima, To ga ne izvodi iz toga da je on govor Svemilosnog.

Vrhovi jagodica prstiju, mastilo, pera i papiri su stvoreni, a ono što je njima napisano nije stvoreno. Jezici i glasovi su stvoreni, a učenje njima sa njihovim različitostima nije stvoreno. Prsa su stvorena, a ono što se u njima čuva nije stvoreno. Sluhovi su stvoreni, a ono što se sluša nije stvoreno.

Rekao je Allah Uzvišeni:

"On je, zaista, Kur'an plemeniti u Knjizi brižljivo čuvanoj."[266]

I rekao je Uzvišeni:

"A to su ajeti jasni, u srcima su onih kojima je razum dat; a Naše ajete samo nepravedni osporavaju."[267]

Uzvišeni je, također, kazao:

"Kazuj iz Knjige Gospodara svoga ono što ti se objavljuje, niko ne može da izmijeni riječi Njegove, pa ni ti; osim kod Njega, nećeš naći utočišta nikakva."[268]

---

[266] El-Vaki'a, 77-78.
[267] El-"Ankebut, 49.
[268] El-Kehf, 27.

I rekao je Uzvišeni:

"Ako te neki od mnogobožaca zamoli za zaštitu, ti ga zaštiti da bi slušao Allahove riječi..."[269]

Rekao je Ibn-Mes'ud, r.a.: "Ustrajte u gledanju u Mushaf - Kur'an."

Onaj koji kaže da je Kur'an ili nešto iz Kur'ana stvoreno, on je kafir - nevjernik, i to je veliki kufr koji ga izvodi iz islama u potpunosti; zato što je Kur'an govor Allaha, dž.š., od Njega je potekao i Njemu se vraća, a Njegov govor je Njegovo svojstvo. A onaj koji kaže da je nešto od svojstava Allahovih stvoreno, on je kafir i murted - otpadnik, njemu se nudi povratak u islam, pa ako se ne povrati, ubija se kao nevjernik i ništa od propisa obaveznih za muslimana ne odnosi se na njega."[270]

Osamdeset i četvrto pitanje:

JE LI SVOJSTVO GOVORA ZATIJJE ILI FI'ALIJJE?

Povezanost svojstva govora sa bićem Allaha Uzvišenog i Njegovog odlikovanja time je "sifet zatijje" (svojstvo osobeno Allahu, dž.š.) kao što je Njegovo uzvišeno znanje, čak i Njegov govor spada u Njegovo znanje, jer ga je spustio sa Svojim znanjem, a On najbolje zna šta objavljuje.

Uzimanje u obzir Njegova govora kao Njegova htijenja i volje spada u svojstva djelovanja, kako kaže Poslanik, s.a.v.s.:

"Kada Allah želi da objavi nešto, govori Objavom."[271]

---

269 Et-Tevbe, 6.

270 Ove riječi su prenesene od imama Ahmeda, imama Malika, imama Šafije, Ibn-Huzejma i drugih. Pogledaj knjigu "Me'aridžul-kabul, 1:188 - 203.

271 Hadis je slab.

Zbog ovoga selefus-salih o svojstvu govora kažu da je svojstvo bića i radnje zajedno. Jer Allah, dž.š., nije prestao i neće prestati biti opisan svojstvom govora, uvijek i zauvijek; te On govori njime kada želi, šta želi i kako želi govorom koji se sluša tj. čuje ga onaj kojem Allah da mogućnost da ga čuje. Njegov govor je Njegovo svojstvo kojem nema kraja i nema nestanka.

"Reci: 'Kad bi more bilo mastilo da se ispišu riječi Gospodara moga, more bi presahlo, ali ne i riječi Gospodara moga, pa i kad bismo se pomogli još jednim sličnim."[272]

"Da su sva stabla na Zemlji pisaljke, a da se u more, kad presahne, ulije još sedam mora, ne bi se ispisale Allahove riječi."[273]

"Riječi Gospodara tvoga su vrhunac istine i pravde; Njegove riječi niko ne može promijeniti i On sve čuje i sve zna."[274]

Osamdeset i peto pitanje:

KO SU "VÃKIFE" I KAKAV JE STAV PREMA NJIMA?

"Vakife" su oni koji govore o Kur'anu: "Ne govorimo da je on Allahov govor, a niti kažemo da je stvoren."

Rekao je imam Ahmed – Allah mu se smilovao: "Ko od njih bude uljepšavao govor on je 'džehmija', a onaj ko ga ne bude uljepšavao, on je džahil – neznalica, treba mu doći s dokazima i obrazloženjima; pa ako se pokaje i povjeruje da je on (Kur'an) govor Allaha Uzvišenog i da nije stvoren; to je dobro, a ako se ne pokaje gori je od džehmija."

---

[272] Al-Kehf, 109.
[273] Lukman, 27.
[274] El-En'am, 115.

Osamdeset i šesto pitanje:

KAKAV JE TRETMAN ONOGA KOJI KAŽE: "MOJE IZGOVARANJE KUR'ANA JE STVORENO".?

Ova rečenica nije dozvoljena da se govori bilo u potvrdnom ili odričnom obliku, jer riječ "izgovor" zajednička je za označavanje radnje roba, i onog što se izgovara, a to je Kur'an.

Kada neko kaže da je Kur'an stvoren, on govori ono što govore džehmije.

A ako kaže da nije stvoren, obuhvaća prvo značenje, a to je da je on djelo čovjeka, što je odvratna novotarija.

Zbog ovoga časni prethodnici selefus-salih kažu: "Ko kaže: 'Moje izgovaranje Kur'ana je stvoreno' on je džehmija, a onaj ko kaže da nije stvoreno jeste novator u vjeri."

Osamdeset i sedmo pitanje:

KOJA JE POTVRDA VJEROVANJU U POSLANIKE?

Potvrda za to ima mnogo i u Kur'anu i u sunnetu; u to spadaju i riječi Allaha Uzvišenog:

"Oni koji u Allaha i u poslanike Njegove ne vjeruju i žele da između Allaha i poslanika Njegovih u vjerovanju naprave razliku i govore: 'U neke vjerujemo, a u neke ne vjerujemo', i žele da između toga nekakav stav zauzmu – oni su, zbilja, pravi nevjernici; a Mi smo nevjernicima pripremili sramnu patnju. A oni koji u Allaha i u poslanike Njegove vjeruju i nijednog od njih ne izdvajaju – On će ih, sigurno, nagraditi. A Allah prašta i samilostan je."[275]

---

[275] En-Nisa', 150-152.

A kaže Poslanik, s.a.v.s.:
"Vjerujem u Allaha i Njegove poslanike."[276]

Osamdeset i osmo pitanje:

ŠTA ZNAČI VJEROVANJE U POSLANIKE?

To je čvrsto uvjerenje da je Allah, dž.š., poslao svakom narodu jednog od poslanika koji ih je pozivao obožavanju samo Allaha Jednog i Jedinog; a nevjerovanju u ono što se obožava mimo Njega. Svi oni (poslanici) su iskreni i potvrđuju istinu, čisti, pametni, plemeniti i milostivi, bogobojazni, povjerljivi, upućeni i upućivači drugih, poslani su sa jasnim dokazima i ajetima očitim, pomognuti od svoga Gospodara, i oni su dostavili sve ono sa čim ih je poslao Allah, dž.š., bez izostavljanja i mijenjanja, niti su tome šta sami od sebe dodavali, makar to bilo i jedno slovo, a niti su to umanjili.

"A zar su poslanici bili dužni što drugo već da jasno obznane?"[277]

Svi oni su bili u jasnoj istini. I zaista je Allah, dž.š., uzeo sebi Ibrahima, a.s., za prijatelja, i uzeo je Sebi Muhammeda, s.a.v.s., za prijatelja, i sa Musaom je govorio, i Idrisa je uzvisio na visoko mjesto. Isa je Allahov rob i Njegov Poslanik. To je uvjerenje da je Isa, a.s., stvoren Riječju Njegovom koju je Merjemi dostavio Allah, dž.š., daje prednost jednima nad drugima i uzvisio je na visoke stepene jedne nad drugima.

[276] Muttefekun alejh; bilježi ga Buhari u poglavlju "Edeb" 7:113; te ga bilježi Muslim u poglavlju "Fiten" 8:192; a on je dio dugog hadisa.
[277] En-Nahl, 35.

Osamdeset i deveto pitanje:

JE LI BILO IDENTIČNO POZIVANJE POSLANIKA U ONOME ŠTO SU NAREĐIVALI I U ONOME ŠTO SU ZABRANJIVALI?

Identično je bilo njihovo pozivanje, od prvoga do zadnjega, oko osnove i temelja ibadeta; a to je tewhid. On znači da je Allah Uzvišeni Jedini Kome se upućuju sve vrste (ibadeta) robovanja bilo da su vezane za riječi i djela, te nevjerovanje u sve ono što se obožava mimo Njega.

Farzovi (obaveze) kroz koje se iskazuje ibadet Allahu, dž.š., kao što su namaz, post i sl., razlikovali su se među narodima u ibadetu i jednima je bilo zabranjeno ono šta je bilo dozvoljeno drugima i obrnuto, a sve je bio ispit od Allaha Uzvišenog "... da bi iskušao koji od vas će bolje postupati."[278]

Devedeseto pitanje:

ŠTA JE DOKAZ ZA NJIHOVO SLAGANJE U OSNOVI SPOMENUTOG IBADETA?

Dokaz za to je iz Kur'ana i dijeli se na dvije vrste: uopćeni i pojedinačni.

Uopćeni: Naprimjer, riječi Allaha Uzvišenog:

"Mi smo svakom narodu poslanika poslali. 'Allahu se klanjajte, a kumira se klonite!'"[279]

Riječi Uzvišenog:

---

[278] El-Mulk, 2.
[279] En-Nahl, 36.

"Prije tebe nijednog poslanika nismo poslali a da mu nismo objavili: 'Nema boga osim Mene, zato se Meni klanjajte!"[280]

Riječi Uzvišenog su i ove:

"Pogledaj u odredbama objavljenim poslanicima Našim, koje smo prije tebe slali, da li smo naredili da se, mimo Svemilosnog, klanja božanstvima nekakvim."[281]

Naprimjer, riječi Allaha Uzvišenog:

"Mi smo poslali Nuha narodu njegovu, i on je govorio: 'O narode moj, Allahu se samo klanjajte, vi drugog boga osim Njega nemate..."[282]

I Semudu – bratu njihova Saliha: 'O, narode moj' – govorio je on – 'klanjajte se samo Allahu, vi drugog boga osim Njega nemate!'"[283]

"I Adu – bratu njihova Huda: 'O narode moj' – govorio je on – 'Allahu se klanjajte, vi drugog boga osim Njega nemate..."[284]

"I Medjenu – bratu njihova Šuajba: 'O narode moj' – govorio je on – 'Allahu se klanjajte, vi drugog boga osim Njega nemate'..."[285]

"A kad Ibrahim reče ocu svome i narodu svome: "Nemam ja ništa s onim kojima se vi klanjate, ja se klanjam samo Onome Koji me stvorio, jer će mi On, doista, na pravi put ukazati"[286]

I reče Musa: "Vaš bog je Allah, drugog boga, osim Njega, nema! On sve zna!"[287]

I reče Mesih: "O sinovi Israilovi, klanjajte se Allahu, i mome i vašem Gospodaru! Ko drugog Allahu smatra ravnim, Allah će mu ulazak u Džennet zabraniti i boravište njegovo će Džehennem biti; a nevjernicima neće niko moći pomoći."[288]

Reci: "Ja samo opominjem; nema boga osim Allaha, Jedinoga i Moćnog."[289]

O ovome govore i mnogi drugi ajeti.

---

[280] El-Enbija', 25.
[281] Ez-Zuhruf, 45.
[282] El-Mu'minun, 23.
[283] Hud, 61.
[284] Hud, 50.
[285] Hud, 84.
[286] Ez-Zuhruf, 26-27.
[287] Ta Ha, 98.
[288] El-Ma'ide, 72.
[289] Sad, 65.

Devedeset i prvo pitanje:

ŠTA JE DOKAZ NESLAGANJA NJIHOVIH VJEROZAKONA (ŠERIJATA) U OGRANCIMA VJERSKIH PROPISA U VEZI S HALALOM I HARAMOM?

Riječi Allaha Uzvišenog:

"...Svima vama smo zakon i pravac propisali: a da je Allah htio, On bi vas sljedbenicima jedne vjere učinio, ali, On hoće da vas iskuša u onome što vam propisuje, zato se natječite ko će više dobra učiniti;"[290]

Ibn-Abas, r.a., objasnio je da "svima vama smo zakon i pravac propisali" podrazumijeva i put i sunnet. Ovo su slično obrazložili i Mudžahid, Ikrime, Hasan el-Basri, Katade, Dahhak, Suddi, Ebu-Ishak es-Sebi'i.[291]

U Buharijinom "Sahihu" stoji da je rekao Poslanik, s.a.v.s.:

"Mi, skupina poslanika, smo braća po ocu i naša vjera (din) je jedna."[292]

On ovim misli na tewhid s kojim je Allah, dž.š., slao svakog poslanika; i svaka objavljena Knjiga ga je sadržavala u sebi. Vjerozakoni (Šerijat) razlikovali su se u naređenjima i zabranama, halalima i haramima "... da bi iskušao koji od vas će bolje postupati."[293]

---

290 El-Ma'ide, 48.

291 Pogledaj govor Ibn-Abbasa, r.a., i drugih mufessira u djelu "Džami' el-bejan" lit-Taberi, 6:271; te Ed-Dur el-Mensur, 3:96.

292 Muttefekun alejh; bilježi ga Buhari u poglavlju "El-Enbija", 4:138; te Muslim u poglavlju "Fedail" 7:96.

293 El-Mulk, 2.

Devedeset i drugo pitanje:

DA LI JE ALLAH SPOMENUO SVE POSLANIKE U KUR'ANU?

Allah, dž.š., spomenuo nam je onoliko koliko je dovoljno poslanika, i o tome nam je opomenu i pouku poslao.

A potom kaže Uzvišeni:

"I poslanicima o kojima smo ti prije kazivali i poslanicima o kojima ti nismo kazivali."[294]

Tako da vjerujemo u sve njih pojedinačno, ako su spomenuti pojedinačno i uopćeno ako su spomenuti uopćeno.

Devedeset i treće pitanje:

KOLIKO JE POSLANIKA I VJEROVJESNIKA SPOMENUTO U KUR'ANU?

U njemu su spomenuti: Adem, Nuh, Idris, Hud, Salih, Ibrahim, Ismail, Ishak, Jakub, Jusuf, Lut, Šu'ajb, Junus, Musa, Harun, Iljas, Zekerijja, Jahja, Jese', Zul-Kifl, Davud, Sulejman, Ejjub, El-Esbat (sinovi ili unuci Jakubovi su spomenuti uopćeno) i Isa i Muhammed, s.a.v.s., i neka je na sve njih salavat i selam.

•

Devedeset i četvrto pitanje:

KO SU NAJODABRANIJI POSLANICI (ULUL'-AZM) I KO JE PRVI POSLANIK?

To su peterica koje Allah, dž.š., spominje pojedinačno na dva mjesta u Svojoj Knjizi:

---

[294] En-Nisa', 164.

Prvo mjesto je sura El-Ahzab, a to su riječi Uzvišenog:

"Mi smo od vjerovjesnika zavjet njihov uzeli, i od tebe, i od Nuha, i od Ibrahima, i od Musaa, i od Isaa, sina Merjemina, čvrst smo zavjet uzeli."[295]

Drugo mjesto je u suri Eš-Šura, a to su riječi Uzvišenog:

"On vam propisuje u vjeri isto ono što je propisao Nuhu i ono što objavljujemo tebi, i ono što smo naredili Ibrahimu i Musau i Isau: "Pravu vjeru ispovjedajte i u tome se ne podvajajte!"[296]

Prvi od svih poslanika nakon razilaženja ljudi u vezi sa Šerijatom jeste Nuh, a.s., kao što kaže Uzvišeni:

"Mi objavljujemo tebi kao što smo objavljivali Nuhu i vjerovjesnicima poslije njega..."[297]

I kaže Uzvišeni:

"I Nuhov narod je prije njih poricao, a i poslije njega oni koji su se protiv poslanika bili urotili."[298]

Devedeset i peto pitanje:

KADA JE NASTALO RAZILAŽENJE?

Rekao je Ibn-Abbas, r.a.: "Između Nuha i Adema je bilo deset stoljeća, svi su bili na jednom zakonu od Istinitog, pa su se razišli.[299]

"...I Allah je slao vjerovjesnike da donose radosne vijesti i opomene..."[300]

---

[295] El-Ahzab, 7

[296] Eš-Šura, 13.

[297] En-Nisa', 163.

[298] El-Mu'min , 5.

[299] Pogledaj riječi Ibn-Abbasa, r.a., u "Džami' el-Bejan", 2:334; te "Ed-Dur el-Mensur", 1:582. A navode ga i Bezzar i Hakim.

[300] El-Bekare, 213.

Devedeset i šesto pitanje:

KO JE POSLJEDNJI POSLANIK?

Posljednji poslanik jeste Muhammed, s.a.v.s.

Devedeset i sedmo pitanje:

ŠTA JE DOKAZ ZA TO?

Rekao je Allah Uzvišeni:

"Muhammed nije roditelj nijednom od vaših ljudi, nego je Allahov Poslanik i posljednji Vjerovjesnik."[301]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Uistinu poslije mene će biti trideset lažaca, svaki od njih će govoriti i pozivati se da je on poslanik, a ja sam posljednji Poslanik i nema poslanika poslije mene."[302]

U sahih hadisu stoje riječi Poslanika, s.a.v.s., Aliji, r.a.: "Zar nisi zadovoljan da budeš kod mene na stupnju Haruna kod Musa, osim što nema poslanika poslije mene."[303]

I riječi Poslanika, s.a.v.s., u hadisu koji govori o Dedždžalu:

"Ja sam posljednji Poslanik i nema poslanika poslije mene."[304]

---

301 El-Ahzab, 40.

302 Dio hadisa kojeg bilježi Tirmizi, 4:498, u poglavlju "Fiten", pod brojem 2219; te Ebu-Davud u poglavlju "Fiten", pod brojem 4252; te Ahmed, 5:278; dok Tirmizi kaže: "Hasen-sahih."

303 Bilježi ga Buhari u poglavlju "Megazi", 5:129; te Muslim u poglavlju "Fedail es-sahabeti", 7:120.

304 Bilježi ga Tirmizi u poglavlju "Fiten", 4:498, pod brojem 2219; te Ebu-Davud u poglavlju "Melahim", pod brojem 4333; te Ahmed u svom Musnedu, 5:278, a Tirmizi kaže: "Ovaj hadis je hasen-sahih."

Devedeset i osmo pitanje:

KOJE SU POSEBNOSTI NAŠEG POSLANIKA MUHAMMEDA, S.A.V.S., U ODNOSU PREMA DRUGIM POSLANICIMA?

On posjeduje mnoge posebnosti o kojima su pisana čitava djela, a od tih je i ona koju smo maloprije spomenuli – on je posljednji Poslanik.

Jedna od tih posebnosti jeste i da je Muhammed, s.a.v.s., prvak potomstva Ademovog, kao što tumače riječi Allaha Uzvišenog:

"Neke od tih poslanika odlikovali smo više nego druge. S nekima od njih je Allah govorio, a neke je za više stepene uzdigao."[305]

I rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Ja sam prvak sinova Ademovih i ne hvalim se."[306]

Posebnost je i to da je poslan svim svjetovima; džinima i ljudima, kao što kaže Uzvišeni:

"Reci: 'O ljudi, ja sam svima vama Allahov Poslanik, Njegova vlast je i na nebesima i na Zemlji; nema drugog boga osim Njega, On život i smrt daje, i zato vjerujte u Allaha i Poslanika Njegova, Vjerovjesnika, koji ne zna čitati i pisati, koji vjeruje u Allaha i riječi Njegove; njega slijedite – da biste na pravom putu bili!'"[307]

I rekao je Uzvišeni:

"I Mi smo tebe poslali samo zato da radosne vijesti donosiš i da opominješ."[308]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Dato mi je petero, koje nije dato nikome prije mene: Potpomognut sam strahom na udaljenost od jednog mjeseca (hoda), cijela zemlja učinjena mi je mesdžidom i čistom (za klanjanje na svakom mjestu), pa kojeg god čovjeka iz mog ummeta zatekne

---

[305] El-Bekare, 253.

[306] Sahih: Bilježi ga Tirmizi u "Tefsiru", pod brojem 3148; te Ibn-Madže u poglavlju "Šefa'at", pod brojem 4363; te Ahmed u Musnedu, 3:2; a Tirmizi kaže: "Ovaj hadis je sahih."

[307] El-A'raf, 158.

[308] El-Furkan, 56.

namaz neka ga klanja (na tom mjestu), dozvoljen mi je ratni plijen koji nije bio dozvoljen nikome prije mene, dato mi je pravo zagovorništva. Svaki poslanik je bio poslan jednom određenom narodu dok sam ja poslan cijelom čovječanstvu."[309]

I rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Tako mi Onoga u Čijoj ruci je moja duša, za mene neće čuti niko iz ovog ummeta (naroda), jevrej bio ili kršćanin, a potom umre i ne bude vjerovao u ono sa čime sam poslan, a da neće biti od stanovnika Vatre."[310]

On ima još mnogo odlika koje nismo spomenuli, a nalaze se u Kur'anu i sunnetu.

Devedeset i deveto pitanje:

KOJE SU TO MUDŽIZE – NADNARAVNA DJELA – POSLANIKA?

Nadnaravno djelo je sve ono što je u suprotnosti sa običajem, koji u sebi sadrži izazov (za ljude) i zaštićeno je od iskrivljenosti.

One mogu da budu osjetilne, tako da se vide okom ili osjete sluhom, kao što je izlazak deve iz stijene, ili pretvara[illegible] zmiju i govor neživih predmeta; i razumske, tako da se [illegible] što je mudžiza Kur'ana.

Našem poslaniku Muhammedu, s.a.v.s., date su obje vrste. Nije bilo mudžize koja je bila data Poslaniku, a da on nije imao veću iz iste vrste. Od osjetilnih mudžiza jeste rascjepljenje Mjeseca,[311] cviljenje stabla,[312] izviranje vode iz njegovih plemenitih prstiju,[313]

---

[309] Muttefekun alejh; bilježi ga Buhari u poglavlju "Namaz", 1:113; te Muslim u poglavlju "Mesadžid ve mevadius-salat", 2:63.

[310] Bilježi ga Muslim u poglavlju "Iman", 1:93; i bilježi ga Ahmed u Musnedu, 2:317.

[311] Pogledaj predanje Buharije u tefsiru, sure "Ikterebetis-saah", 6:52; Muslim pod brojem 2802

[312] Pogledaj predanje Buharije u poglavlju o poslanicima, 4:173; te Nesai u poglavlju o džumi, pod brojem 1396.

[313] Ovaj slučaj bilježi Buhari u poglavlju o poslanicima, 4:169; te Muslim u poglavlju "Fedail", pod brojem 2279.

govor male mješine,[314] jelo koje slavi Allaha, dž.š.,[315] i dr., o čemu postoje mnogobrojna vjerodostojna predanja. Te mudžize su, kao i mudžize svih poslanika, iščezle nestankom njihovog vremena, tako da od toga nije ostalo ništa do njihovo spominjanje. Međutim, vječna i neprolazna mudžiza je ovaj Kur'an čija čuda ne prolaze i "laž joj je strana, bilo s koje strane, ona je Objava Mudroga i Hvale Dostojnoga."[316]

Stoto pitanje:

ŠTA JE POTVRDA NEMOGUĆNOSTI OPONAŠANJA KUR'ANA?

Potvrda tome je njegovo spuštanje više od dvadeset godina izazivajući najrječitija stvorenja, najsposobnije govornike, ljude najbolje stilistike i retorike govoreći:

"Zato neka oni sastave govor sličan Kur'anu, ako istinu govore!"[317]

"Reci: 'Pa sačinite vi deset Kur'anu sličnih, izmišljenih sura'..."[318]

"Reci: 'Pa dajete vi jednu suru kao što je njemu objavljena'..."[319]

To nisu mogli uraditi i pored žestokog nastojanja da odgovore na njegov izazov svim sredstvima iako su slova i riječi (Kur'ana) bila ona ista slova i riječi kojima se služe u međusobnom razgovoru, kojima se natječu i međusobno hvale. Potom ih poziva i obznanjuje njihovu nemogućnost spram Kur'ana i nemogućnost njegovog oponašanja.

---

314 Pogledaj Sahih el-Buhari, 2:141, te Muslim, pod brojem 2190; te Ebu-Davud, pod brojem 2279.

315 Bilježi Buhari u poglavlju o poslanicima, 4:171; te Tirmizi, pod brojem 3637

316 Fussilet, 42.

317 Et-Tur, 34.

318 Hud, 13.

319 Junus, 38.

"Reci: 'Kada bi se svi ljudi i džini udružili da sačine jedan ovakav Kur'an, oni, kao što je on, ne bi sačinili, pa makar jedni drugima pomagali.'"[320]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Nema nijednog od poslanika a da mu nisu dati znakovi (mudžize), a ljudi su u slične stvari vjerovali, a ono što je meni dato je Objava, koju mi je Allah objavio, pa se nadam da ću imati najviše sljedbenika na Sudnjem danu."[321]

Ljudi su napisali mnoga djela o raznim aspektima kur'anskog idžaza (nadnaravnosti), u vezi s njegovim značenjem, događaje koji su se desili ili će se desiti i spadaju u nevidljivo. Ali time nisu dostigli osim onoliko koliko uzme ptica svojim kljunom iz mora.

Stotinu i prvo pitanje:

KOJI JE DOKAZ ZA VJEROVANJE U POSLJEDNJI DAN – SUDNJI DAN?

Rekao je Allah Uzvišeni:

"Onima koji ne očekuju da će pred Nas stati i koji su zadovoljni životom na ovom svijetu, koji su u njemu smireni, i onima koji su prema dokazima našim ravnodušni – prebivalište njihovo bit će Džehennem, zbog onoga što su radili."[322]

I rekao je Uzvišeni:

"Istina je, zaista, ono čime vam se prijeti, nagrada i kazna sigurno će biti!"[323]

O ovome govore i mnogi drugi ajeti.

---

320 El-Isra', 88.

321 Muttefekun alejh, bilježi ga Buhari u poglavlju "Fedailul-Kur'an", 6:96; te Muslim u poglavlju "Iman", 1:92.

322 Junus, 7–8.

323 Ez-Zarijat, 5–6.

Stotinu i drugo pitanje:

ŠTA SVE OBUHVAĆA VJEROVANJE U POSLJEDNJI DAN?

To znači čvrsto uvjerenje da će taj dan doći i da u to nema nikakve sumnje, kao i ponašanje shodno tom uvjerenju.

U to ulazi vjerovanje u predznake Sudnjeg dana koji će se neminovno desiti. Vjerovanje u njega znači i vjerovanje u smrt i ono što je i poslije nje, kao što su: iskušenja u mezaru, te patnje i uživanja u njemu, puhanje u rog, izlazak stvorenja iz kabura. To, također, znači vjerovanje u ono što će se desiti na mjestu stajanja na Sudnjem danu kao što su grozote i strahote, okupljanje ljudi na mjestu polaganja računa (mahšer) dijeljenje knjiga ljudskih djela i stavljanje na vagu. Vjerovanje u njega znači i vjerovanje u sirat, hard i šefaat, te vjerovanje u Džennet i njegove nagrade od kojih je najveća gledanje u lice Uzvišenog, kao i vjerovanje u Džehennem i njegove patnje od kojih je najteža nemogućnost viđenja Gospodara Uzvišenog.

Stotinu i treće pitanje:

DA LI IKO ZNA KADA ĆE NASTUPITI SMAK SVIJETA?

Nastupanje Smaka svijeta spada u ključeve tajni koje je Allah, dž.š., ostavio za Sebe u Svome znanju, kao što je rekao Uzvišeni:

"Samo Allah zna kad će Smak svijeta nastupiti, samo On spušta kišu i samo On zna šta je u matericama, a čovjek ne zna šta će sutra zaraditi i ne zna čovjek u kojoj će zemlji umrijeti; Allah, uistinu, sve zna i o svemu je obaviješten."[324]

---

[324] Lukman, 34.

I rekao je Uzvišeni:

"Pitaju te o Smaku svijeta kada će se zbiti. Reci: 'To zna jedino Gospodar moj, On će ga u njegovo vrijeme otkriti, a težak će biti nebesima i Zemlji, sasvim neočekivano će vam doći.' Pitaju te kao da ti o njemu nešto znaš. Reci: 'To samo Allah zna, ali većina ljudi ne zna.' Reci: 'Ja ne mogu ni samom sebi neku korist pribaviti, ni od sebe kakvu štetu otkloniti; biva onako kako Allah hoće. A da znam pronicati u tajne, stekao bih mnoga dobra, a zlo bi bilo daleko od mene; ja samo donosim opomene i radosne vijesti ljudima koji vjeruju.'"[325]

Uzvišeni je, također, rekao:

"Pitaju te o Smaku svijeta: 'Kada će se dogoditi?' Ti ne znaš, pa kako da o njemu zboriš, o njemu samo Gospodar tvoj zna."[326]

A kada je Džibril, a.s., rekao Poslaniku, s.a.v.s.: "Obavijesti me o Smaku svijeta." On je rekao: "Upitani o njemu ne zna ništa više od onoga koji ga pita." A u drugom predanju se navodi: "Petero ne zna niko sem Allaha Uzvišenog." Zatim je proučio prijašnji ajet.[327]

Stotinu četvrto pitanje:

KOJI SU ZNACI SMAKA SVIJETA IZ KUR'ANA?

Naprimjer, riječi Uzvišenog:

"Zar oni čekaju da im meleki dođu, ili kazna Gospodara tvoga, ili neki predznaci od Gospodara tvoga? Onoga dana kada neki predznaci od Gospodara tvoga dođu, nijednom čovjeku neće biti od koristi to što će tada vjerovati, ako prije nije vjerovao ili ako nije, kao vjernik, kakvo dobro uradio. Reci: 'Samo vi čekajte, i mi ćemo, doista, čekati!'"[328]

---

[325] El-A'raf, 187–188.

[326] En-Nazi'at, 42–44.

[327] Dio dugog hadisa kojeg bilježi Buhari u poglavlju "Iman", 1:18; te Muslim u poglavlju "Iman", isto tako, 1:29.

[328] El-An'am, 158.

I riječi Uzvišenog:

"I kada dođe vrijeme da oni budu kažnjeni, Mi ćemo učiniti da iz zemlje iziđe jedna životinja koja će im reći da ljudi u dokaze Naše nisu uvjereni."[329]

Rekao je, također, Uzvišeni:

"I kada se otvore Jedžudž i Medžudž i kad se ljudi budu niz sve strmine spuštali i približi se istinita prijetnja, tada će se pogledi nevjernika ukočiti. 'Teško nama, mi smo prema ovome ravnodušni bili; mi smo sami sebi nepravdu učinili!'"[330]

I rekao je Uzvišeni:

"Zato sačekaj dan kad će im se činiti da prema nebu vide nevidljivi dim koji će ljude prekriti. 'Ovo je neizdržljiva patnja! Gospodaru naš, otkloni patnju od nas, mi ćemo, sigurno, vjerovati!'"[331]

Rekao je Uzvišeni:

"O ljudi, Gospodara svoga se bojte! Zaista će potres, kada Smak svijeta nastupi, veliki događaj biti!"[332]

O ovome govore i mnogi drugi ajeti.

Stotinu peto pitanje:

KOJI SU ZNACI SMAKA SVIJETA U SUNNETU?

Kao naprimjer, hadisi koji govore o izlasku Sunca sa zapada;[333] hadisi koji govore o životinji;[334] hadisi koji govore o fitnetima – smutnjama, kao što je Dedžal[335] i slično tome. Hadisi koji govore

---

329 En-Neml, 82.
330 El-Enbija, 96-97
331 Ed-Duhan, 10-12.
332 El-Hadždž, 1
333 Pogledaj "Sahih el-Buhari", 7:190; te Muslim, pod brojem 157
334 Dio hadisa kojeg bilježi Muslim u poglavlju "Fiten"; i bilježi ga i Ahmed, 4:6; te Ebu-Davud, pod brojem 4311
335 Bilježi Muslim u poglavlju "Fiten", 8:194.

o silasku Isa, a.s.,[336] izlazak Jedžudža i Medžudža;[337] hadisi koji govore o dimu;[338] hadisi koji govore o vjetru koji će usmrtiti sve vjerničke duše;[339] hadisi koji govore o vatri koja će se pojaviti;[340] hadisi koji govore o pomračenju Mjeseca[341] i drugi.

Stotinu šesto pitanje:

KOJI JE DOKAZ ZA VJEROVANJE U SMRT?

Rekao je Allah Uzvišeni:

"Reci: 'Melek smrti, koji vam je za to određen, duše će vam uzeti, a poslije ćete se Gospodaru svome vratiti.'"[342]

I rekao je Uzvišeni:

"Svako živo biće će smrt okusiti! I samo na Sudnjem danu dobit ćete u potpunosti plate vaše..."[343]

Rekao je Allah, dž.š., Svome poslaniku Muhammedu, s.a.v.s.:

"Ti ćeš, zacijelo, umrijeti, a i oni će, također, pomrijeti."[344]

Uzvišeni Allah je, također, rekao:

"Nijedan čovjek prije tebe nije bio besmrtan; ako ti umreš, zar će oni dovijeka živjeti?"[345]

Rekao je Uzvišeni:

"Sve što je na Zemlji prolazno je, ostaje samo lice Gospodara tvoga, Veličanstveno i Plemenito."[346]

---

336 Pogledaj "Sahih el-Buhari", 4:143; te Sahih el-Muslim, 1:93.
337 Pogledaj Sahih el-Buhari, 8:104; te Sahih el-Muslim, 8:165.
338 Dio hadisa kojeg bilježi Muslim, 8:178; te Ahmed, 4:6, te Ebu-Davud, pod brojem 4311.
339 Pogledaj "Sahih el-Muslim, 1:76.
340 Pogledaj "Sahih el-Buhari", 8:100; te "Sahih el-Muslim", 8:180.
341 Pogledaj "Sahih el-Muslim", 8:167.
342 Es-Sedžde, 11.
343 Ali'Imran, 185.
344 Ez-Zumer, 30.
345 El-Enbija, 34.
346 Er-Rahman, 26-27.

I rekao je Uzvišeni:

"Sve će, osim lica Njegova, propasti!"[347]

I rekao je Uzvišeni:

"Ti se pouzdaj u Živog, Koji ne može umrijeti..."[348]

O ovome govore i mnogi drugi ajeti.

O tome ima i bezbroj hadisa, a to je pitanje vidljivo i ne poriče ga niko; u njega nema sumnje, niti neodlučnosti; ali je to samo inat i oholost. A shodno vjerovanju u nju i u ono što će biti poslije nje vjeruju samo iskreni Allahovi robovi. Vjerujemo da svaki onaj koji umre prirodnom smrću, bude ubijen, ili umre na bilo koji drugi način, da je to sve sa Njegovim određenjem, i da se od toga ništa ne umanjuje.

Rekao je Uzvišeni:

"Svako se kreće do roka određenog."[349]

I rekao je Uzvišeni:

"Svaki narod ima svoj kraj, i kada dođe njegov kraj, neće ga moći ni za tren jedan ni odložiti ni ubrzati."[350]

Stotinu sedmo pitanje:

ŠTA JE DOKAZ IZ KUR'ANA ZA ISKUŠENJE U KABURU, UŽIVANJA ILI KAZNE?

Rekao je Allah Uzvišeni:

"Nikada! To su riječi koje će on uzalud govoriti, pred njima će prepreka biti sve do dana kada će oživljeni biti."[351]

I rekao je Uzvišeni:

"A Faraonove ljude zla kob zadesi. Oni će se ujutro i naveče u vatri pržiti, a kad nastupi Čas: 'Uvedite Faraonove ljude u patnju najtežu!'"[352]

---

[347] El-Kasas, 88.
[348] El-Furkan, 58.
[349] Er-Ra'd, 2.
[350] El-A'raf, 34.
[351] El-Mu'minun, 100.
[352] El-Mu'min, 45-46.

I rekao je Uzvišeni:

"Allah će vjernike postojanom riječju učvrstiti i na ovom i na onom svijetu..."[353]

I rekao je Uzvišeni:

"A da ti je vidjeti nevjernike u smrtnim mukama, kada meleki budu ispružili ruke svoje prema njima: 'Spasite se ako možete! Od sada ćete neizdržljivom kaznom biti kažnjeni zato što ste na Allaha ono što nije istina iznosili i što ste se prema dokazima Njegovim oholo ponašali.'"[354]

Uzvišeni je, također, kazao:

"Njih ćemo na dvostruke muke staviti, a zatim će biti u veliku patnju vraćeni."[355]

I o ovome govore i drugi ajeti.

Stotinu osmo pitanje:

ŠTA JE DOKAZ ZA TO IZ SUNNETA?

Vjerodostojni hadisi u vezi s ovim su dostigli stepen tevatura (tj. oni u koje nikako nema sumnje). Jedan od tih je i hadis Enesa, r.a., da je Allahov Poslanik, s.av.s., rekao:

"Uistinu, rob, kada bude stavljen u svoj kabur, i ostave ga njegovi prijatelji, a on čuje bat njihove obuće, doći će mu dva meleka koji će ga posaditi i reći će mu: 'Šta si govorio o ovom čovjeku Muhammedu, s.a.v.s.?' Tada će vjernik reći: 'Svjedočim da je on Allahov rob, i Njegov Poslanik.' Pa će mu oni reći: 'Pogledaj svoje mjesto u Vatri koje ti je Allah zamijenio mjestom u Džennetu, pa će ih oba vidjeti.' Rekao je Katade: 'Spomenuo nam je da će mu se kabur proširiti, a potom se vratio hadisu Enesa. Rekao je: 'A što se tiče

---

[353] Ibrahim, 27.
[354] El-En'am, 93.
[355] Et-Tevbe, 101.

munafika i kjafira, bit će mu rečeno: 'Šta si rekao za ovog čovjeka? A on će reći: 'Ne znam, govorio sam ono što su ljudi govorili', pa će mu oni reći: 'Ne znao i ne ponavljao' i udarit će ga čekićima od željeza tako jako, a on će dreknuti tako da će ga sve čuti osim ljudi."[356]

Potvrda je i hadis Abdullaha ibn Omera, r.a., da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Kada neko od vas umre, bit će mu prikazivano njegovo mjesto jutrom i večeri; ako bude stanovnik Dženneta, onda mjesto stanovnika Dženneta; a ako bude stanovnik Vatre, onda mjesto stanovnika Vatre; pa će mu biti rečeno: 'Ovo je tvoje mjesto.' I tako sve dok ga Allah ne oživi na Sudnjem danu."[357]

Postoji i hadis o dva kabura, a u njemu stoji: "Njih dvojica su zaista na muci."[358]

Također, postoji i hadis Ebu-Ejuba, r.a., u kojem je rekao: "Izašao je Poslanik, s.a.v.s., a Sunce je već bilo zašlo, čuo je glas, pa je rekao: 'Jevreji su izloženi kazni u svojim kaburovima.'"[359]

Te hadis Esme: "Ustao je Poslanik, s.a.v.s., i počeo vaziti pa je spomenuo iskušenje u kaburu kojim će biti iskušan čovjek, pa kada je to spomenuo među muslimanima je nastao žamor.[360]

Kaže Aiša, r.a.: "Nisam nikada vidjela Poslanika, s.a.v.s., da je klanjao namaz, a da nije tražio zaštitu od kazne u kaburu."[361]

O ovome govori i hadis o pomračenju Mjeseca kada je naredio Poslanik, s.a.v.s., da traže zaštitu od kazne u kaburu,[362] kao i mnogi drugi hadisi.

---

356 Muttefekun alejh, bilježi ga Buhari u poglavlju "Dženaiz", 2:102; te Muslim, 8:161

357 Muttefekun alejh, bilježi ga Buhari u poglavlju "Dženaiz", 2:103; te Muslim, 8:160.

358 Muttefekun aljeh, bilježi ga Buhari u poglavlju "Dženaiz", 2:103; te Muslim u poglavlju "Taharet", 1:166.

359 Bilježi ga Buhari u poglavlju "Dženaiz", 2:102; te Muslim u poglavlju "Sifetul - dženneti, ven-nar.

360 Bilježi ga Buhari u poglavlju "Dženaiz", 2:102.

361 Bilježi ga Buhari u poglavlju "Dženaiz", 2:102; te Muslim u poglavlju "Mesadžid", 2:92.

362 Dio dugog hadisa kojeg bilježi Buhari u poglavlju "Kusuf", 2:29.

Stotinu deveto pitanje:

ŠTA JE DOKAZ ZA PROŽIVLJENJE IZ KABURA?

Rekao je Allah Uzvišeni:

"O ljudi, kako možete sumnjati u oživljenje, pa, Mi vas stvaramo od zemlje, zatim od kapi sjemena, potom od ugruška, zatim od grude mesa vidljivih i nevidljivih udova, da vam pokažemo moć Našu! A u materice smještamo što hoćemo, do roka određenog, zatim činimo da se kao dojenčad rađate i da poslije, do muževnog doba uzrastete; jedni od vas umiru, a drugi duboku starost doživljavaju, pa začas zaboravljaju ono što saznaju. I ti vidiš zemlju kako je zamrla, ali kad na nju kišu spustimo ona ustrepće i uzbuja, i iz nje iznikne svakovrsno bilje prekrasno, zato što Allah postoji, i što je On kadar da mrtve oživi, i što On sve može, i što će čas oživljenja, u to nema sumnje, doći i što će Allah one u grobovima oživjeti."[363]

I rekao je Uzvišeni:

"On je Taj Koji ni iz čega stvara i On će to ponovno učiniti, to je Njemu lahko."[364]

I rekao je Uzvišeni:

"Onako kako smo prvi put ni iz šta stvorili, tako ćemo ponovo ni iz šta stvoriti..."[365]

Rekao je Uzvišeni i ovo:

"Čovjek kaže: 'Zar ću, kad umrem, zbilja biti oživljen?' a zar se čovjek ne sjeća da smo ga još prije stvorili, a da nije bio ništa?"

I rekao je Uzvišeni:

"Kako čovjek ne vidi da ga Mi od kapi sjemena stvaramo, i opet je otvoreni protivnik, i Nama navodi primjer, a zaboravlja kako je

---

[363] El-Hadždž, 5-7.
[364] Er-Rum, 27.
[365] El-Enbija, 104.
[366] Merjem, 66-67.

stvoren, i govori: 'Ko će oživjeti kosti, kad budu truhle?' Reci: 'Oživjet će ih Onaj Koji ih je prvi put stvorio; On dobro zna sve što je stvorio, Onaj Koji vam iz zelenog drveća vatru stvara i vi njome potpaljujete.' Zar Onaj Koji je stvorio nebesa i Zemlju nije kadar da stvori njima slične? Jeste, On sve stvara i On je Sveznajući; i zaista On može, kada nešto hoće, samo za to rekne: 'Budi!' i ono bude. Pa neka je hvaljen Onaj u Čijoj je ruci vlast nad svim, Njemu ćete se vratiti!"[367]

Uzvišeni je rekao:

"Zar ne znaju da je Allah – Koji je nebesa i Zemlju stvorio i Koji nije, stvarajući ih, iznemogao – kadar da oživi mrtve? Jeste, On sve može."[368]

Rekao je, također, Uzvišeni:

"Jedno od znamenja Njegovih je i to što ti vidiš suhu zemlju, a kad na nju spustimo kišu, ona se pokrene i uzbuja. Onaj Koji njoj daje život, oživjet će sigurno i umrle, jer je On kadar sve."[369]

O ovome govore i drugi ajeti.

Allah, dž.š., najviše daje kao primjer oživljavanje mrtve zemlje vodom, tako da se okiti zelenilom i plodovima, nakon što je bila mrtva.

Stotinu deseto pitanje:

KAKAV JE TRETMAN ZA ONOGA KO POREKNE PROŽIVLJENJE?

On je kafir, nevjernik u Allaha, dž.š., Njegove Knjige i Njegove poslanike.

Rekao je Allah Uzvišeni:

[367] Ya Sin, 77–83.
[368] El-Ahkaf, 33.
[369] Fussilet, 39.

"Nevjernici govore: 'Zar ćemo, kad postanemo zemlja, i mi i preci naši, zaista biti oživljeni?"[370]

I rekao je Uzvišeni:

"A ako se čudiš, pa – čudo su riječi njihove: 'Zar ćemo, zaista, kad zemlja postanemo, biti stvoreni ponovo?' Oni ne vjeruju u Gospodara svoga; na njihovim vratovima bit će sindžiri i oni će stanovnici Džehennema biti, u njemu će vječno ostati."[371]

"Nevjernici tvrde da neće biti oživljeni. Reci: 'Hoćete, Gospodara mi moga, sigurno ćete biti oživljeni, pa o onome što ste radili doista ćete biti obaviješteni!' – a to je Allahu lahko..."[372]

U oba "Sahiha" se spominje predanje Ebu-Hurejrea, r.a., od Poslanika, s.a.v.s., da je rekao: "Rekao je Allah Uzvišeni: 'Sin Ademov Me čini lašcem, a na to nema pravo; i vrijeđa Me, a nema prava na to. Što se tiče toga što Me čini lašcem; to su njegove riječi: 'Neće Me povratiti onako kako Me prvi put stvorio; a nije prvo stvaranje lakše Meni od njegovog ponovnog oživljenja. A što se tiče toga što Me vrijeđa, to su njegove riječi: 'Allah je Sebi uzeo sina. Ja sam Jedini Koji sam utočište svakom, Nisam rođen i Nisam rodio i Meni niko nije ravan."[373]

Stotinu jedanaesto pitanje:

ŠTA JE DOKAZ ZA PUHANJE U ROG I KOLIKO ĆE SE PUTA PUHNUTI U NJEGA?

Rekao je Allah Uzvišeni:

"I u rog će se puhnuti i umrijet će oni na nebesima i oni na Zemlji, ostat će samo oni koje bude Allah odabrao; poslije će se u rog drugi put puhnuti i oni će, odjednom, ustati i čekati."[374]

---

370 En-Neml, 67.
371 Er-Ra'd, 5.
372 Et-Tagabun, 7.
373 Bilježi ga Buhari u poglavlju "Tumačenja sure Ihlas, 6:85, 5:95; te Nesai u poglavlju "Dženaiz", 2078.
374 Ez-Zumer, 68.

U ovom ajetu se spominju dva puhanja u rog; prvi puta radi smrti, a drugi puta radi proživljenja.

I rekao je Uzvišeni:

"A na Dan kad se u rog puhne pa se smrtno istrave i oni na nebesima i oni na Zemlji, izuzev onih koje Allah poštedi, svi će Mu ponizno doći."[375]

Ako se riječ "el-feze'", u ovome ajetu tumači kao smrt, onda se misli na prvo puhanje u rog spomenuto iz sure Ez-Zumer.

A ako se riječ "el-feze'" tumači, ne kao smrt, onda se misli na treće puhanje u rog koje će biti prije ova dva. To potvrđuje dugi hadis o rogu, jer se u njemu spominju tri puhanja: puhanje sa smrtnim istravljivanjem, puhanje sa umiranjem i puhanje radi ustajanja Gospodaru svjetova.[376]

Stotinu dvanaesto pitanje:

KAKAV JE OPIS SKUPLJANJA (NA SUDNJEM DANU) U KUR'ANU?

O njegovom opisu ima mnogo ajeta, jedan od njih su riječi Allaha Uzvišenog:

"A doći ćete Nam pojedinačno, onakvi kakve smo vas prvi put stvorili, napustivši dobra koja smo vam bili darovali. Mi ne vidimo s vama božanstva vaša koja ste Njemu ravnim smatrali, pokidane su veze među vama i nema vam onih koje ste posrednicima držali."[377]

I rekao je Uzvišeni:

"A na Dan kada planine uklonimo, i kad vidiš Zemlju ogoljenu, a njih smo već sakupili, nijednog nismo izostavili, pred Gospodarom tvojim bit će oni u redove poredani: 'Došli ste nam onako kako smo

[375] En-Neml, 87
[376] Pogledaj Ibn-Kesir, El-An'am, 73. Kaže da je ovaj hadis vrlo čudan.
[377] En-En'am, 94.

vas prvi put stvorili, a tvrdili ste da vam nećemo vrijeme za oživljenje odrediti."[378]

Rekao je Uzvišeni:

"Onoga Dana kada čestite kao uzvanike pred Svemilosnim skupimo, a kad u Džehennem žedne grešnike potjeramo, niko se ni za koga neće moći zauzimati, osim onoga kome Svemilosni dopusti."[379]

Uzvišeni je, također, rekao:

"Vas će tri vrste biti: oni sretni – ko su sretni?! i oni nesretni – ko su nesretni? i oni prvi – uvijek prvi!"[380]

Rekao je Uzvišeni i ovo:

"Toga Dana će se oni glasniku odazvati, morat će ga slijediti i pred Svemilosnim glasovi će se stišati i ti ćeš samo šapat čuti."[381]

Rekao je Uzvišeni:

"Onaj kome Allah ukaže na pravi put – na pravom putu je, a onome koga u zabludi ostavi, tome, mimo Njega, nećeš naći zaštitnika. Mi ćemo ih, na Sudnjem danu, sakupiti, licem zemlji okrenute, slijepe, nijeme i gluhe; boravište njihovo bit će Džehennem; kad god mu plamen jenja, pojačat će im oganj."[382]

O ovome govori još mnogo drugih ajeta.

Stotinu trinaesto pitanje:

A KAKAV JE NJEGOV OPIS IZ SUNNETA?

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.: "Ljudi će biti skupljeni na tri načina; žudeći i strahujući, i tako što će jahati dvoje na devi i troje na devi, i četvero na devi, i desetero na devi, a ostale će vatra sakupiti, gdje god oni sredinom dana odmarali, ona će biti uz njih, osvanjivat će sa njima gdje oni osvanu i omrknjivat će s njima gdje oni omrknu."[383]

---

378 El-Kehf, 47–48.
379 Merjem, 85–87.
380 El-Vakia, 7–10.
381 Ta Ha, 108.
382 El-Isra', 97.
383 Muttefekun alejh, bilježi ga Buhari u poglavlju "Er-Rikak", 7:194; te Muslim, 8:157.

• Od Enesa ibn Malika, r.a., prenosi se da je neki čovjek rekao: "O Allahov Poslaniče, kako će biti nevjernik tjeran na mjesto skupljanja licem prema zemlji okrenutim? Rekao je: 'Zar nije Onaj Koji mu je omogućio da ide na dvije noge na dunjaluku u stanju da učini pa da ide na svome licu, na Sudnjem danu?'"[384]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.: "Vi ćete biti sakupljeni goli, bosi i neobrezani – kao što smo prvi put stvorili, to ćemo ponovo učiniti. Prvi od stvorenja koji će se obući na Sudnjem danu jeste Ibrahim."[385]

A Aiša, r.a., rekla je u vezi s tim: "'O Allahov Poslaniče, hoće li ljudi i žene gledati jedni u druge?' Poslanik je rekao: 'To njihovo stanje će biti teže od toga da ih to zanima.'"[386]

Stotinu četrnaesto pitanje:

KAKAV JE OPIS STAJANJA (NA SUDNJEM DANU) U KUR'ANU?

Rekao je Allah Uzvišeni:

"A ti nikako ne misli da Allah ne motri na ono što rade nevjernici! On im samo pušta do Dana kada će im oči ostati otvorene, i kada će žureći, uzdignutih glava, netremice gledati; a srca će im prazna biti."[387]

Rekao je Uzvišeni:

"Na Dan kada Džibril i meleki budu u redove poredani, kada će samo onaj kome Svemilosni dozvoli govoriti, a istinu će reći."[388]

---

[384] Muttefekun alejh, bilježi ga Buhari u poglavlju "Tumačenja sure Furkan", 5:14; te Muslim, 8:135.

[385] Muttefekun alejh, bilježi ga Buhari u poglavlju "El-Enbija", 4:110; te Muslim, 8:157

[386] Bilježi ga Buhari u poglavlju "Er-Rikak", 7:195, a Muslim u istom prijašnjem poglavlju.

[387] Ibrahim, 42-43.

[388] En-Nebe', 38.

Rekao je Uzvišeni:

"I upozori ih na bliski Sudnji dan kada će srca do grkljana doprijeti i popriječiti se, kada nevjernici ni prisna prijatelja ni posrednika neće imati koji će uslišan biti."[389]

Rekao je Allah Uzvišeni:

"...u Danu koji pedeset hiljada godina traje,"[390]

Rekao je Allah Uzvišeni:

"Polagat ćete Mi račun, o ljudi i džini!"[391]

O tome govori još mnogo toga drugog.

Stotinu petnaesto pitanje:

KAKAV JE OPIS STAJANJA (NA SUDNJEM DANU) IZ SUNNETA?

O tom pitanju ima mnogo hadisa. Jedan od njih je i hadis Ibn-Omera, r.a., od Poslanika, s.a.v.s., ("Na Dan kada će se ljudi zbog Gospodara svjetova dići!").

Rekao je:

"Jednom od njih će znoj dosezati do polovine njihovih ušiju."[392]

Hadis Ebu-Hurejrea, r.a., u kome kaže da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ljudi će se znojiti na Sudnjem danu tako da će teći njihov znoj po zemlji do daljine od sedamdeset aršina i dopirat će im sve do njihovih ušiju."[393]

U sunnetu ima još mnogo potvrda o tome.

---

[389] El-Mu'min, 18.

[390] El-Mi'radž, 4.

[391] Er-Rahman, 31.

[392] Muttefekun alejh, bilježi ga Buhari u tefsiru (Vejlun ili mutaffifin), 5:81; te Muslim, 8:157.

[393] Bilježi ga Buhari u poglavlju "Rikak", 7:197; te Muslim, 2863 [illegible]

Stotinu šesnaesto pitanje:

KAKAV JE OPIS PREDOČAVANJA DJELA I POLAGANJA RAČUNA IZ KUR'ANA?

Rekao je Allah Uzvišeni:

"Tada će ispitivani biti, i nijedna tajna vaša neće skrivena ostati."[394]

I rekao je Uzvišeni:

"Pred Gospodarom tvojim bit će oni u redove poredani. Došli ste Nam onako kako smo vas prvi put stvorili, a tvrdili ste da vam nećemo vrijeme za oživljenje odrediti."[395]

I rekao je Uzvišeni:

"A na Dan kada od svakog naroda sakupimo gomilu onih koji su dokaze Naše poricali – oni će biti zadržani – i kad dođu, On će upitati: 'Jeste li vi dokaze Moje poricali ne razmišljajući o njima, ili, šta ste to radili?' I njih će stići kazna zato što su mnogobošci bili, pa neće moći ni riječi izustiti."[396]

Uzvišeni je, također, rekao:

"Tog Dana ljudi će se odvojeno pojaviti da im se pokažu djela njihova: onaj ko bude uradio koliko trun dobra, vidjet će ga, a onaj ko bude uradio koliko trun zla, vidjet će ga."[397]

I rekao je Uzvišeni:

"I tako Mi Gospodara tvoga, njih ćemo sve na odgovornost pozvati za ono što su radili!"[398]

Rekao je, također, Uzvišeni:

"I zaustavite ih, oni će biti pitani:"[399]

Uzvišeni je rekao još mnogo toga drugog.

---

[394] El-Hadždž, 18.
[395] El-Kehf, 48.
[396] En-Neml, 83-85.
[397] Ez-Zilzal, 6-8.
[398] El-Hidžr, 92-93.
[399] Es-Saffat, 24.

Stotinu sedamnaesto pitanje:

KAKAV JE OPIS PREDOČAVANJA DJELA I POLAGANJA RAČUNA IZ SUNNETA?

O tome ima mnogo hadisa, a jedan od njih su riječi Poslanika, s.a.v.s.:

"Ko bude pitan o polaganju računa, bit će kažnjen." Rekla je Aiša, r.a.: "A zar nije rekao Allah Uzvišeni: 'Pa će lahko polagati račun?' Poslanik, s.a.v.s., odgovorio je: 'To je predočavanje djela.'"[400]

I rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Privest će se kafir–nevjernik na Sudnjem danu i bit će mu rečeno: 'Šta misliš da imaš zlata kolika je cijela zemlja, da li bi se iskupio time?' Odgovorit će: 'Da.' Pa će mu biti rečeno: 'Bio si pitan za ono što je lakše od toga.'" U drugom predanju stoji: "Pitao sam te ono što je blaže od ovoga dok si bio u kičmi Ademovoj, da Mi ne pripisuješ druga, pa si ti to odbio, pa si pripisivao Meni druga."[401]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Nema od vas nijednog, a da neće sa njim pričati Nje[illegible]podar, a između Njega (Gospodara) i njega (roba) neće biti posrednika; pa će pogledati na svoju desnu stranu i neće vidjeti ništa drugo do svoja djela, pa će pogledati na lijevu stranu i neće vidjeti ništa drugo osim ono što je pripremio, pa će pogledati ispred sebe i neće vidjeti ništa drugo do vatru u koju će biti bačen naglavačke. Pa bojte se vatre pa makar sa polovinom hurme, i makar sa lijepom riječju."[402]

O tome govore i drugi hadisi.

---

[400] Bilježi ga Buhari u poglavlju "Er–Rikak", 7:197; te Tirmizi, 4:617, pod brojem 2426, i kaže: "Ovaj hadis je hasen–sahih; i bilježi ga Ahmed u Musnedu, 6:127.

[401] Bilježi ga Buhari u poglavlju "Er–Rikak", 7:198; te Ahmed u svom Musnedu, 3:218.

[402] Muttefekun alejh, bilježi ga Buhari u poglavlju "Tewhid", 8:202; te Muslim u poglavlju "Zekat", 3:86.

Stotinu osamnaesto pitanje:

KAKAV JE OPIS DIJELJENJA KNJIGA (LJUDSKIH DJELA) U KUR'ANU?

Rekao je Allah Uzvišeni:

"I svakom čovjeku ćemo ono što uradi o vrat privezati, a na Sudnjem danu ćemo mu knjigu otvorenu pokazati: 'Čitaj knjigu svoju, dosta ti je danas to što ćeš svoj račun polagati!'"[403]

I rekao je Uzvišeni:

"I kada se listovi razdijele."[404]

Rekao je, također, Uzvišeni:

"I Knjiga će biti postavljena i vidjet ćete grješnike prestravljene zbog onoga što je u njoj. 'Teško nama!', govorit će, kakva je ovo Knjiga, ni mali ni veliki grijeh nije propustila, sve je nabrojala!' – i naći će upisano ono što su radili. Gospodar tvoj neće nikome nepravdu učiniti."[405]

I rekao je Uzvišeni:

"Onaj kome se Knjiga njegova u desnu ruku njegovu da – reći će: 'Evo vam, čitajte Knjigu moju, ja sam čvrsto vjerovao da ću račun svoj polagati.' I on će biti u životu zadovoljnom, u Džennetu predivnom, čiji će plodovi nadohvat ruke biti. 'Jedite i pijte radosni, za ono što ste u danima minulim zaradili!' A onaj kome se da Knjiga u lijevu ruku njegovu reći će: 'Kamo sreće da mi Knjiga moja ni data nije i da ni saznao nisam za obračun svoj! Kamo sreće da me smrt dokrajčila – bogatstvo moje mi nije od koristi, snage moje nema više!' 'Držite ga i u okove okujte, zatim ga samo u vatri pržite, a onda ga u sindžire sedamdeset lakata duge vežite, jer on u Allaha Velikog nije vjerovao i da se nahrani nevoljnik – nije nagovarao; zato on danas ovdje nema prisna prijatelja ni drugog jela osim pomija, koje će samo nevjernici jesti.'"[406]

---

[403] El-Isra', 13-14.
[404] Et-Tekvir, 10.
[405] El-Kehf, 49.
[406] El-Hakka, 19-37

U suri El-Inšikak se kaže:

"Onaj kome bude Knjiga njegova u desnu ruku data."[407]

I rekao je Uzvišeni:

"A onaj kome bude Knjiga njegova iza leđa njegovih data."[408]

Ovo nam dokazuje da onome kome bude Knjiga data u desnu ruku, dat će mu se ispred njega; a onaj kome bude Knjiga data lijevom rukom, bit će mu data iza njegovih leđa, da nas sačuva toga Allah Uzvišeni.

Stotinu devetnaesto pitanje:

ŠTA JE DOKAZ ZA TO IZ SUNNETA?

O ovome ima dosta hadisa. Jedan od njih su riječi Poslanika, s.a.v.s:

"Primaknut će se vjernik svome Gospodaru tako da će na njega staviti Svoj zastor (prekrivač), tako da niko ne sazna njegove grijehe, pa će od njega tražiti da prizna grijehe govoreći mu: 'Znaš li za grijeh taj?' On će odgovoriti: 'Znam', pa će opet reći: 'Znam (i priznajem) dva puta.' Zatim će Allah reći: 'Ja sam ti ih sakrio na dunjaluku, a danas ti ih opraštam.' Zatim će se stranica njegovih dobrih djela smotati. Nad nevjernicima njima će biti povikano: 'Oni su ti koji su lagali svome Gospodaru.'

Kaže Aiša, r.a.: "Rekla sam: 'O Allahov Poslaniče, da li će se sjetiti voljeni voljenog na Sudnjem danu?' Rekao je: 'O Aiša, kod troje neće, kod vage dok ne pretegnu dobra ili loša djela, i neće kod dijeljenja knjiga, ili će mu biti dato desnom ili lijevom rukom; i neće se sjetiti kada bude na sirat-ćupriji iznad vatre.'"[409]

O tome govore i mnogi drugi hadisi.

---

[407] El-Inšikak, 7.

[408] El-Inšikak, 10.

[409] Prenosi ga Ahmed u Musnedu, 6:110; te ga bilježi Ebu-Davud, pod brojem 4755; spominje ga Hejsemi u knjizi "Medžme' Ez-Zevaid", 10:362.

Stotinu dvadeseto pitanje:

ŠTA JE DOKAZ ZA TEREZIJE IZ KUR'ANA, I KAKVO ĆE BITI VAGANJE?

Rekao je Allah Uzvišeni:

"Mi ćemo na Sudnjem danu ispravne terezije postaviti, pa se nikome krivo neće učiniti; ako nešto bude teško koliko zrno gorušice, Mi ćemo za to kazniti ili nagraditi. A dosta je što ćemo Mi račune ispitivati."[410]

I rekao je Uzvišeni:

"Mjerenje toga dana bit će pravedno: oni čija dobra djela prevagnu, oni su spaseni; a oni čija dobra djela budu lahka, pa oni su ti koji su sebe upropastili i u Džehennemu će vječno ostati."[411]

Rekao je Uzvišeni:

"...zbog toga će trud njihov uzaludan biti i na Sudnjem danu im nikakva značaja nećemo dati."[412]

O tome govore i drugi ajeti.

Stotinu dvadeset i prvo pitanje:

ŠTA JE DOKAZ ZA VAGANJE I KAKAV JE NJEGOV OPIS IZ SUNNETA?

O ovom pitanju ima mnogo hadisa, a jedan od njih je hadis o "bitaki"[413] -kartici na kojoj će biti dva šehadeta (svjedočenje da nema drugog Boga osim Allaha, dž.š., i da je Muhammed Njegov rob i

---

[410] El-Enbija, 47

[411] El-A'raf, 8-9.

[412] El-Kehf, 105.

[413] Ovaj hadis je dug, a bilježi ga Ahmed u Musnedu, 2:213; te Hakim, 1:529; a vjerodostojnim ga smatra Ez-Zehebi, a bilježi ga i Tirmizi, 5:24, pod brojem 2639 i kaže: "Ovaj hadis je hasen-garib."

Njegov Poslanik. I ona će se izvagati zajedno sa devedeset sidžila (registratora knjiga) punih grijeha, a svaki taj registrator, dug je koliko seže pogled."

O tome govore i riječi Poslanika, s.a.v.s.:

"Doći će sa čovjekom debelim i ogromnim koji kod Allaha, dž.š., neće značiti ni koliko krilo komarca."[414]

I rekao je:

"Učite... zbog toga će trud njihov uzaludan biti i na Sudnjem danu im nikakva značaja nećemo dati."[415]

Stotinu dvadeset i drugo pitanje:

ŠTA JE DOKAZ ZA SIRAT (ĆUPRIJU) IZ KUR'ANA?

Rekao je Allah Uzvišeni:

"I svaki od vas će do njega stići! Gospodar tvoj se sigurno tako obavezao! Zatim ćemo one koji su se grijeha klonili spasiti, a nevjernike ćemo ostaviti da u njemu na koljenima kleče."[416]

I rekao je Uzvišeni:

"Na Dan kada budeš vidio kako se pred vjernicima i vjernicama, i s desne strane njihove, svjetlo njihovo bude kretalo: Blago vama danas: dženetske bašče kroz koje teku rijeke u kojima ćete vječno boraviti – to je veliki uspjeh!"[417]

---

[414] Muttefekun alejh, bilježi ga Buhari, 7:236; te Muslim, 8:125.
[415] El-Kehf, 105.
[416] Merjem, 71–72.
[417] El-Hadid, 12.

Stotinu dvadeset i treće pitanje:

ŠTA JE DOKAZ ZA SIRAT I KAKAV JE NJEGOV OPIS IZ SUNNETA?

O ovom pitanju ima mnogo hadisa; o njemu su i riječi Poslanika, s.a.v.s., u hadisu "Eš-Šefaa" – Zauzimanje: "Donijet će se most i postaviti iznad Džehennema." Rekli smo: "O Allahov Poslaniče: 'A šta je to most?' Rekao je: 'Sklizavo mjesto, na njemu će biti kuke, čivije i široko trnje koje ima bodljike kojih ima u Nedžehu, a zovu se es-sa'dan. Po njoj će preći mumin – vjernik kao munja, drugi kao kao vjetar, treći kao brze deve i četvrti kao konji-trkači; pa će se jedni spasiti; i spasit će se drugi ali izgrebani, a oborit će se ostali u džehenemsku vatru, sve dok ne pređe zadnji od njih koji će biti vučen."[418]

Hadis se nalazi u oba "Sahiha". Rekao je i Ebu-Se'id, r.a.: "Saopćeno mi je da je taj most tanji od dlake, a oštriji od sablje."

Stotinu dvadeset i četvrto pitanje:

ŠTA JE DOKAZ IZ KUR'ANA O PORAVNAVANJU RAČUNA?

Rekao je Allah Uzviišeni:

"Allah neće nikome ni trunku nepravde učiniti. Dobro djelo On će umnogostručiti i još od Sebe nagradu veliku dati."[419]

I rekao je Uzvišeni:

"Svaki čovjek će toga Dana prema zasluzi biti kažnjen ili nagrađen, toga Dana neće biti nepravde! Allah će, zaista, brzo obračunati. I upozori ih na bliski Sudnji dan kada će srca do grkljana

---

[418] Dio hadisa koji je muttefekun alejh, bilježi ga Buhari u poglavlju "Tewhid", 8:181; te Muslim u poglavlju "Iman", 1:115.

[419] En-Nisa', 40.

doprijeti i popriječiti se, kada nevjernici ni prisna prijatelja ni posrednika neće imati koji će uslišan biti. On zna poglede koji kriomice u ono što je zabranjeno gledaju, a i ono što grudi kriju; Allah će po pravdi presuditi, a onima kojima se oni, pored Njega, klanjaju – neće ni po čemu suditi. Allah zaista sve čuje i sve vidi."[420]

Uzvišeni je, također, rekao:

"... i po pravdi će im se svima presuditi, nikome se neće nepravda učiniti."[421]

Stotinu dvadeset i peto pitanje:

ŠTA JE DOKAZ PORAVNAVANJA RAČUNA I KAKAV JE NJEGOV OPIS IZ SUNNETA?

O ovom pitanju ima mnogo hadisa, od kojih su i riječi Poslanika, s.a.v.s.:

"Prvo što će biti presuđeno među ljudima su životi."[422]

I rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Ko bude imao neku nepravdu prema svome bratu, neka je s nas riješi, jer tamo neće biti ni dinara ni dirhema; prije nego što bude uzeto od njegovih dobrih djela, i dato njegovom bratu, pa ako ne bude imao dobrih djela, onda će se uzeti loša djela njegovog brata i baciti na njega."[423]

Poslanik, s.a.v.s., također, je rekao:

"Vjernici će se spasiti od vatre pa će sjesti na mostu između Dženneta i Džehennema te će izravnati nepravdu (zulum) koji su jedni drugima učinili na dunjaluku, pa kada se potpuno očiste i izravnaju račune, dozvolit će im se ulazak u Džennet."

Svi ovi hadisi su vjerodostojni, a postoje i drugi.

---

420 El–Mu'min, 17–20.
421 Az–Zumer, 69.
422 Muttefekun alejh, bilježi ga Buhari, 8:35; te Muslim, 5:107.
423 Bilježi ga Buhari, 7:197; te ga prenosi Ahmed u svom Musnedu, 2:[illegible], isto navodi i Šejh el–Begavi u knjizi "Šerh es–Sunne", 14:359, i kaže: "Ovaj hadis je vjerodostojan."

Stotinu dvadeset i šesto pitanje:

ŠTA JE DOKAZ ZA "HAVD" – BAZEN IZ KUR'ANA?

Rekao je Allah, dž.š., Svome poslaniku Muhammedu, s.a.v.s.:
"Mi smo ti, uistinu, (rijeku) Kevser, dali, zato se Gospodaru svome moli i kurban kolji, onaj koji tebe mrzi sigurno će on bez pomena ostati."[424]

Stotinu dvadeset i sedmo pitanje:

ŠTA JE DOKAZ ZA TO I KAKAV JE NJEGOV OPIS IZ SUNNETA?

O ovom pitanju ima mnogo hadisa koji dostižu stepen tevtura, od kojih su riječi Poslanika, s.a.v.s.:

"Ja ću prije vas doći na bazen"[425], kao i riječi njegove: "Ja sam prije vas i ja sam vaš svjedok, i ja, tako mi Allaha, sada gledam u taj bazen."[426]

I riječi Poslanika, s.a.v.s.:

"Moj bazen ima dužinu za koju je potrebno mjesec dana, njegova voda je bjelja od mlijeka, njegov miris je ljepši od Miska, a njegovi pehari su kao nebeske zvijezde, ko se iz njega napije, nikada neće ožednjeti."[427]

I riječi Poslanika, s.a.v.s.:

"Došao sam do rijeke čiji su rubovi svodovi izdubljenih bisera; pa sam rekao: 'Šta je ovo, o Džibrilu?!' Rekao je: 'Ovo je Kevser.'"[428]

---

[424] El-Kevser.
[425] Muttefekun alejh, bilježi ga Buhari, 7:209; te Muslim, 7:65.
[426] Muttefekun alejh, na istim mjestima kao i ovaj prijašnji hadis.
[427] Muttefekun alejh, bilježi ga Buhari, 7:207; te Muslim, 7:66.
[428] Bilježi ga Buhari, 6:92; te Ahmed u Musnedu, 3:115.

Stotinu dvadeset i osmo pitanje:

ŠTA JE DOKAZ ZA VJEROVANJE U DŽENNET I DŽEHENNEM?

Rekao je Allah Uzvišeni:

"...Onda se čuvajte vatre za nevjernike pripremljene, čije će gorivo biti ljudi i kamenje. A one koji vjeruju i dobra djela čine obraduj dženetskim baščama kroz koje će rijeke teći..."[429]

U sahih-hadisu navodi se dova Poslanika, s.a.v.s., u noćnom namazu:

"I neka je Tebi zahvala, Ti si Istina, Tvoje obećanje je istinito, susret s Tobom je istina, Tvoj govor je istina; Džennet je istina, Džehennem je istina, Tvoji poslanici su istina, Muhammed, s.a.v.s., je istina, i Sudnji dan je istina."[430]

I rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Ko bude svjedočio da nema drugog boga osim Allaha jedinog, Koji nema sudruga; te da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik; te da je Isa Allahov rob i Njegov poslanik, i riječ Njegova koju je Merjemi dostavio, i Ruh od Njega; te da je Džennet istina i da je Džehennem istina, Allah će ga uvesti u Džennet pa ma kakva budu njegova djela."

U drugom predanju se navodi:

"Na bilo koja od osam dženetskih vrata."[431]

Stotinu dvadeset i deveto pitanje:

ŠTA PODRAZUMIJEVA VJEROVANJE U DŽENNET I DŽEHENNEM?

To znači čvrsto uvjerenje da postoje i da su stvoreni; te da su oni vječni i da neće nikada nestati, zbog toga što ih je Allah učinio

[429] El-Bekare, 24-25.
[430] Muttefekun alejh, bilježi ga Buhari, 7:148; te Muslim, 2:184.
[431] Muttefekun alejh, bilježi ga Buhari, 4:139; te Muslim, 1:42,43.

takvima; a u to ulazi i sve ono što Džennet i Džehennem u sebi sadrže; uživanja (nagradu) i patnju (kazne).

Stotinu trideseto pitanje:

ŠTA JE DOKAZ DA ONI SADA POSTOJE?

Allah Uzvišeni nas je obavijestio da su oni pripremljeni, pa kaže o Džennetu:

"...pripremljen za one koji se Allaha boje."[432]

A kaže o Džehennemu:

"I čuvajte se vatre za nevjernike pripremljene."[433]

Allah Uzvišeni nas je obavijestio da je bio nastanio Adema i njegovu ženu u Džennet, sve dok nisu jeli sa zabranjenog stabla. Allah nas je obavijestio da će se nevjernicima pokazivati Džehennem jutrom i večeri.

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Nadgledao sam Džennet i vidio sam da su većina njegovih stanovnika fukara – siromasi, i nadgledao sam Džehennem i vidio sam da su većina njegovih stanovnika žene."[434]

Prije je spomenuto postojanje Dženneta i Džehennema u vezi sa ispitivanjem u kaburu:

"Kada umre jedan od vas, bit će mu prikazano njegovo mjesto."[435]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Žalila se vatra svome Uzvišenom Gospodaru i rekla je: 'Moj Gospodaru, jedan dio mene je pojeo,' pa joj je Allah dozvolio dva uzdaha, zimi i jedan uzdah ljeti; pa to je ono najžešće što vidite od vrućine, i najžešće što vidite od hladnoće (zemherija.)"[436]

---

[432] Ali'Imran, 133.
[433] Ali'Imran, 131
[434] Muttefekun alejh, bilježi ga Buhari, 7:200; te Muslim, 8:88.
[435] Muttefekun alejh.
[436] Muttefekun alejh, bilježi ga Buhari, 1:135; te Muslim, 2:107

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Sačekajte s namazom dok splahne vrućina, jer je, uistinu, žestoka vrućina zapah žege Džehennema."[437]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Vrućina je od zapuha žege Džehennema, pa je hladite vodom."[438]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Kada je Allah stvorio Džennet i Džehennem, poslao je Džibrila ka Džennetu i rekao: 'Idi i vidi ga.'"[439]

Poslaniku, s.a.v.s., prikazan je i Džennet i Džehennem na njegovu mjestu kada je bilo pomračenje Sunca, i bili su mu prikazani kada je bio na Miradžu; a o tom pitanju ima bezbroj hadisa.

Stotinu trideset i prvo pitanje:

ŠTA JE DOKAZ NJIHOVOG VJEČNOG OPSTANKA (TJ. DŽENNETA I DŽEHENNEMA)?

Rekao je Allah Uzvišeni o Džennetu:

"...i oni će vječno i zauvijek u njima boraviti. To je veliki uspjeh."[440]

I rekao je Uzvišeni:

"...Oni odatle nikada neće izvedeni biti."[441]

Uzvišeni je rekao i ovo:

"...Bit će to dar koji će neprekidno trajati."[442]

---

437 Muttefekun alejh, bilježi ga Buhari, 1:135; te Muslim, 2:107.

438 Muttefekun alejh, bilježi ga Buhari, 7:20; te Muslim, 7:23.

439 Dio dugog hadisa kojeg bilježi Nesai, 7:3, pod brojem 3763; i bilježi ga Tirmizi, 4:693, pod brojem 2560 i kaže:

"Ovaj hadis je hasen-sahih."

440 Et-Tevbe, 100.

441 El-Hidžr, 48.

442 Hud, 108.

• Rekao je Uzvišeni:

"Kojeg će uvijek imati i koje neće zabranjeno biti."[443]

Allah Uzvišeni je kazao:

"To će, doista, blagodat Naša biti, koja nikada neće prestajati!"[444]

I rekao je Uzvišeni:

"A oni koji su se Allaha bojali, oni će na sigurnu mjestu biti, usred bašča i izvora, u svilu i kadifu obučeni i jedni prema drugima. Eto, tako će biti i Mi ćemo ih hurijama, krupnih očiju, ženiti. U njima će moći, sigurno, koju hoće vrstu voća tražiti; u njima, poslije one prve smrti, smrt više neće okusiti i On će ih patnje u ognju sačuvati, blagodat će to od Gospodara tvoga biti; to će zaista biti uspjeh veliki!"[445]

O tome govore i mnogi drugi ajeti.

Allah Uzvišeni nas je obavijestio o njihovoj vječnosti i o vječnosti života njihovih stanovnika, te o nemogućnosti izlaska iz njih i odvajanja od njih.

Rekao je Uzvišeni o vatri:

"Osim puta u Džehennem; u kome će vječno i zauvijek ostati; to je Allahu lahko."[446]

Rekao je, također, Uzvišeni:

"Allah je nevjernike prokleo i za njih oganj razbuktali pripremio, u njemu će vječno i zauvijek boraviti, ni zaštitnika ni pomagača neće naći."[447]

Rekao je Uzvišeni:

"...A onoga koji Allahu i Poslaniku Njegovu ne bude poslušan sigurno čeka vatra džehennemska; u njoj će vječno i zauvijek ostati."[448]

---

[443] El-Vaki'a, 33.
[444] Sad, 54.
[445] Ed-Duhan, 51-57
[446] En-Nisa', 169.
[447] El-Azhab, 64-65.
[448] El-Džinn, 23.

Uzvišeni je kazao:
"Ona im se neće ublažiti i nikakve nade u spas neće imati."[449]
Rekao je Uzvišeni:
"...Oni neće biti na smrt osuđeni, i neće umrijeti, i neće im se patnja u njemu ublažiti."[450]
Rekao je Uzvišeni:
"Onoga koji pred Gospodara svoga kao nevjernik dođe čeka Džehennem, u njemu neće ni umrijeti ni živjeti."[451]
O tome govore i mnogi drugi ajeti.
Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:
"Što se tiče stanovnika vatre, oni neće umrijeti u njoj, a niti će živjeti."[452]
Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:
"Kada budu stanovnici Dženneta u Džennetu, a stanovnici vatre u vatri, dovest će se smrt (u obliku ovna) između Dženneta i vatre, a potom će se zaklati, a potom će dozvati telal: 'O stanovnici Dženneta, nema smrti! O stanovnici vatre, nema smrti, povećat će se stanovnicima Dženneta povećati radost na njihovu radost; i povećat će se stanovnicima vatre tuga na njihovu tugu." Drugačije rečeno, svak će biti vječno u onome u čemu se nalazi; a u jednom predanju: "Potom je proučio Allahov Poslanik, s.a.v.s.:
'I opomeni ih na Dan tuge kada će biti s polaganjem računa završeno, a oni su ravnodušni bili i nisu vjerovali.'"[453]
I ovo se nalazi u sahih-hadisima.[454]
O tome ima još hadisa koje nismo spomenuli.

---

[449] Ez-Zuhruf, 75.
[450] Fatir, 36.
[451] Ta Ha, 74.
[452] Dio hadisa kojeg bilježi Muslim, 1:117; te ga bilježi Ahmed u svom Musnedu 3:5 i 3:11; te Ibn-Madže, pod brojem 4364.
[453] Merjem, 39.
[454] Bilježi ga Buhari, 7:200; te Muslim, 8:153.

Stotinu trideset i drugo pitanje:

ŠTA JE DOKAZ DA ĆE MUMINI – VJERNICI VIDJETI SVOGA UZVIŠENOG GOSPODARA NA SUDNJEM DANU?

Rekao je Allah Uzvišeni:

"Toga dana će neka lica blistava biti, u Gospodara svoga će gledati."[455]

I rekao je Uzvišeni:

"One koji čine dobra djela čeka lijepa nagrada, i više od toga!"[456]

Rekao je Allah Uzvišeni o kafirima – nevjernicima:

"Uistinu, oni će toga dana od milosti Gospodara svoga zaklonjeni biti, pa kada budu zaklonjeni Njegovi neprijatelji, neće biti zaklonjeni Njegove evlije – prijatelji."[457]

U oba sahiha se navodi od Džerira ibn Abdulaha, r.a., da je rekao: "Sjedili smo sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., pa je pogledao u Mjesec u noći četrnaestoj, pa je rekao:

'Uistinu, vidjet ćete vašeg Gospodara očima, kao što vidite ovo, bez posrednika u gledanju u Njega; pa ako budete u mogućnosti da ne propustite namaz prije izlaska Sunca, i namaz prije njegova zalaska, radite to'."[458]

Riječi Poslanika, s.a.v.s.: "Kao što vidite ovo" – tj. kao što vidite ovaj Mjesec, uspoređujući gledanje sa gledanjem, a ne gledaoca sa onim što gleda; kao što su njegove riječi u hadisu gdje kaže da Allah, dž.š., govori Objavom:

"Udarit će meleki svojim krilima iz pokornosti, zbog Njegovih riječi, kao da su lanci na glatkom kamenju."[459]

---

[455] El-Kijame, 23.
[456] Junus, 26.
[457] El-Mataffifun, 15.
[458] Bilježi ga Buhari, 8:179; te Muslim, 2:114.
[459] Dio dugog hadisa kojeg bilježi Buhari, 5:221; te Ibn-Madže, pod brojem 182.

Ovo je poređenje slušanja sa slušanjem, a ne slušaoca sa onim koga sluša; Allah, dž.š., uzvišen je od toga da se uspoređuje i da je nalik Svojim bićem i djelom bilo kome od Njegovih stvorenja; a Poslanik, s.a.v.s., daleko je od toga da nešto pominje u govoru što ukazuje na sličnost i usporedbu, a on najbolje od svih stvorenja zna Allaha Uzvišenog.

U hadisu kojeg prenosi Suhejb, kod Muslima se kaže:

"Pa će se otkriti prekrivač i neće im biti ništa draže od gledanja u njihova Gospodara Uzvišenog."[460]

Nakon toga je proučio ovaj ajet:

"One koji čine dobra djela čeka lijepa nagrada, i više od toga!"[461]

Stotinu trideset i treće pitanje:

ŠTA JE DOKAZ VJEROVANJA U ZAGOVORNIŠTVO, OD KOGA ĆE ONO BITI, KOME ĆE ONO BITI I KADA ĆE BITI?

Allah Uzvišeni je potvrdio zagovorništvo u Svojoj Knjizi na mnogo mjesta, s teškim ograničenjima i obavijestio nas je Uzvišeni da je ono u Njegovoj vlasti, i da niko nema upliva u to osim Njega, pa je rekao Uzvišeni:

"Reci: 'Niko ne može bez Njegove volje posredovati'..."[462]

O tome kada će to biti, obavijestio nas je Uzvišeni da neće biti osim s Njegovom dozvolom, kao što kaže Uzvišeni: "...Ko se može pred Njim zauzimati za nekoga bez dopuštanja Njegova?!"[463]

"...Niko se neće moći zauzimati ni za koga bez dopuštenja Njegova."[464]

---

[460] Bilježi ga Muslim, 1:12; te Tirmizi, 4:687, pod brojem 2552.
[461] Junus, 26.
[462] Ez-Zumer, 44.
[463] El-Bekare, 255.
[464] Junus, 3.

- "A koliko na nebesima ima meleka čije posredovanje nikome neće biti od koristi, sve dok Allah to ne dozvoli onome kome On hoće i u korist onoga kojim je zadovoljan."[465]

"Kod Njega će se moći zauzimati za nekoga samo onaj kome On dopusti."[466]

Kad se pitamo od koga će ono biti, odgovor ćemo naći u onome što nas je obavijestio Uzvišeni da ono neće biti osim nakon Njegove dozvole; obavijestio nas je isto tako da se neće dozvoliti nikome drugom osim Njegovim evlijama kojima je On zadovoljan i koji su izabrani, kao što kaže Uzvišeni:

"...Kada će samo onaj kome Svemilosni dozvoli govoriti, a istinu će reći."[467]

I rekao je:

"Niko se ni za koga neće moći zauzimati, osim onoga kome Svemilosni dopusti."[468]

O tome od koga će ono biti, obavijestio nas je Svevišnji da se neće dozvoliti zagovorništvo osim onome kime bude On zadovoljan, kako kaže Uzvišeni:

"...i oni će se samo za onoga kojim On bude zadovoljan zauzimati."[469]

"Toga Dana će biti od koristi posredovanje samo onoga kome Svemilosni dopusti da za nekoga govori."[470]

A Allah nije zadovoljan osim onima koji Ga jednim smatraju i iskrenima; a za druge kaže Uzvišeni:

"...Kada nevjernici ni prisna prijatelja ni posrednika neće imati koji će uslišan biti."[471]

I rekao je Allah Uzvišeni o njima:

"Pa nemamo ni zagovornika, ni prisna prijatelja."[472]

---

[465] En-Nahl, 26.
[466] Sebe', 23.
[467] En-Nebe', 38.
[468] Merjem, 87
[469] El-Enbija, 28.
[470] Ta Ha, 109.
[471] El-Mu'min, 18.
[472] Eš-Šura, 100-101

I rekao je Allah Uzvišeni za njih:

"Njima posredovanje posrednika neće biti od koristi."[473]

Obavijestio nas je Poslanik, s.a.v.s., da je njemu dato pravo zagovorništva; nakon toga nas je obavijestio da će on doći i učiniti sedždu ispod Arša i zahvaliti svome Gospodaru zahvalom kojom ga je On naučio; neće početi sa zagovorništvom sve dok mu se ne kaže: "Digni svoju glavu; reci, bit ćeš slušan; traži, dat će ti se; zagovaraj, bit će ti primljeno zagovorništvo."[474]

Nakon toga nas je obavijestio da se neće moći zauzimati odjednom za sve grešnike koji su priznavali tewhid – Allahovu jednoću, već je rekao:

"Bit će mi određena granica, pa će biti uvedeni u Džennet."[475]

Pa će se vratiti i učiniti sedždu isto tako, pa će mu biti određena jedna granica – sve do kraja hadisa koji govori o zagovorništvu.

Rekao mu je Ebu-Hurejre, r.a.: "Ko će biti najpreči od ljudi na tvoje zagovorništvo?" Rekao je: "Ko kaže da nema drugog boga osim Allaha iskreno."[476]

Stotinu trideset i četvrto pitanje:

KOLIKO IMA VRSTA ZAGOVORNIŠTVA I KOJE JE NAJUZVIŠENIJE?

Najuzvišenije zagovorništvo jeste u vrijeme stajanja na Sudnjem danu kada Allah Uzvišeni presudi Svojim robovima. To je jedna od posebnih odlika našeg Poslanika, s.a.v.s., i to je hvaljeno mjesto za koje mu je Allah dao obećanje, kao što kaže Uzvišeni:

"...Gospodar tvoj će ti na onom svijetu hvale dostojno mjesto darovati."[477]

---

[473] El-Muddessir, 48.
[474] Dio dugog hadisa koji govori o zagovorništvu; bilježi ga Buhari, 7:203; te Muslim, 1:124.
[475] Iste bilješke kao i ove prijašnje.
[476] Bilježi ga Buhari; 7:204; te Ahmed u Musnedu, 2:373.
[477] El-Isra', 79.

- Kada ljudima bude nepodnošljivo i kada se oduži stajanje, budu žestoko zabrinuti, znoj im dopre do usta, potražit će zagovorništvo kako bi Allah, dž.š., presudio njima, pa će doći Ademu, a potom Nuhu, a potom Ibrahimu, a potom Musau, potom sinu Merjeminom; a svi će govoriti: "Budi meni zagovornik, meni."

Sve dok ne dođu kod našeg poslanika Muhammeda, s.a.v.s., pa će on reći: "Ja sam za to (zagovorništvo)."

Drugo zagovorništvo je zagovorništvo u pogledu otvaranja dženetskih vrata, a prvi koji će ih otvoriti je naš Poslanik, s.a.v.s., i prvi od naroda koji će kroz njih proći jeste njegov ummet.

Treće zagovorništvo je zagovorništvo za narod kojem je određena vatra, da ne uđu u nju.

Četvrto zagovorništvo je za one koji su ušli u vatru od nosilaca tewhida, da izađu iz nje, pa će izaći, a već su bili izgorjeli i postali ugalj, pa će biti bačeni u rijeku života iz koje će izrasti kao što bilje izraste u nanosu bujice.

Peto zagovorništvo je zagovorništvo u pogledu dizanja položaja stanovnicima Dženneta. Zadnja tri zagovorništva nisu posebnosti našeg Poslanika, s.a.v.s., ali on u tome prednjači. Nakon Poslanika, s.a.v.s., za druge će se zauzimati poslanici, meleci, evlije, i brda. Nakon toga će Allah Uzvišeni Svojom milošću izvesti iz vatre narode bez zagovorništva, neće niko znati njihov broj osim Allaha, pa će ih uvesti u Džennet.

Šesto zagovorništvo je zagovorništvo za smanjenje kazne nekim nevjernicima. Ovo zagovorništvo je dato posebno našem poslaniku Muhammedu, s.a.v.s., za njegovog amidžu Ebu-Taliba, kao što je navedeno u Muslimovoj zbirci hadisa i nekim drugim djelima.[478]

---

[478] Ovo zagovorništvo bilježi Buhari, 7:203; te Muslim, 7:135.

Stotinu trideset i peto pitanje:

HOĆE LI UĆI U DŽENNET ILI SE SPASITI VATRE BILO KO SVOJIM DJELIMA?

Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s.:

"Ljubazno govorite, budite razboriti i znajte da se niko od vas neće spasiti vrijednošću (cijenom) svojih djela!"

Rekli su: 'O Allahov Poslaniče, zar nećeš ni ti?' Rekao je: "Ni ja, osim ako me Allah ne obaspe Svojom milošću i nagradom.'"

U drugom predanju se kaže:

"Budite razboriti i ljubazno govorite, i radujete se, i znajte da nikoga neće u Džennet uvesti djela.' Rekli su 'Čak ni tebe, o Allahov Poslaniče?' Rekao je : 'Čak ni mene, osim ako me ne obaspe Allah Svojom milošću; i znajte da Allah najviše voli djelo koje je trajno, pa makar ono bilo i malo.'"[479]

Stotinu trideset i šesto pitanje:

KAKO SE MOŽE USKLADITI OVAJ HADIS SA RIJEČIMA UZVIŠENOG: "...I NJIMA ĆE SE DOVIKNUTI: 'TAJ DŽENNET STE U NASLJEĐE DOBILI ZBOG ONOG ŠTO STE ČINILI!"?[480]

Među njima nema neslaganja, hvala Allahu, jer slovo "B" u riječi "bima" u ajetu jeste "B"–es–sebebijje (ono što je razlog nečemu); zbog toga što su dobra djela razlog ulaska u Džennet, ne postiže se osim njima. Što znači da stvar postoji sa postojanjem njenog uzroka?

---

479 Bilježi Muslim, 8:140; te Buhari, 7:183 – i to od Aiše, r.a.
480 El–A'raf, 43.

- A slovo B (bā) u hadisu u riječi "Bi amelihi" - vrijednošću svojih djela jeste "Ba"-semenijje tj. negira se da je cijena (vrijednost) djela Džennet, jer rob da živi cijeli život posteći danju, a klanjajući noću i da se kloni svih grijeha, ne bi vrijedila ta sva njegova djela deset desetina najmanje Allahove blagodati prema njemu, vidljive i nevidljive, pa kako da bude vrijedno ulaska u Džennet.

"I reci: 'Gospodaru moj, oprosti i smiluj se, Ti si najmilostiviji!'"[481]

Stotinu i trideset sedmo pitanje:

ŠTA JE DOKAZ ZA VJEROVANJE U ALLAHOVO ODREĐENJE, UOPĆENO?

Rekao je Allah Uzvišeni:

"...A Allahova zapovijed je odredba konačna."[482]

I rekao je Uzvišeni:

"...Ali se ona dogodila da bi Allah dao da se ispuni ono što je moralo da se dogodi.[483]

Uzvišeni je, također, rekao:

"...Kako Allah odredi, onako treba da bude."[484]

I rekao je Uzvišeni:

"Nikakva nevolja se bez Allahove volje ne dogodi, a On će srce onoga koji u Allaha vjeruje uputiti."[485]

Rekao je Uzvišeni:

"Ono što vas je zadesilo onoga dana kada su se sukobile dvije vojske bilo je Allahovom voljom."[486]

---

481 El-Mu'minun, 118.
482 El-Ahzab, 38.
483 Al-Enfal, 42.
484 El-Ahzab, 37.
485 Et-Tagabun, 11
486 Ali'Imran, 166.

I rekao je Uzvišeni:

"One koji, kad ih kakva nevolja zadesi, samo kažu: 'Mi smo Allahovi i mi ćemo se Njemu vratiti!' Njih čeka oprost od Gospodara njihova i milost; oni su na pravom putu!"[487]

O ovom govore i drugi ajeti.

U hadisu koji govori o dolasku Džibrila Muhammedu, a.s., kaže se: "...i da vjeruješ u određenje, dobro i loše."

I rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"I znaj, ono što te snašlo, nije moglo da te zaobiđe, a ono što te mimoišlo, nije moglo da te snađe."[488]

I rekao je Poslanik, s.a.v.s:

"Ako te nešto zadesi, nemoj reći: 'Da sam uradio, bilo bi tako i tako,' nego reci: 'Allah je odredio i biva onako kako On hoće.'"[489]

I rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Sve je kader – određenje, pa i nemoć i oštroumnost."

Stotinu trideset i osmo pitanje:

KOLIKO IMA STUPNJEVA VJEROVANJE U ALLAHOVO ODREĐENJE?

Vjerovanje u Allahovo određenje obuhvaća četiri stupnja:

Prvi stupanj je vjerovanje u sveobuhvatno znanje Allaha, dž.š., Kojem nije skriveno ništa, ni koliko zrno gorušice, na nebesima i na Zemlji. On je znao sva Svoja stvorenja prije nego što su bila stvorena; znao je njihovu nafaku, njihov edžel – dužinu života, njihove riječi, njihova djela, sve njihove kretnje, sva njihova stajanja, sve njihove tajne i javne postupke, ko je od njih budući stanovnik Dženneta i ko je od njih budući stanovnik Vatre.

---

[487] El-Bekare, 156–157.

[488] Bilježi ga Ebu-Davud, pod brojem 4699; te Ibn-Madže, pod brojem 65; te Ahmed u Musnedu, 5:185;

[489] Bilježi ga Muslim, 8:256.

• Drugi stupanj je i vjerovanje u pisanje svega toga u Levhi – mahfuzu, i da je Allah, dž.š., zapisao da će sve o čemu je prethodilo Njegovo znanje biti stvoreno. To obuhvaća vjerovanje u Levh (ploču) i kalem (pero).

Treći stupanj je vjerovanje u volju Allaha, dž.š., koja se realizira i Njegovu neograničenu moć. Ova dva svojstva su nerazdvojna jedna od drugog s aspekta što je bilo i onoga što će biti; a nisu nerazdvojna s aspekta onoga što nije bilo i što ne postoji. Ono što Allah hoće, to postoji, Njegovom voljom bez oklijevanja; a ono što ne želi Allah Uzvišeni, to ne postoji, zbog toga što to ne želi Allah Uzvišeni, a ne nikako zbog toga da to On nije u stanju dati; Allah Uzvišeni je visoko iznad toga.

"Allahu ne može ništa umaći ni na nebesima ni na Zemlji; On, uistinu, sve zna i sve može."[490]

Četvrti stupanj je vjerovanje da je Allah Uzvišeni sve stvorio; tako da ne postoji ni koliko jedno zrno na nebesima, niti na Zemlji, niti onoga što je između njih, a da to Allah nije stvorio. Stvorio je (Allah, dž.š.) njegovo kretanje i mirovanje, slava neka je Njemu; nema stvoritelja osim Njega i nema Njemu slična.

Stotinu trideset i deveto pitanje:

ŠTA JE DOKAZ PRVOM STUPNJU VJEROVANJA U ALLAHOVO SVEOBUHVATNO ZNANJE?

Rekao je Allah Uzvišeni:

"On je Allah – nema drugog boga osim Njega – On je poznavalac nevidljivog i vidljivog svijeta"[491]

---

[490] Fatir, 44.
[491] El-Hašr, 22.

I rekao je Uzvišeni:

"...I da Allah znanjem Svojim sve obuhvaća!"[492]

Uzvišeni je, također, rekao:

"...Koji zna i ono što je skriveno, zacijelo će vam doći – Njemu ne može ništa, ni trunčica jedna ni na nebesima ni na Zemlji, izmaći, i ne postoji ništa, ni manje ni veće od toga"[493]

Rekao je Uzvišeni:

"U Njega su ključevi svih tajni, samo ih On zna."[494]

I rekao je Uzvišeni:

"A Allah dobro zna kome će povjeriti poslanstvo Svoje."[495]

I rekao je Uzvišeni:

"Gospodar tvoj dobro zna onoga koji je s puta Njegova skrenuo i On dobro zna one koji su na pravom putu."[496]

I rekao je Uzvišeni:

"A zar Allah dobro ne poznaje one koji su zahvalni!"[497]

I rekao je Uzvišeni:

"A zar Allah ne zna dobro ono što je u grudima čijim?"[498]

Rekao je Uzvišeni:

"A kada Gospodar tvoj reče melekima: 'Ja ću na Zemlji halifu postaviti!' Oni rekoše: 'Zar ćeš na njoj postaviti onoga koji će na njoj nered činiti i krv prolivati? A mi Tebe veličamo i hvalimo i, kako Tebi dolikuje, štujemo.' On reče: 'Ja znam ono što vi ne znate.'"[499]

I rekao je Uzvišeni:

"...Ne volite nešto, a ono može biti dobro za vas; nešto volite, a ono ispadne zlo po vas. Allah zna, a vi ne znate."[500]

U vjerodostojnom predanju stoji da je rekao neki čovjek:

---

492 Et-Talak, 12.
493 Sebe', 3.
494 El-En'am, 59.
495 El-En'am, 124.
496 El-Kalem, 7.
497 El-En'am, 53.
498 El-'Ankebut, 10.
499 El-Bekare, 30.
500 El-Bekare, 216.

• O Allahov Poslaniče, da li se razlikuju stanovnici Dženneta od stanovnika Vatre?"

Rekao je:

"Da." Pitao je:

"Pa zašto da rade radnici?"

Rekao je

"Svako radi ono za što je stvoren ili ono što mu je olakšano da radi."[501]

U njemu, također, stoji da je Poslanik, s.a.v.s., bio upitan za djecu mušrika, pa je odgovorio:

"Allah najbolje zna ono što su radili."[502]

U Muslimovoj zbirci hadisa se navodi da je rekao Poslanik, s.a.v.s.:

"Uistinu, Allah je stvorio Džennetu njegove stanovnike; stvorio mu ih je još dok su bili u kičmi svojih očeva; i stvorio je Vatri stanovnike; stvorio joj ih je još dok su bili u kičmi svojih očeva."[503]

U njemu kaže Poslanik, s.a.v.s.:

"Uistinu,čovjek će raditi poslove stanovnika Dženneta – ono što se ljudima ini, a on je od stanovnika Vatre; i, uistinu čovjek će raditi poslove stanovnika Vatre – ono što se ljudima čini, a on je od stanovnika Vatre."[504]

I u njemu kaže Poslanik, s.a.v.s.:

"Nema nijednog od vas a da Allah ne zna njegovo mjesto, u Džennetu ili Vatri."

Rekli su:

"O Allahov Poslaniče, pa zašto da radimo? Zašto se ne oslonimo?"

On reče:

"Ne; nego radite, a svakome je olakšano da radi ono za što je stvoren (šta mu je određeno)."[505]

Nakon toga je poručio:

"Onome koji udjeljuje i ne griješi i ono najljepše smatra istinitim – njemu ćemo Džennet pripremiti; a onome koji tvrdiči i osjeća se

---

[501] Bilježi ga Buhari, 7:210; te Muslim, 8:48.
[502] Bilježi ga Buhari ,7:210; te Muslim, 8:54.
[503] Bilježi ga Muslim, 8:55; te Ebu-Davud pod brojem 4713; te Ahmed u Musnedu, 6:208.
[504] Bilježi ga Buhari, 7:213; te Muslim 8:49.
[505] Bilježi ga Buhari, 6:84; te Muslim, 8:46.

neovisnim i ono najljepše smatra lažnim – njemu će ono Džehennem pripremiti."[506]

Još mnogo drugih hadisa govori o tome.

Stotinu četrdeseto pitanje:

ŠTA JE DOKAZ DRUGOM STUPNJU PISANJA ODREĐENJA?

Rekao je Allah Uzvišeni:

"...Sve smo Mi to u Knjizi jasnoj pobrojali."[507]

I rekao je Uzvišeni:

"...To je sve u Knjizi."[508]

Allah Uzvišeni o raspravi Musaa sa Faraonom je rekao:

"A šta je sa narodima davnošnjim?", upita on. 'O njima zna sve Gospodar moj, u Knjizi je. Gospodaru mome nije ništa skriveno i On ništa ne zaboravlja.'"[509]

I rekao je Uzvišeni:

"...I nijedna žena ne zanese niti rodi a da On to ne zna. I ničiji život se ne produži niti skrati a da to nije zabilježeno u Knjizi, to je Allahu, uistinu, lahko!"[510]

O tome govore mnogi drugi ajeti.

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Nema nijednog živog bića a da mu Allah nije odredio mjesto u Džennetu ili Vatri, i da nije svakome odredio hoće li biti sretan ili nesretan."[511]

Ovaj hadis prenosi Muslim. U tom hadisu stoji još da je Suraka bin Malik rekao: "O Allahov Poslaniče! Objasni nam našu vjeru kao

---

506 El-Lejj, 5-10.
507 Ja Sin, 12.
508 El-Hadždž, 70.
509 Ta Ha, 51-52.
510 Fatir, 11.
511 Muttefekun alejh, bilježi ga Buhari, 6:84; te Muslim, 8:47,48.

da smo stvoreni sada. Na osnovu čega mi radimo sada? Na osnovu onoga na čemu su se osušila pera i određenje ili na osnovu onoga što je pred nama?"

Poslanik reče:

"Ne, nego na osnovu onoga na čemu su se osušila pera i određenje."

On upita

"A zašto onda da se radi?"

A Poslanik reče:

"Radite jer svakome je olakšano!"

U drugoj predaji stoji: "Svakome onome koji radi, olakšan je put do njegovih djela."

Stotinu četrdeset i prvo pitanje:

KOLIKO ODREĐENJA ULAZI U OVAJ STUPANJ?

Taj stupanj obuhvaća pet određenja, sva ona se vraćaju na znanje:

Prvo određenje je pisanje prije stvaranja nebesa i Zemlje na pedeset hiljada godina, kada je Allah, dž.š., stvorio kalem, i to je određenje u Ezelu.

Drugo određenje je određenje dužine života, kada je uzeta obaveza (misak) na dan kada je upitao Allah, dž.š.:" Zar nisam vaš Gospodar?"

Treće određenje je određenje dužine života isto tako kod stvaranja zametka u maternici.

Četvrto određenje je godišnje određenje u noći Lejletul-kadr.

Peto određenje je dnevno određenje, a to je izvršenje svega toga na njegovu mjestu.

Stotinu četrdeset i drugo pitanje:

ŠTA JE DOKAZ ALLAHOVU ODREĐENJU U EZELU?

Rekao je Allah Uzvišeni:

"Nema nevolje koja zadesi Zemlju i vas, a koja nije, prije nego što je damo, zapisana u Knjizi - to je Allahu, uistinu, lahko."[512]

U sahih hadisu stoji da je rekao Poslanik, s.a.v.s.:

"Allah, dž.š., zapisao je određenje stvorenja prije nego što je stvorio nebesa i Zemlju na pedeset hiljada godina", i još je dodao "... a Njegov Arš - prijesto je bio na vodi."[513]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Uistinu je prvo što je Allah stvorio bio kalem (pero), pa mu je rekao: 'Piši.' A pero je upitalo: 'Gospodaru, šta ću da pišem?' Rekao je: 'Piši određenja svega, sve dok ne nastupi Sudnji dan.'"[514]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"O Ebu-Hurejre, osušilo se pero na onom što će biti."[515]

Hadis se nalazi u "Buhariji".

Stotinu četrdeset i treće pitanje:

ŠTA JE DOKAZ ŽIVOTNOM ODREĐENJU NA DAN OBAVEZE (MISAKA)?

Rekao je Allah Uzvišeni:

---

[512] El-Hadid, 22.

[513] Bilježi ga Muslim, 8:51; te Tirmizi u poglavlju br. 18, pod brojem 2156; te Ahmed u Musnedu, 2:169.

[514] Bilježi ga Tirmizi, 4:458, pod brojem 2155 i rekao je: "Ovaj hadis je garib sa ove strane." Prenosi ga Ahmed u Musnedu, 5:317; te Ebu-Davud pod brojem 4700; Šejh Albani ga je proglasio vjerodostojnim, zbog toga što postoje hadisi koji ga jačaju; pogledaj "Šerh Akidetut-Tahavijje", str. 264.

[515] Bilježi ga Buhari, 7:210; te Ahmed u svom Musnedu, pod brojem 6854.

- "I kad je Gospodar tvoj iz kičmi Ademovih sinova izveo potomstvo njihovo i zatražio od njih da posvjedoče protiv sebe: 'Zar Ja nisam Gospodar vaš?' Oni su odgovorili: 'Jesi, mi svjedočimo.' I to zato da na Sudnjem danu ne reknete: 'Mi o ovome nismo ništa znali.'"[516]

Prenosi Ishak ibn Rahovejh da je neki čovjek rekao:

"O Allahov Poslaniče, da li se djela započinju na dunjaluku, ili je sve određeno?"

Poslanik je rekao

"Uistinu je Allah Uzvišen, kad je izveo potomstvo Ademovo iz njegovih leđa, zatražio je od njih da posvjedoče protiv samih sebe, a nakon toga ih je sakupio u svoje dvije šake i rekao

'Ovi su za Džennet, a ovi su za Vatru. Stanovnici Dženneta će raditi poslove stanovnika Dženneta, a stanovnici Vatre će raditi poslove stanovnika Vatre'."[517]

U knjizi "El-Muvette" stoji da je Omer ibn el-Hattab, r.a., bio upitan o ovom ajetu.

"I kad je Gospodar tvoj iz kičmi Ademovih sinova izveo potomstvo njihovo i zatražio od njih da posvjedoče protiv sebe: 'Zar Ja nisam Gospodar vaš?' Oni su odgovarali: 'Jesi, mi svjedočimo.' I to zato da na Sudnjem danu ne reknete: 'Mi o ovome nismo ništa znali.'"[518]

U vezi s tim je rekao Omer ibn el-Hattab, r.a.: Čuo sam Allahova Poslanika, s.a.v.s., da je bio upitan o njemu, pa je rekao Allahov Poslanik, s.a.v.s.:

"Uistinu je Allah Blagoslovljeni i Uzvišeni stvorio Adema, a nakon toga potrao njegova leđa desnom rukom iz njega izveo potomstvo i rekao: 'Ove sam stvorio za Džennet i radit će djela stanovnika Dženneta.' Zatim je potrao njegova leđa i iz njega izveo potomstvo i rekao: 'Ove sam stvorio za Džehennem i radit će djela stanovnika Džehennema.'"[519]

---

[516] El-A'raf, 172.

[517] Pogledaj u "Ed-Dur el-Mensur fi tefsiri bil-me'sur", 3:843; te Ibn-Kesir, 2:229; spominje ga Asim u knjizi "Sunnet" sa recenzijom Šejh el-Albani, 1:73; spominje Eš-Šejh Nasir Ed-Din el-Albani da je njegov sened vjerodostojan i da su mu svi prenosioci povjerljivi.

[518] El-A'raf, 172.

[519] Prenosi ga Imam Malik, str. 502. ,pod brojem 1618; te ga bilježi Ahmed u Musnedu, 1:44; prenosi ga Tirmizi u tefsiru, 5:266, pod brojem 3085, i kaže da je hadis hasen; Albani ukazuje na njegovu slabost u knjizi "Daif el-Džami'a Es-sagir" ,pod brojem 1602; i sa ovim svim, značenje hadisa je tačno...

U Tirmizijevoj zbirci hadisa stoji hadis Abdullaha ibn Omera, r.a., u kojem je rekao:

"Izašao nam je Allahov Poslanik, s.a.v.s., a u njegovoj ruci su bile dvije knjige, pa je rekao: 'Znate li kakve su ove dvije knjige?' Pa smo rekli: 'Ne, o Allahov Poslaniče, osim ako nas ne obavijestiš.' Pa je rekao za onu što se nalazila u njegovoj desnoj ruci: 'Ovo je knjiga Gospodara svjetova, u njoj se nalaze imena stanovnika Dženneta, te imena njihovih očeva i njihovih plemena, zatim su navedeni svi do posljednjeg i neće se od tih imena niko ni oduzeti a niti dodati.' Potom je rekao za onu koja se nalazila u njegovoj lijevoj ruci: 'Ova knjiga je Gospodara svjetova i u njoj se nalaze imena stanovnika Vatre, te imena njihovih očeva i njihovih plemena, zatim su navedeni svi do posljednjeg i neće se od tih imena ništa dodati a niti oduzeti.' Tada rekoše njegovi ashabi: 'Pa zašto onda da se radi, o Allahov Poslaniče, ako je već sve određeno i završeno?' On odgovori: 'Budite razumni i lijepo govorite, jer će stanovnik Dženneta završiti sa poslom stanovnika Dženneta, pa makar radio bilo šta; a stanovnik Vatre će završiti sa poslom stanovnika Vatre, pa makar radio bilo šta."

Potom je Allahov Poslanik, s.a.v.s., svojim rukama razdvajajući ih, kazao:

"Vaš Gospodar je završio sa robovima; jedna grupa u Džennet, a jedna grupa u Džehennem."[520]

Stotinu četrdeset i četvrto pitanje:

KOJI JE DOKAZ ALLAHOVOM ODREĐENJU ŽIVOTA KOD PRVOG STVARANJA ZAMETKA?

Rekao je Allah Uzvišeni:

"...On dobro zna sve o vama, otkad vas je stvorio od zemlje i otkad ste bili zameci u utrobama majki vaših; zato se ne hvališite

---

[520] Sahih, bilježi ga Ahmed u svom Musnedu, 2:167; te Tirmizi, 4:449, pod brojem 2146 i kaže za njega: Ovaj hadis je hasen-garib-sahih.

bezgrešnošću svojom - On dobro zna onoga koji se grijeha kloni."[521]

U oba "Sahiha" se spominje da je rekao Poslanik, s.a.v.s.:

"Uistinu, svako se od vas formira u stomaku njegove majke, četrdeset dana kao zametak, a potom bude zakvačak isto toliko, a potom bude zametak (embrio, fetus) isto toliko, a potom mu se šalje melek koji mu udahnjuje dušu, i naređuje mu sa četiri riječi; napiše njegovu nafaku, njegov vijek trajanja, njegova djela, da li će biti sretan ili nesretan; pa tako mi Onoga osim Kojeg drugog boga nema, uistinu, neko će od vas raditi poslove stanovnika Dženneta sve dok ne bude između njega i Dženneta do dužina podlaktice, pa će ga preteći ono što mu je zapisano i on će raditi poslove stanovnika Vatre i ući će u nju. I, uistinu, neko će od vas raditi poslove stanovnika Vatre sve dok ne bude između njega i Vatre do dužina podlaktice, pa će ga preteći ono što mu je zapisano, i on će raditi poslove stanovnika Dženneta i ući će u njega."[522]

Postoji još predanja ovog hadisa od grupe ashaba sa drugačijim tekstom,, a značenje je jedno.

Stotinu četrdeset i peto pitanje:

ŠTA JE DOKAZ ALLAHOVOM GODIŠNJEM ODREĐENJU U NOĆI LEJLETUL-KADR?

Rekao je Allah Uzvišeni:

"U kojoj se svaki mudri posao riješi po zapovijedi Našoj!"[523]

Rekao je Ibn-Abbas, r.a.:

Napiše se iz Levhi-mahfuza u noći Lejletul-kadr ono što će se desiti u toku godine, od smrti i života, nafake i kiše, čak i oni koji

---

521 En-Nedžm, 32.
522 Muttefekun alejh; bilježi ga Buhari, 7:210; te Muslim, 8:44.
523 Ed-Duhan, 4-5.

će obaviti hadž, reći će se: 'Obavit će hadž osoba ta i ta i obavit će osoba ta i ta." Ovako isto kaže Hasan i Se'id ibn Džubejr i Mukatil i Ebu Abdur-rahman es-Sulem' i drugi.[524]

Stotinu četrdeset i šesto pitanje:

ŠTA JE DOKAZ ZA ALLAHOVO JEDNODNEVNO ODREĐENJE?

Rekao je Allah Uzvišeni:

"...Svakog časa On se zanima nečim."[525]

U Hakimovom "Sahihu" stoji da je rekao Ibn-Abbas, r.a.:

"Od onoga što je stvorio Allah Uzvišeni jeste Levhi-mahfuz, od bijelog bisera, njezini listovi su od crvenog jakuta, Njegovo pero je svjetlo, Njegovo pismo je svjetlo, u Njega gleda svakim danom tristo šezdeset puta. Svaki put kada pogleda u nju, stvara, daje nafaku, oživljava i usmrćuje, uzvisuje i unizuje; i radi ono što On hoće. Na to se odnose riječi Uzvišenog:

"...svakog časa On se zanima nečim."[526]

Sva određenja su pojedinosti prvog određenja, a to je ono ezelijsko u kojem je Allah, dž.š., naredio peru, kada ga je stvorio, da zapiše određenje u Levhi-mahfuzu. Zbog toga Ibn-Omer i Ibn-Abbas, r.a., tumače riječi Uzvišenog:

"...jer smo naredili da se zapiše sve što ste radili."[527]

I sve je to došlo od Allahovog znanja koje je Njegovo Blagoslovljeno i Uzvišeno svojstvo.

---

524 Kaže Ibn-Abbas i drugi u knjizi "Ed-Dur el-Mensur", 6:25.

525 Er-Rahman, 29.

526 Hadis se nalazi u Hakimovom "Sahihu", 3:519, i kaže da je ovaj hadis vjerodostojan, a s tim se slaže i Ez-Zehebi.

527 El-Džasije, 29.

Stotinu i četrdeset i sedmo pitanje:

ŠTA PROIZLAZI IZ PREDODREĐENJA, DA LI ĆE NEKO BITI SRETAN ILI NESRETAN?

Složile su se sve nebeske knjige i poslanički sunneti da predodređenje ne sprečava rad (djelovanje), niti naređuje oslanjanje na njega; već naređuje trud i upornost i nastojanje u pravcu činjenja dobrog. I zato kada je obavijestio Poslanik, s.a.v.s., svoje ashabe da je sve određeno i sve se po određenju dešava, te sušenju pera na tome; jedni od njih su rekli:

"Pa zar da se ne oslonimo na ono što nam je zapisano i ostavimo poslove?"

Rekao je

"Ne, nego vi radite, a svakom je olakšano da radi ono za što je stvoren." Nakon toga je proučio

"Onome Koji udjeljuje i ne griješi."[528]

Kada rob bude znao da su dobra njegovog budućeg svijeta povezana sa uzrocima koji vode tome, biva još žešći u trudu da to uradi (dobra djela). Ovo je u potpunosti shvatio onaj sahibija koji je, nakon što je čuo hadise o kaderu, rekao: "Nisam više ulagao truda nego što to činim sada".

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Teži onome što će ti koristiti, osloni se na Allaha i nemoj očajavati."[529]

Kada su Poslanika, s.a.v.s., upitali:

"Šta veliš za lijekove kojima se liječimo i ajete kojima se liječimo, da li to nešto mijenja u Allahovom određenju?",

Odgovorio je:

"To spada u Allahovo određenje."[530]

Znači da je Allah Uzvišeni odredio dobro i zlo, i razloge svakog od njih.

---

[528] El-Lejl, 5.

[529] Sahih, i on je dio hadisa kojeg prenosi Muslim, 8:56; te Ahmed u Musnedu, 2:370; te Ibn-Madže, pod brojem 4220.

[530] Sahih, bilježi ga Ibn-Madže, pod brojem 3480; te Tirmizi, 4:399, pod brojem 2065, i kaže za njega: Ovaj hadis je hasen-sahih.

Stotinu četrdeset i osmo pitanje:

ŠTA JE DOKAZ TREĆEM STUPNJU - VJEROVANJU U ALLAHOVU VOLJU?

Rekao je Allah Uzvišeni:

"A vi ćete htjeti samo ono što Allah hoće."[531]

I rekao je Uzvišeni:

"I nikada za bilo šta ne reci: 'Uradit ću to sigurno sutra!', ne dodavši: 'Ako Bog da!"[532]

I rekao je Uzvišeni:

"...Onoga koga hoće Allah ostavlja u zabludi, a onoga koga hoće na pravi put izvodi."[533]

I rekao je Uzvišeni:

"Da Allah hoće, učinio bi vas sljedbenicima jedne vjere."[534]

I rekao je Uzvišeni:

"...A da je Allah htio, oni se ne bi međusobno ubijali."[535]

I rekao je Uzvišeni:

"Da Allah hoće, On bi im se osvetio."[536]

I rekao je Uzvišeni:

"On radi šta je Njemu volja."[537]

I rekao je Uzvišeni:

"I zaista On može, kada nešto hoće, samo za to rekne: 'Budi!' - i ono bude."[538]

I rekao je Uzvišeni:

"Ako nešto hoćemo, Mi samo za to reknemo: 'Budi!' I ono bude."[539]

---

531 Ed-Dehr, 30.
532 El-Kehf, 23.24.
533 El-An'am, 39.
534 En-Nahl, 93.
535 El-Bekare, 253.
536 Muhammed, 4.
537 El-Buruđž, 16.
538 Ja Sin, 82.
539 En-Nahl, 40.

• I rekao je Uzvišeni:

"Onome koga Allah želi da uputi - On srce njegovo prema islamu raspoloži, a onome koga želi da u zabludi ostavi - On srce njegovo stegne i umornim učini kao kad čini napor da na nebo uzleti."[540]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Srca robova su između dva prsta Svemilosnog kao jedno srce, njima raspolaže onako kako On hoće."[541]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s., u pogledu njihovog sna u dolini:

"Uistinu, Allah Uzvišeni je uzeo vaše duše kada je htio i vratio ih onda kada je On to htio."[542]

I rekao je:

"Zagovarajte, imat ćete nagradu; a Allah će presuditi jezikom Njegova Poslanika onako kako On hoće."[543]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Nemojte govoriti što Allah hoće i hoće ta osoba, nego recite: 'Ono što Allah hoće Jedini.'"[544]

I rekao je Muhammed, s.a.v.s.:

"Kome Allah želi dobro uputi ga u razumijevanje vjere."[545]

I rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Kada Allah Uzvišeni želi milost nekom narodu, prvo usmrti njihova poslanika; a kada Allah želi da ga uništi (taj narod) kazni ih dok je još živ njihov poslanik."[546]

---

[540] El-An'am, 125.

[541] Sahih, bilježi ga Muslim, 8:50; te Tirmizi, 4:448, pod brojem 2140, i kaže: "Hadis hasen", te ga bilježi Ahmed, 3:257.

[542] Bilježi ga Buhari, 8:192; te Nesai, 2:105; te Ahmed u svom Musnedu, 5:307

[543] Sahih, bilježi ga Tirmizi, pod brojem 2672; te Nesai, 5:78, pod brojem 2557; te ga bilježi i Ebu-Davud, 4:334, pod brojem 5131; te Ahmed u svom Musnedu, 4:409; a Tirmizi kaže:

"Ovaj hadis je hasen-sahih."

[544] Sahih; bilježi ga Ebu-Davud, 4:295, pod brojem 4980; te ga prenosi Ahmed u Musnedu, 5:284; te Bejheki 3:216, Šejh Albani je ukazao na njegovu vjerodostojnost, pogledaj "Es-Sahihat" pod brojem 137

[545] Bilježi ga Buhari 1:25; te Tirmizi, 5:28 i kaže: Ovaj hadis je hasen-sahih; te Ahmed u Musnedu, 4:92.

[546] Bilježi ga Muslim, 65; a Albani ga spominje u "Sahih el-Džami'a", pod brojem 1703.

Stotinu četrdeset i deveto pitanje:

OBAVIJESTIO NAS JE ALLAH UZVIŠENI U SVOJOJ KNJIZI, I JEZIKOM NJEGOVA POSLANIKA, I ONOM ŠTO ZNAMO O NJEGOVIM SVOJSTVIMA DA ON VOLI ONE KOJI ČINE DOBRA DJELA, [illegible] BOGOBOJAZNI I ONE KOJI SU STRPLJIVI, DA JE ZADOVOLJAN ONIMA KOJI VJERUJU I ČINE DOBRA DJELA; A DA NE VOLI NEVJERNIKE, NITI ONE KOJI NERED ČINE; NITI JE ZADOVOLJAN NEVJEROVANJEM SVOJIH ROBOVA, NITI VOLI NERED. SVE TO JE ALLAHOVIM ODREĐENJEM I NJEGOVIM HTIJENJEM, I DA ON HOĆE, ONI TO NE BI RADILI, JER SE U NJEGOVOM VLASNIŠTVU NE NALAZI ONO ŠTO ON NE ŽELI; PA KOJI JE ODGOVOR ONOME KOJI KAŽE: KAKO ALLAH HOĆE I ŽELI ONO ČIM NIJE ZADOVOLJAN I ONO ŠTO NE VOLI?

Znaj da htijenje u Kur'anu i hadisu ima dva značenja: Htijenje univerzalno, kosmičko Njegova je volja. Nema ovisnosti između ljubavi i zadovoljstva, već u to ulazi i nevjerovanje i vjerovanje; i pokornost i nepokornost; i zadovoljstvo i ljubav i ono što je pokuđeno i ono što je u suprotnosti s tim. Iz ovog htijenja ne može niko da izađe niti da ga izbjegne, kao što kaže Uzvišeni:

"Onome koga Allah želi da uputi - On srce njegovo prema islamu raspoloži, a onome koga želi da u zabludi ostavi, On srce njegovo stegne i umornim učini..."[547]

---

[547] El-En'am, 125.

- I rekao je Uzvišeni:

"...A onoga koga Allah želi u njegovoj zabludi da ostavi, ti mu Allahovu naklonost ne možeš nikako osigurati. To su oni čija srca Allah ne želi da očisti."[548]

Htijenje vjersko, šerijatsko: Ono se odnosi samo na zadovoljstvo i ljubav Allaha, dž.š., i na osnovu njega On naređuje Svojim robovima i zabranjuje im. Kao što su riječi Uzvišenog:

"...Allah želi da vam olakša, a ne da poteškoće imate."[549]

I riječi Uzvišenog:

"Allah želi da vam objasni i da vam putevima kojima su išli oni prije vas uputi, i da vam oprosti. A Allah sve zna i mudar je."[550]

Slijeđenje ovog htijenja postiže samo onaj kome je još prije stvaranjem određeno. Tako se kod vjernika spojilo univerzalno i šerijatsko htijenje, a kod nepokornog vjernika prisutno je samo univerzalno htijenje.

Allah, neka je Njemu slava, poziva sve Svoje robove ka Svome zadovoljstvu i uputi, da se odazove ko od njih hoće, kao što kaže Uzvišeni:

"Allah poziva u Kuću mira i ukazuje na pravi put onome kome On hoće."[551]

Allah, dž.š., uopćio je poziv, a učinio posebnim uputu onome kome hoće:

"...Gospodar tvoj dobro zna one koji su skrenuli s Njegova puta i On dobro zna one koji su na pravom putu."[552]

---

548 El-Ma'ide, 41.
549 El-Bekare, 185.
550 En-Nisa', 26.
551 Junus, 25.
552 En--Nedžm, 30.

Stotinu i pedeseto pitanje:

ŠTA JE DOKAZ ZA ČETVRTI STUP[illegible] VJEROVANJA U ALLAHOVO ODREĐENJE - STVARANJE?

Rekao je Allah Uzvišeni:

"Allah je Stvoritelj svega i On upravlja svim."[553]

I rekao je Uzvišeni:

"...Postoji li, osim Allaha, ikakav drugi stvoritelj koji vas s neba i iz zemlje opskrbljuje? Osim Njega nema drugog boga, pa kuda se onda odmećete?"[554]

I rekao je Uzvišeni:

"To je Allahovo djelo; a pokažite Mi šta su drugi, mimo Njega stvorili?"[555]

I rekao je Uzvišeni:

"Allah vas stvara, i opskrbljuje; On će vam život oduzeti i na kraju vas oživjeti. Postoji li ijedno božanstvo vaše koje bilo šta od toga čini?"[556]

I rekao je Uzvišeni:

"A Allah stvara i vas i ono što radite?"[557]

I rekao je Uzvišeni:

"I duše i Onoga Koji je stvorio pa joj put dobra i put zla shvatljivim učini."[558]

I rekao je Uzvišeni:

"Kome Allah ukaže na pravi put, bit će na pravom putu, a koga ostavi u zabludi - taj će izgubljen biti."[559]

---

[553] Ez-Zumer, 62.
[554] Fatir, 3.
[555] Lukman, 11.
[556] Er-Rum, 40.
[557] Es-Saffat, 96.
[558] Eš-Šems, 7-8.
[559] El-A'raf, 178.

I rekao je Uzvišeni:

"...Ali Allah je nekima od vas pravo vjerovanje omilio i u srcima vašim ga lijepim prikazao, a nezahvalnost i raskalašenost i neposlušnost vam omrazio..."[560]

Buharija bilježi o stvaranju ljudskih djela, od Huzejfea, a on to pripisuje Poslaniku, a.s., da je rekao:

"Allah stvara djelatelja i djelo koje čini."[561]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Allahu moj, podari mojoj duši bogobojaznost i očisti je, a Ti si najbolji Koji je čisti, uistinu, Ti si njen Gospodar i Upravitelj."[562]

Stotinu pedeset i prvo pitanje:

ŠTA ZNAČE RIJEČI POSLANIKA, S.A.V.S.: "SVAKO DOBRO JE U TVOJIM RUKAMA, A ZLO NIJE KOD TEBE,"[563] S TIM DA JE ALLAH UZVIŠENI STVORITELJ SVEGA?

To znači da su sve radnje Allaha Uzvišenog hajr - dobre u potpunosti, s obzirom na to da se On odlikuje njima i da od Njega potječu, i u njima nema zla ni s jednog aspekta jer je On, Uzvišeni Pravedni Sudac, tako da su sva Njegova djela mudrost i pravda. On stavlja stvari na mjesta koja im pripadaju; kao što je to poznato kod Njega, Uzvišenog. A ono što je u suštini određenja zlo, to je s aspekta čovjekovog gledanja s obzirom na zla i nesreće koje mu se dešavaju

---

[560] El-Hudžurat

[561] Bilježi ga Buhari u poglavlju "Halk ef'd el-ibad", str. 73; te ga bilježi Bejheki, str. 26; te bilježi ga Hakim, 1:32, i kaže: "Hadis je sahih i ispunjava uvjete Muslima", a s tim se slaže i Ez-Zehebi.

[562] Dio dugog hadisa kojeg bilježi Muslim, 8:81, 82; te bilježi ga Ahmed u svom Musnedu, 4:371; te Nesai, pod brojem 5458.

[563] Bilježi ga Muslim, 1:534.

kao posljedica i odgovarajuća nagrada za ono što je uradio, kao što kaže Uzvišeni:

"Kakva god vas bijeda zadesi, to je zbog grijehova koje ste zaradili, a On mnoge i oprosti."[564]

Rekao je Uzvišeni:

"Nismo im Mi nepravedni bili, oni su sami sebi nepravdu nanijeli."[565]

I rekao je Uzvišeni:

"Allah, zaista, neće nikakvu nepravdu ljudima učiniti, ljudi je sami sebi čine."[566]

Stotinu pedeset i drugo pitanje:

DA LI LJUDI POSJEDUJU MOĆ I VOLJU ZA DJELIMA KOJA IM SE PRIPISUJU?

Da, robovi imaju sposobnost da čine djela, i oni imaju želju i htijenje, a njihova djela su im, uistinu, dodata, i prema njima će biti obavezni, prema njima će biti nagrađivani i kažnjavani, a Allah ih nije opteretio onim što ne mogu podnijeti; to im je potvrdio u Knjizi-Kur'anu, sunnetu i time ih opisao; ali oni nemaju sposobnosti osim onoliko koliko im je Allah dao i ne žele ništa osim ono što Allah želi, niti rade osim ono što im je On dao da rade, kao što je spomenuto sa htijenjem, voljom i stvaranjem. Kao što nisu stvorili sami sebe, nisu stvorili ni svoja djela; tako da njihova moć, njihova želja, njihovo htijenje i njihova djela su potčinjena Allahovoj moći, volji i radnji, jer ih je On stvorio; i On je stvorio njihovu moć, njihovo htijenje, njihovu volju i njihova djela. Ljudska volja, htijenje i moć (sposob-

[564] eš-Šura, 30.
[565] ez-Zuhruf, 76.
[566] Junus, 44.

nost) nisu Allahova volja, htijenje i moć i djela, kao što oni nisu. On, Allah je Uzvišen od toga; već su njihova djela Allahova djelovanja koja oni izvršavaju i njima su pripisana u stvarnosti. Allah je u stvarnosti Onaj Koji upućuje, a čovjek je onaj koji reagira na to i koji se upućuje pravim putem. Allah je istinski Taj Koji radi (stvara djelo); a rob je istinski taj koji reagira na to i to izvršava. Zato je svako od ova dva djela pripisano onome ko to radi; pa kaže Uzvišeni:

"Onaj koga Allah uputi na pravi put - na pravom putu je."[567]

Pripisivanje upute Allahu, dž.š., istinsko je pripisivanje upućivanja po toj uputi čovjeku; pa kao što nije Upućivač (Hadi) Onaj Koji ide po toj uputi (muhtedi) tako isto nije Uputa kao i upućivanje po toj Uputi. Isto tako Allah, uistinu, upućuje u zabludu koga hoće, a taj rob slijedi zabludu istinski.

Ovako biva sa svim postupcima Allaha, dž.š., prema Svojim robovima; pa onaj koji pripiše radnju i izvršenje te radnje čovjeku, postao je nevjernik; i onaj ko to pripiše Allahu, postao je nevjernik. Ko pripiše samu radnju Stvoritelju, a izvršenje radnje stvorenjima, on je istinski mumin - vjernik.

Stotinu pedeset i treće pitanje:

ŠTA JE ODGOVOR ONOME KOJI KAŽE: ZAR NIJE MOGUĆE U ALLAHOVOJ MOĆI DA UČINI SVE ROBOVE VJERNICIMA, UPUĆENIMA I POKORNIMA I DA TO VOLI U NJIMA?

On je u mogućnosti da to uradi, kao što kaže Uzvišeni:

"...A da je Allah htio, On bi vas sljedbenicima jedne vjere učinio, ali On hoće da vas iskuša u onome što vam pripisuje, zato se

[567] El-Isra', 97

natječite ko će više dobra učiniti; Allahu ćete se [illegible] pa će vas On o onome u čemu ste se razilazili obavijestiti."[568]

I rekao je Uzvišeni:

"Da Gospodar tvoj hoće, na Zemlji bi doista bili svi vjernici. Pa zašto onda ti da nagoniš ljude da budu vjernici?"[569]

Ali ovo što je uradio s njima proizilazi iz mudrosti Njegove, Njegova rububijeta, Njegova uluhijeta i Njegovih imena i svojstava.

Riječi: "Zašto i među Njegovim robovima ima pokornih i neposlušnih?" su kao riječi onoga ko kaže:

"...zašto među Njegovim imenima imaju imena: Onaj Koji šteti, Onaj Koji koristi, Onaj Koji daje, Onaj Koji zabranjuje, Onaj Koji čuva, Onaj Koji uzdiže, Onaj Koji nagrađuje, Onaj Koji kažnjava i tome slično. Njegova djela su produkt Njegovih imena i posljedice Njegovih svojstava; tako da je suprotstavljanje Njemu u Njegovim djelima, suprotstavljanje Njemu u Njegovim imenima i Njegovim svojstvima i čak u Njegovom uluhijetu i rububijetu:

"...Pa nek je uzvišen Allah, Gospodar svemira, od onoga što Mu pripisuju! On neće biti pitan za ono što radi, a oni će biti pitani."[570]

Stotinu pedeset i četvrto pitanje:

KOJE JE MJESTO VJEROVANJA KADERA U VJERI?

Vjerovanje u Allahovo određenje jeste niska (ukras) tewhida; kao što je vjerovanje u uzroke, koji vode ka onom što je dobro (hajr) u određenju i sprečavanju od zla, ukras Šerijata. Ne uspostavlja se vjera i ne opstaje, osim kod onoga koji vjeruje u Allahovo određenje,

[568] El-Ma'ide, 48.
[569] Junus, 99.
[570] El-Enbija, 22-23.

•i povinuje se Šerijatu; kao što je definirao Poslanik, s.a.v.s., vjerovanje u Allahovo određenje, a potom onome koji ga je upitao:

"Zar ćemo biti kažnjavani za ono što nam je zapisano i da ostavimo djela?", rekao:

"Radite, a svakom je olakšano da radi ono za što je stvoren."[571]

Ko bude negirao Allahovo određenje smatrajući da ono negira Šerijat, negirao je Njegovo znanje i Njegovu moć, smatrajući tako da je čovjek samostalan u svojim postupcima i da ih on stvara. Tako on potvrđuje da uz Allaha postoji drugi stvoritelj, i ne samo to već potvrđuje da su sva stvorenja stvoritelji.

A ko to tvrdi omalovažavajući Šerijat, boreći se protiv njega, negirajući moć roba i pravo izbora koje mu je Allah odredio i zadužio ga njime, tvrdeći da je Allah opteretio roba onim što nije u stanju da uradi; kao što je opterećenje slijepog da izgovara Kur'an, on time pripisuje nepravdu Allahu Uzvišenom, a u tome mu je vođa Iblis - neka je Allahovo prokletstvo na njemu - kada je rekao:

"E zato što si odredio pa sam u zabludu pao, kunem se da ću ih na Tvom pravom putu presretati."[572]

A što se tiče istinskih vjernika, oni vjeruju u Allahovo određenje, bilo ono dobro ili loše, i da je to sve stvorio Allah Uzvišeni, a Šerijatu se pokoravaju i Njegovim naredbama i zabranama, i po njemu sude među sobom, tajno i javno. Oni vjeruju da je uputa i stranputica u Allahovoj ruci, i da On upućuje onoga koga On hoće iz svoje milosti; a ostavlja na stranputici onoga koga hoće Svojom pravdom.

"...Gospodar tvoj dobro zna one koji su skrenuli s Njegova puta i On dobro zna one koji su na pravom putu."[573]

On u tome ima dalekosežnu mudrost i nepobitan dokaz. Oni vjeruju i da je nagrada i kazna posljedica slijeđenja ili ostavljanja Šerijata, a nije posljedica određenja. Oni se jačaju određenjem

---

[571] Hadis je sahih; i prije je spomenut.
[572] El-A'raf, 16.
[573] En-Nedžm, 30.

prilikom nesreća, a kada budu upućeni ka dobru, znaju ko je dostojan istine pa kažu: "Hvaljen neka je Allah, Koji nas je na pravi put uputio; mi ne bismo na pravom putu bili da nas Allah nije uputio."[574]

Oni ne govore onako kako kaže razvratnik: "Ovo što imam stekao sam znanjem svojim, tako ja mislim,"[575]

A kada urade neko loše djelo, kažu ono što su rekli Adem i Havva: "Gospodaru naš, sami smo sebi krivi, i ako nam Ti ne oprostiš i ne smiluješ nam se, sigurno ćemo biti izgubljeni."[576]

I ne kažu kao što je rekao prokleti šejtan:

"Zato što si me u zabludu doveo."[577]

A kada ih zadesi kakva nesreća: "...samo kažu: 'Mi smo Allahovi i mi ćemo se Njemu vratiti!'"[578]

Ne kažu onako kako kažu oni koji ne vjeruju:

"O vjernici, ne budite kao nevjernici koji govore o braći svojoj kada odu na daleke pute ili kad boj biju:

"Da su s nama ostali, ne bi umrli i ne bi poginuli," da Allah učini to jadom u srcima njihovim; i život i smrt Allahovo su djelo, On dobro vidi ono što radite."[579]

Stotinu pedeset i peto pitanje:

KOLIKO OGRANAKA IMA VJEROVANJE?

•

Rekao je Allah Uzvišeni:

"Nije čestitost u tome da okrećete lica svoja prema istoku i zapadu; čestiti su oni koji vjeruju u Allaha, i u onaj svijet, i u meleke, i u knjige, i u vjerovjesnike, i koji od imetka, iako im je drag, daju

---

574 El-A'raf, 43.
575 El-Kasas, 78.
576 El-A'raf, 23.
577 El-Hidžr, 39.
578 El-Bekare, 156.
579 Ali'Imran, 156.

rođacima, i siročadi, i siromasima, i putnicima - namjernicima, i prosjacima, i za otkup iz ropstva, i koji namaz obavljaju i zekat daju, koji obavezu svoju, kada je preuzmu, ispunjavaju, naročito oni koji su izdržljivi u neimaštini, i u bolesti, i u boju ljutom. Oni su iskreni vjernici, i oni se Allaha boje i ružnih postupaka klone."[580]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Vjerovanje je šezdeset i nekoliko." A u drugom predanju "Sedamdeset i nekoliko ogranaka; najviši (najvredniji) ogranak su riječi da nema drugog boga osim Allaha, a najniži je uklanjanje onoga što uznemirava s puta; a stid je dio imana."[581]

Stotinu pedeset i šesto pitanje:

KAKO JE ULEMA PROTUMAČILA OVE DIJELOVE?

Te ogranke je pobrojala grupa tumača hadisa i oko toga su napisali djela, to su dobro uradili i pomogli druge; ali nije poznavanje njihovog broja uvjet vjerovanju, već je dovoljno da se uopćeno vjeruje u njih. Ti dijelovi imana su iz Kur'ana i sunneta; tako da je čovjek dužan da izvršava njihova naređenja, a da se kloni njihovih zabrana i vjerovati u ono što su nas obavijestili. Ko tako uradi, upotpunio je vjerovanja. Ogranci koje su učenjaci nabrojali su istina i spadaju u iman, ali smatrati da ono što su nabrojali spada u Poslanikove riječi da je iman šezdeset i nekoliko ili sedamdeset i nekoliko ogranaka zahtijeva drugi tekst iz Kur'ana ili ovaj tekst koji to kategorički potvrđuje.

---

[580] El-Bekare, 177

[581] Bilježi ga Buhari, 1:8, te Muslim, 1:46.

Stotinu pedeset i sedmo pitanje:

SPOMENI NAJBITNIJE OD ONOGA ŠTO SU NABROJALI:

Hafiz Ez-Zehebi u "Fethu" je sažeo ono što je naveo Ibn-Hibban govoreći: "Uistinu, ovi dijelovi se granaju iz radnji srca, radnji jezika i radnji tijela."

Radnje srca su uvjerenja i nijeti - odluke i granaju se na dvadeset i četiri svojstva. U vjerovanje u Allaha ulazi: uvjerenje da je sve osim Njega stvoreno i vjerovanje u Njegovo biće, Njegova svojstva, Njegovu jednoću, jer: "...nije niko kao On, On sve čuje i sve vidi."

U radnje srca spada i vjerovanje u Njegove meleke, Njegove knjige, Njegove poslanike, dobro i loše određenje i vjerovanje u Sudnji dan.

Također u to ulazi: ispitivanje u kaburu, oživljenje i ustajanje iz kabura, polaganje računa, vaganje djela, sirat-ćuprija, Džennet, Džehennem, ljubav prema Allahu, Ljubav i mržnja u ime Allaha, ljubav prema Poslaniku, s.a.v.s., i uvjerenje o Njegovoj uzvišenosti.

I u to ulazi: donošenje salavata na Poslanika, s.a.v.s., slijeđenje njegova sunneta, iskrenost u djelima.

I u to ulazi: ostavljanje pretvaranja i licemjerstva, pokajanje, strah, nada, zahvala, strpljivost, zadovoljstvo Allahovim određenjem, tevekkul - oslanjanje, milost, poniznost (skromnost).

U to, također, ulazi i ostavljanje zavisti, mržnje i srdžbe.

Radnje jezika obuhvaćaju sedam svojstava: izgovaranja tevhida, učenje Kur'ana, izučavanje znanosti i podučavanje njima drugih, dova, zikr, traženje oprosta i čuvanje od besposlica.

Radnje tijela obuhvaćaju trideset i osam svojstava. Neka su povezana za prvake, istaknute ličnosti (posebne ljude), a to je petnaest svojstava: čišćenje duše i tijela; hranjenje siromaha i ugošćavanje gosta, post koji je farz i onaj koji je dobra volja, i itikaf, traganje za noću Lejletul-kadr, hadž, umra, tavaf - isto tako bježanje

s dinom (vjerom); i u to ulazi: Hidžra - preseljenje iz zemlje (grada) širka-nevjerstva, ispunjenje zavjeta, preciznost u izvršenju zakletvi i kefareta (otkupa).

Druga su vezana za podanike, a to je šest svojstava: čestitost u braku, izvršavanje porodičnih prava, dobročinstvo prema roditeljima; i u to ulazi suzdržavanje od neposlušnosti (prema roditeljima), odgoj djece, održavanje rodbinskih odnosa, pokoravanje pretpostavljenima i lijep odnos prema roblju.

Ostala su vezana za običan puk i ima ih sedamnaest: pravično upravljanje, slijeđenje džemata, pokornost pretpostavljenim, mirenje ljudi; i u to ulazi: borba protiv haridžija i nasilnika, potpomaganje u dobročinstvu; i u to ulazi: činjenje dobra a odvraćanje od zla, izvršavanje šerijatskih kazni. Džihad spada u stražarenje na Allahovom putu, izvršavanje povjerenih stvari. I u to ulazi: davanje petine i vraćanje zajma (duga) potpuno, lijep odnos prema komšiji, lijepo ponašanje, stjecanje imetka na halal (dozvoljen) način i njegovo trošenje u njegove svrhe, ostavljanje rasipništa i prekomjernosti, odvraćanje na selam, nazdravljanje onome ko kihne, nenanošenje štete ljudima, čuvanje od zabava i uklanjanje onoga što smeta na putu.

Ovo je šezdeset i devet svojstava, a može se izbrojati i sedamdeset i sedam svojstava ako se svojstva koja su dodana drugima smatraju zasebnim, Allah najbolje zna.

Stotinu pedeset i osmo pitanje:

ŠTA JE DOKAZ ZA IHSAN (OBAVEZU ČINJENJA DOBRA) U KUR'ANU I SUNNETU?

Ima mnogo dokaza za to. Jedan od njih su i riječi Uzvišenog: "...i dobro činite; Allah, zaista, voli one koji dobra djela čine."[583]

[582] Eš-Šura, 11.
[583] El-Bekare, 195.

"Allah je, zaista, na strani onih koji se Allaha boje i grijeha klone i koji dobra djela čine."[584]

"Onaj ko se sasvim preda Allahu, a uz to čini dobra djela, uhvatio se za najčvršće uže."[585]

"One koji čine dobra djela čeka lijepa nagrada, i više od toga!"[586]

"Zar nagrada za dobro učinjeno djelo može biti nešto drugo do dobro?!"[587]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Uistinu, Allah je propisao dobročinstvo u svemu."[588]

I rekao je:

"Blago onom robu koji umre a lijepo je ibadetio (robovao) Allahu, dž.š., svome Gospodaru, blago njemu!"

Stotinu pedeset i deveto pitanje:

ŠTA JE TO DOBROČINSTVO U IBADETU?

To je objasnio Poslanik, s.a.v.s., u hadisu, kada ga je [illegible] da ga obavijesti o ihsanu (dobročinstvu), rekao je, Muhammed, s.a.v.s.:

"Da robuješ Allahu kao da Ga vidiš, pa ako ti Njega ne [illegible] On tebe vidi."[589]

Tako je obznanio Poslanik, s.a.v.s., da ihsan ima dva stepena koji se međusobno razlikuju.

Viši od ta dva stepena je "da robuješ Allahu kao da Ga vidiš, [illegible] je stepen gledanja (posmatranja). To je stanje kada rob [illegible] gledanju Allaha Uzvišenog svojim srcem. To je stanje kada se srce osvijetli vjerovanjem i kada razboritost i oštroumnost [illegible] naju, tako da tajna postaje kao java, a i to je, ustvari, stepen ihsana.

---

584 En-Nahl, 128.
585 Lukman, 22.
586 Junus, 26.
587 Er-Rahman, 60.
588 Bilježi ga Muslim, 6:72; te Tirmizi, 4:23, pod brojem 1409; te Ibn-Madže, [illegible] 3208.
589 Sahih, već je spomenut prije.

- Drugi je stepen prismotre stanja kada čovjek radi s tim da zna da je prisutan Allahov nadzor da ga On vidi i da je On blizu njega. Pa kada je ovoga čovjek svjestan prilikom njegova posla, onda je to zaista samo radi Allaha Uzvišenog; jer svijest o tome ga sprečava da se okrene i usmjeri nekome drugom osim Allahu Uzvišenom.

Razlikuju se pripadnici ova dva stepena shodno utjecaju razboritosti.

Stotinu šezdeseto pitanje:

ŠTA JE U SUPROTNOSTI S VJEROVANJEM?

Suprotno vjerovanju je kufr - nevjerovanje i ono je osnova koja ima svoje ogranke baš kao i iman. Saznao si da je srž imana vjerovanje uz poslušnost koja zahtijeva predanost i pokornost, a srž nevjerovanja jeste poricanje i inat koji zahtijeva oholost i neposlušnost.

Svi vidovi pokornosti spadaju u ogranke vjerovanja i mnogi od tih vidova se nazivaju imanom u Kur'anu i sunnetu. Svi vidovi grijeha spadaju u ogranke nevjerovanja i mnogi od njih su nazvani kufrom u Kur'anu i sunnetu. Kada ovo shvatiš, vidjet ćeš da postoje dva kufra. Veliki kufr, koji potpuno izvodi iz imana - vjerovanja; a to je nevjerovanje sa uvjerenjem koje negira iz srca, njegovo djelovanje ili jedno od njih; i mali kufr, koji negira potpunost vjerovanja, a ne negira iman u potpunosti. To je kufr u djelima koji se ne suprotstavlja riječima iz srca, niti njegovom djelovanju, niti to zahtijeva.

Stotinu šezdeset i prvo pitanje:

OBRAZLOŽI MI KAKO NEVJEROVANJE UVJERLJIVO NEGIRA U POTPUNOSTI VJEROVANJE I POJASNI ONO ŠTO SAM UOPĆENO REKAO O TOME DA GA ONO ODSTRANJUJE?

Još prije smo ti objasnili da je vjerovanje riječ i djelo; riječi srca i jezika, a radnja srca, jezika i tjelesnih organa. Riječi srca jesu potvrđivanje; riječ jezika jeste izgovaranje riječi islama; djelovanje srca jeste povinovanje svim vidovima pokornosti.

Pa kada nestanu ove četiri stvari: govor srca i njegov rad, te govor jezika i djelovanje tjelesnih organa, onda nestaje vjerovanja u potpunosti. A kada nestane potvrđivanja srcem, onda ni od ostalog nema koristi.

Jer je, uistinu, potvrđivanje srcem uvjet njihovog postojanja i imanja koristi od njih. To je isto kao onaj koji ne smatra istinitim Allahova imena i Njegova svojstva, ili bilo šta od onoga s čime je Allah, dž.š., slao poslanike i spustio Objavu.

A ako nestane djelovanje srca, a postoji uvjerenje, onda se učenjaci ehli-sunneta slažu sa nestankom kompletnog vjerovanja jer ne može koristiti potvrđivanje bez postojanja djelovanja srca, a to je ljubav i pokornost. Isto kao što neće koristiti Iblisu, firaunu i njegovu narodu, jevrejima i mušricima, koji su bili uvjereni u iskrenost Poslanikovu, i to su potvrđivali tajno i javno, i govorili su da nije lažac; ali ga nećemo slijediti i nećemo mu vjerovati.

Stotinu šezdeset i drugo pitanje:

KOLIKO DIJELOVA IMA VELIKI KUFR KOJI IZVODI IZ MILLETA?

Saznali smo iz dosadašnjeg izlaganja da se dijeli na četiri dijela: kufr neznanja i poricanja; kufr nijekanja; kufr inata i oholosti i kufr licemjerstva.

Stotinu šezdeset i treće pitanje:

KAKAV JE KUFR NEZNANJA I PORICANJA:

To je kufr koji biva u unutrašnjosti i u vanjštini; kao što su većina kafira iz plemena Kurejš, i onih prije njih iz naroda za koje je rekao Allah Uzvišeni:

"Oni koji poriču Knjigu i ono što smo slali po poslanicima - saznat će posljedice toga."[590]

Rekao je Uzvišeni:

"...A neznalica se kloni!"[591]

I rekao je Uzvišeni:

"A na Dan kada od svakog naroda sakupimo gomilu onih koji su dokaze Naše poricali - oni će biti zadržani - i kad dođu, On će upitati: 'Jeste li vi dokaze Moje poricali ne razmišljajući o njima, ili, šta ste to radili?'"[592]

Uzvišeni je, također, rekao:

"Oni poriču prije nego temeljito saznaju šta ima u njemu, a još im nije došlo ni tumačenje njegovo; tako su isto oni prije njih poricali, pa pogledaj kako su nasilnici završili!"[593]

---

[590] El-Mu'min, 70.
[591] El-A'raf, 199.
[592] En-Neml, 83-84.
[593] Junus, 39.

Stotinu šezdeset i četvrto pitanje:

ŠTA JE TO KUFR NIJEKANJA?

To je tajenje istine i nepovinovanje njoj na javi uz znanje o njoj i njenu unutrašnju spoznaju; kao što je kufr Firauna i njegova naroda prema Musau; te kufr jevreja prema Muhammedu, s.a.v.s.

Rekao je Allah Uzvišeni o kufru Firauna i njegova naroda:

"I oni ih, nepravedni i oholi, porekoše, ali su u sebi vjerovali da su istinita..."[594]

I rekao je Allah Uzvišeni o jevrejima:

"...I kada im dolazi ono što im je poznato, oni u to neće da vjeruju..."[595]

I rekao je Uzvišeni:

"...Ali neki od njih, doista, svjesno istinu prikrivaju."[596]

Stotinu šezdeset i peto pitanje:

ŠTA JE TO KUFR INADA I OHOLOSTI?

To je nepovinovanje istini uz njeno priznavanje, kao što je kufr Iblisa. Allah kaže o njemu:

"...Ali Iblis ne htjede, on se uzoholi i postade nevjernik."[597]

Iblis nije mogao da zaniječe Allahovo naređenje da učini sedždu, a niti je to mogao opovrgnuti, nego se tome usprotivio i odbacio Njegovu pravednost i mudrost naređenja, pa je rekao:

"...Zar da se poklonim onome koga si Ti od ilovače stvorio?"[598]

---

[594] En-Neml, 14.
[595] El-Bekare, 89.
[596] El-Bekare, 146.
[597] El-Bekare, 34.
[598] El-Isra', 61.

Iblis je, također, rekao:

"Nije moje da se poklonim čovjeku koga si stvorio od ilovače, od blata ustajalog."[599]

I rekao je:

"...Ja sam bolji od njega; mene si od vatre stvorio, a njega od ilovače."[600]

Stotinu šezdeset i šesto pitanje:

ŠTA JE TO KUFR LICEMJERSTVA?

To je odsutnost potvrđivanja srca i njegovog djelovanja uz ispoljavanje pokornosti pretvarajući se pred ljudima kao što je kufr Ibn-Selula i njegove grupe, o kojima je rekao Allah Uzvišeni:

"Ima ljudi koji govore: 'Vjerujemo u Allaha i u onaj svijet!' A oni nisu vjernici. Oni nastoje prevariti Allaha i one koji vjeruju, a oni, i ne znajući, samo sebe varaju. Njihova srca su bolesna, a Allah njihovu bolest još povećava; njih čeka bolna patnja zato što lažu. Kad im se kaže: 'Ne remetite red na Zemlji!', odgovaraju: 'Mi samo red uspostavljamo!' Zar?! A, uistinu, oni nered siju, ali ne opažaju. Kad im se kaže: 'Vjerujte kao što pravi ljudi vjeruju!', oni odgovaraju: Zar da vjerujemo u ono što bezumni vjeruju?' A, uistinu, oni su bezumni, ali ne znaju. Kada susretnu one koji vjeruju, govore: 'Vjerujemo!' A čim ostanu nasamo sa šejtanima svojim, govore: 'Mi smo s vama, mi se samo rugamo.' Allah njih izvrgava poruzi i podržava ih da u svom nevjerstvu lutaju. Umjesto pravim, oni su krenuli krivim putem; njihova trgovina im nije donijela nikakvu dobit, i oni ne znaju šta rade. Slični su onima koji potpale vatru, i kad ona osvijetli njihovu okolinu, Allah im oduzme svjetlo i ostavi ih u mraku, i oni ništa ne vide! Gluhi, nijemi i slijepi su, nikako da

[599] El-Hidžr, 33.
[600] El-A'raf, 12.

se osvijeste. Ili, oni su nalik na one koji, za vrijeme silnog pljuska s neba, u punom mraku, uslijed grmljavine i munja, stavljaju zbog gromova prste u uši svoje bojeći se smrti, a nevjernici ne mogu umaći Allahu, i munja samo što ih ne zaslijepi; kad god im ona bljesne, oni prođu, a čim utonu u mrak, stanu. A da Allah hoće, moga bi im oduzeti i sluh i vid, jer Allah zaista sve može."[601]

Stotinu šezdeset i sedmo pitanje:

ŠTA JE TO KUFR U DJELIMA KOJI NE IZVODI IZ MILLETA?

To je svaki grijeh kojeg je Zakonodavac nazvao kufrom uz to da atribut tog naziva ostaje uz onoga koji to čini, kao što su riječi Poslanika, s.a.v.s.:

"Nemojte se poslije mene vraćati u nevjerstvo, da jedni od vas sijeku vratove drugima."[602]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Grđenje muslimana je grijeh, a nastojanje da ga ubiju je kufr nevjerstvo."[603]

Poslanik, s.a.v.s., spomenuo je da je međusobno ratovanje muslimana nevjerstvo, a nazvao je onoga ko to radi nevjernikom - kafirom.

I Allah Uzvišeni je o tome rekao:

"Ako se dvije skupine vjernika sukobe, izmirite ih; a ako jedna od njih ipak učini nasilje drugoj, onda se borite protiv one koja je učinila nasilje sve dok se Allahovim propisima ne prikloni. Pa ako se prikloni, onda ih izmirite i budite pravedni. Allah zaista pravedne voli. Vjernici su samo braća, zato pomirite vaša dva brata i bojte se Allaha, da bi vam se milost ukazala."[604]

---

601 El-Bekare, 8–20.
602 Muttefekun alejh; bilježi ga Buhari, 8:90; te Muslim, 1:58.
603 Muttefekun alejh; bilježi ga Buhari, 1:17; te Muslim, 1:58.
604 El-Hudžurat, 9-10.

- Allah im je potvrdio vjerovanje i bratstvo po vjeri, i od toga im ništa ne oduzima.

Rekao je Allah u ajetu koji govori o odmazdi:

"...A onaj kome rob ubijenog oprosti, neka oni velikodušno postupe, a neka im on dobročinstvom uzvrati."[605] Allah im je potvrdio islamsko bratstvo i ne negira ga.

Isto tako kaže Poslanik, s.a.v.s.:

"Nije vjernik onaj koji čini blud u trenutku dok to čini, niti onaj koji krade u trenutku dok krade, niti onaj koji pije alkohol u momentu dok to radi, a tevba je dostupna (svakome) poslije."[606]

U hadisu od Ebu-Zerra, r.a., stoji da je rekao Poslanik, s.a.v.s.:

"Nema nijednog roba koji kaže da nema drugog boga osim Allaha, a potom umre na tome, a da ga Allah neće uvesti u Džennet. "Rekao sam :'Pa čak i ako učini blud i ukrade?'" Rekao je:

"Pa čak i ako učini blud i ukrade." Tri puta (rekao je to Poslanik, s.a.v.s.), a nakon toga je rekao četvrti put:

"Pa makar se to i ne dopadalo Ebu-Zerru."[607]

Ovo sve upućuje na to da se ne negira bludniku, kradljivcu, onome koji pije alkohol i ubici vjerovanje u potpunosti. Ako Allaha smatra Jednim u svemu, jer on, da je to htio, ne bi obavijestio da onaj koji umre u uvjerenju da nema drugog boga osim Allaha, da će ući u Džennet, pa čak i činio te grijehe. A u Džennet neće ući niko drugi do vjernik. Time je htio kazati o krnjavosti vjerovanja i negiranju njegove potpunosti. Čovjek postaje nevjernik ako čini te grijehe i smatra ih dozvoljenim, što podrazumijeva smatranje lažnim Kur'an i poslanike koji su to zabranili. I ne samo to nego on postaje nevjernik s uvjerenjem da su ti grijesi dozvoljeni, pa makar ih i ne radio - Allah Uzvišeni najbolje zna.

---

[605] El-Bekare, 179.
[606] Bilježi ga Buhari, 6:241; te Muslim, 1:54.
[607] Muttefekun alejh, bilježi ga Buhari, 43; te Muslim, 1:66.

Stotinu šezdeset i osmo pitanje:

ZAŠTO JE ČINJENJE SEDŽDE KIPU, IZIGRAVANJE KUR'ANA, GRĐENJE POSLANIKA, ISMIJAVANJE VJERE I SLIČNO, ŠTO SPADA U KUFR DJELA, UZROKOM IZLASKA IZ VJERE, A DEFINIRANO JE KAO MALI KUFR - KUFR U DJELIMA?

Znaj da ovo, kao i ono što je u njihovom obliku, ne spada u kufr djela, osim s aspekta što se ona čine tjelesnim organima, u onome što se ljudima čini. Međutim, ta djela se ne čine osim sa nestankom djelovanja srca, kao što su nijet, ihlas, ljubav i pokornost. Iako se čini da je sve ovo vezano za djela, ona nužno vode do kufra koji je iz uvjerenja, i ne može biti drugačije. A ovo ne može da se dogodi, osim od munafika-licemjera, otpadnika ili inadžija. Pa da li je ponašanje munafika u Bici na Tebuku kada su rekli:

"Licemjeri se zaklinju Allahom da nisu govorili, a sigurno su govorili nevjerničke riječi i pokazali da su nevjernici,..."[608] i "Mi smo samo razgovarali i zabavljali se."

Reci:

"Zar se niste Allahu i riječima Njegovim i Poslaniku Njegovu rugali? Ne ispričavajte se! Jasno je da ste nevjernici, a tvrdili ste da ste vjernici."[609]

Mi nismo definirali mali kufr kao kufr vezan za djela uopćeno, nego samo kao čisto takav koji ne zahtijeva uvjerenje i koji nije suprotan riječima srca, niti njegovim djelima.

---

608 Et-Tevbe, 74.
609 Et-Tevbe, 65-66.

Stotinu šezdeset i deveto pitanje:

NA KOLIKO VRSTA SE DIJELI ZULUM, FISK I NIFAK (NEPRAVDA, GRIJEŠENJE I LICEMJERSTVO)?

Svaki od njih se dijeli na dvije vrste: veliki, i to je nevjerovanje i mali, koji ne ulazi u kufr.

Stotinu sedamdeseto pitanje:

ŠTA JE PRIMJER ZA VELIKI I MALI ZULUM (NASILJE)?

Primjer velikog zuluma je onaj kojeg spominje Allah Uzvišeni riječima:

"I, pored Allaha, ne moli se onome ko ti ne može koristiti ni nauditi, jer ako bi to uradio, bio bi, uistinu, od onih koji čine nasilje (tj. nevjernik)."[610]

Rekao je, također Uzvišeni:

"...Mnogoboštvo je, zaista, veliki zulum."[611]

Uzvišeni je kazao i ovo:

"...Ko drugog Allahu smatra ravnim, Allah će mu ulazak u Džennet zabraniti i boravište njegovo će Džehennem biti; a zalimima (nevjernicima) neće niko moći pomoći."[612]

Primjer nasilja (zuluma) koje ne spada u kufr je ono što spominje Allah Uzvišeni u vezi sa raskidom braka:

"...I Allaha, Gospodara svoga, bojte se. Ne tjerajte ih iz stanova njihovih, a ni one neka ne izlaze, osim ako očito sramno djelo učine.

---

[610] Yunus, 106.
[611] Lukman, 13.
[612] El-Ma'ide, 72.

To su Allahovi propisi. Onaj koji Allahove propise prekrši - sam sebi nepravdu (zulum) čini."[613]

I rekao je Uzvišeni:

"...I ne zadržavajte ih da biste im učinili nasilje; a onaj ko tako postupi - ogriješio se prema sebi."[614]

Stotinu sedamdeset i prvo pitanje:

ŠTA JE PRIMJER ZA VELIKO I MALO GRIJEŠENJE? (FISK)

Primjer velikog griješenja jeste onaj kojeg Allah Uzvišeni spominje riječima:

"Licemjeri su zaista pravi nevjernici."[615]

I rekao je Uzvišeni:

"...Osim Iblisa, on je bio jedan od džinova i zato se oglušio o zapovijest Gospodara svoga."[616]

I rekao je Uzvišeni:

"I Lutu mudrost i znanje dadosmo i iz grada ga, u kom su stanovnici njegovi odvratne stvari činili, izbavismo - to, uistinu, bijaše narod razvratan i zao."[617]

Primjer griješenja koje je manje od toga, jesu riječi Allaha Uzvišenog o onima koji okrive poštene žene:

"...I nikada više svjedočenje njihovo ne primajte; to su nečasni ljudi."[618]

---

613 Et-Talak, 1.
614 El-Bekare, 231.
615 Et-Tevbe, 67.
616 El-Kehf, 50.
617 El-Enbija, 74.
618 En-Nur, 4.

- Rekao je Uzvišeni:

"O vjernici, ako vam nekakav nepošten čovjek donese kakvu vijest, dobro je provjerite, da u neznanju nekome zlo ne učinite, pa da se zbog onoga što ste učinili pokajete."[619]

Spominje se da je ovo objavljeno u slučaju Velida ibn Ukbeta.

Stotinu sedamdeset i drugo pitanje:

ŠTA JE PRIMJER VELIKOG I MALOG LICEMJERSTVA?

Primjer velikog licemjerstva jeste ono što smo spomenuli iz prvih djela sure El-Bekare, i riječi Uzvišenog:

"Licemjeri misle da će Allaha prevariti, i On će ih prevariti."[620]

"Licemjeri će na samom dnu Džehennema biti..."[621]

Rekao je Uzvišeni:

"Kad ti licemjeri dolaze, oni govore: 'Mi tvrdimo da si ti, zaista, Allahov Poslanik!' I Allah zna da si ti, zaista, Njegov Poslanik, ali Allah tvrdi i da su licemjeri pravi lašci."[622]

A primjer licemjerstva koje je manje od toga, jeste ono što je spomenuo Poslanik, s.a.v.s., riječima:

"Tri su znaka osobina (licemjera): kada govori, laže; kad nešto obeća, ne ispuni i kada mu se nešto povjeri, iznevjeri."[623]

O tome govori hadis: "Četiri stvari koje budu kod nekoga, on je munafik"[624]

---

619 El-Hudžurat, 6.
620 En-Nisa', 142.
621 En-Nisa', 145.
622 El-Munafikun, 1
623 Muttefekun alejh; bilježi ga Buhari, 1:14; te Muslim, 1:56.
624 Muttefekun alejh, bilježi ga Buhari, 1:14; te Muslim, 1:56.

Stotinu sedamdeset i treće [illegible]

KOJI JE TRETMAN SIHRA (VRAČANJA) I SIHIRBAZA (ONOG KOJI SE BAVI VRAČANJEM)?

Sihr, uistinu, postoji, i njegovo djelovanje je unutar Univerzalnog određenja, kao što kaže Uzvišeni:

"...I ljudi su od njih dvojice učili kako će muža od žene rastaviti, ali nisu mogli time nikome bez Allahove volje nauditi."[625]

Njegov utjecaj je potvrđen u tačnim hadisima.

A što se tiče sihirbaza, ako sihr koji čini uči (i dobiva) od šejtana, kao što to potvrđuje ajet iz sure El-Bekare, on je kafir-nevjernik. To potvrđuju riječi Uzvišenog:

"A njih dvojica nisu nikoga učili dok mu ne bi rekli: 'Mi samo iskušavamo, i ti ne budi nevjernik!' I ljudi su od njih dvojice učili kako će muža od žene rastaviti, ali nisu mogli time nikome bez Allahove volje nauditi. Učili su ono što će im nauditi i od čega nikakve koristi neće imati, iako su znali da onaj koji tom vještinom vlada neće nikakve sreće na onom svijetu imati."[626]

Stotinu sedamdeset i četvrto pitanje:

KOJA JE KAZNA ZA SIHR?

Prenosi Tirmizi od Džunduba da je rekao:

"Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s.: 'Kazna za sahira (vračara) jeste udarac sabljom.'"[627] Tirmizi ovaj hadis smatra vjerodostojnim i kaže: "Po ovome rade neki alimi, ashabi Poslanika, s.a.v.s., kao i drugi. To je mišljenje Malika ibn Enesa, r.a.

[625] El-Bekare, 102.
[626] El-Bekare, 102.
[627] Ovaj hadis mevkuf je sahih; bilježi ga Tirmizi, 4:60, i kaže da je sahih.

- Rekao je Šafija - Allah mu se smilovao: "Uistinu ubija se sihirbaz, ako radnja njegova sihra dostigne nevjerstvo, a ako bude radio ono što nije nevjerstvo, ja ne vidim da ga treba ubiti."

Ubijanje sihirbaza se potvrđuje od Omera, r.a., te njegova sina Abdullaha, r.a., njegove kćerke Hafse, r.a., Osmana ibn Affana, r.a., Džunduba ibn Abdulaha, r.a., Džunduba ibn K'aba, Kajsa ibn S'ada, r.a., Omera ibn Abdul-Aziza, Ahmeda, Ebu-Hanife, i drugih - da im se smiluje Allah Uzvišeni.

Stotinu sedamdeset i peto pitanje:

ŠTA JE SKIDANJE SIHRA (NEŠREHA) I KAKAV JE TRETMAN "BOLESNIKA"?

To je skidanje sihra sa opčinjene osobe. Ako skidanje sihra bude putem sihra, onda to spada u šejtanske poslove, a ako to bude liječenje Kur'anom i učenjem onoga što je dozvoljeno, onda u tome nema ništa loše.

Stotinu sedamdeset i šesto pitanje:

KAKVO JE TO DOZVOLJENO UKLANJANJE SIHRA?

To je ono što se uči samo iz Kur'ana i sunneta, i bude na arapskom jeziku; a uz to bude uvjeren i onaj koji to uči, i onaj kome se to uči da njegov utjecaj ne može biti, osim Allahovom voljom i htijenjem. Poslanika, s.a.v.s., liječio je Džibril, a.s., a on je liječio mnoge ashabe,[628] dozvolio im je da to rade, čak im je to i naredio, i dozvolio im da uzimaju naknadu za to. Sve ovo se nalazi u oba sahiha, i u drugim zbirkama.

---

[628] El-Buhari, 4:119.

Stotinu sedamdeset i sedmo pitanje:

KOJE LIJEČENJE SIHRA JE ZABRANJENO?

To je ono koje nije iz Kur'ana i sunneta, a niti je na arapskom jeziku; već to spada u šejtanske poslove, i njegovu pomoć i približavanje njemu, onim što on voli, kao što to rade većina lažaca, čarobnjaka i šarlatana; i mnogi koji čitaju knjige o kvadratićima i zapisima, kao što su "Šemsulme'arif", "Šumsul-envar" i sl. koje su ubacili neprijatelji vjere islama, iako se u njima ništa ne nalazi i one nemaju nikakvu korist, niti znanje.

Stotinu sedamdeset i osmo pitanje:

KAKAV JE PROPIS ZA KORIŠĆENJE TALISMANA, STRUNA, KOLUTOVA, UZLOVA, OGRLICA I TOME SLIČNOG?

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Ko nešto objesi, njemu je prepušten."[629]

Poslao je Poslanik, s.a.v.s., u nekim svojim putovanjima izaslanika i naredio mu da ne ostavi na vratu deve zapis od struna, a da ga ne otkine.[630]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Uistinu, nedozvoljeno je liječenje sihrom. Talisman i vezivanje je širk."[631]

---

[629] Daif, bilježi ga Tirmizi, 4:403, pod brojem 2072.

[630] Muttefekun alejh, bilježi ga Buhari, 4:18; te Muslim. 6:163.

[631] Bilježi ga Ebu-Davud. pod brojem 3883; te Ibn-Madže pod brojem 3576, te Ahmed u Musnedu, 1:381; dok hadis među sahihima, spominje Albani, pod brojem 331. Ovdje se riječ zapis shvaća kojo nešto zabranjeno.

• Kada je jednom čovjeku vidio narukvicu od bronze na ruci, Muhammed, a.s., upitao ga je šta mu je to, a on je odgovorio da ga štiti od slabosti. Poslanik, a.s., mu je rekao:

"Skini je, ona ti samo povećava slabost. Ako umreš s njom na ruci, nećeš nikad biti spasen".

Hurejre, r.a., strgao je konac s ruke jednog čovjeka, zatim je proučio: "Većina ovih ne vjeruje u Allaha, nego druge Njemu smatra ravnim." [XII : 106] Seid bin Džubejr, r.a., rekao je: "Ko strgne nekome talisman, kao da je oslobodio roba."

Stotinu sedamdeset i deveto pitanje:

KAKAV JE TRETMAN PRIVJESKA AKO JE NA NJEMU ZAPIS IZ KUR'ANA?

Prenosi neka ulema da je to dozvoljeno, dok to većina zabranjuje; kao što je Abdullah ibn Akim, Abdullah ibn Amr, Abdullah ibn Mes'ud i njegovi drugovi - Allah im se smilovao. A ovo mišljenje je naispravnije, zbog uopćene zabrane vješanja bilo čega i zbog nepostojanja merfu hadisa koji to striktno određuje, i da se tako Kur'an omalovažava, jer to oni, u većini slučajeva nose, a nisu čisti, te da time ne bi došlo do toga da se okači nešto drugo i da bi se zatvorio put ka vjerovanju u zabranjeno i skretanje srca ka nečemu drugom mimo Allaha."

Stotinu osamdeseto pitanje:

KAKAV JE PROPIS OKO GATANJA I GATARA (ONOG KOJI "PREDSKAZUJE" BUDUĆNOST)?

Gatari su taguti, a oni su štićenici šejtanski, koji im došaptavaju neke stvari: kao što kaže Uzvišeni:

"...A šejtani navode štićenike svoje..."[632]

[632] El-An'am, 121

Njima dolaze, dobacuju im riječi koje čuju, i sa njima još stotinu laži, kao što kaže Uzvišeni:

"Hoću li vam kazati kome dolaze šejtani? Oni dolaze svakom lašcu, grešniku, oni prisluškuju, - i većinom oni lažu."[633]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s., u hadisu o vahju:

"Pa to čuje onaj koji prisluškuje, a oni koji prisluškuju su ovako jedni iznad drugih. Ono što čuje prenese onome koji je ispod njega, a ovaj to prenese onome koji je ispod njega, sve dok se to ne prenese na jezik sihirbaza ili gatara. Možda nekog od tih koji prisluškuju (šejtani) pogodi plamena munja prije nego prenese, a možda to i prenese prije nego ga stigne, pa s tim slaže još stotinu laži."[634]

Hadis je u potpunosti sahih-vjerodostojan.

Stotinu osamdeset i prvo pitanje:

KOJI JE TRETMAN ZA ONOGA KOJI POVJERUJE GATARU?

Rekao je Allah Uzvišeni:

"Reci: 'Niko, osim Allaha, ni na nebu ni na Zemlji, ne zna što će se dogoditi."[635]

I rekao je Uzvišeni:

"U Njega su ključevi svih tajni, samo ih On zna..."[636]

Rekao je Uzvišeni i ovo:

"Ili je u njih iskonska knjiga, pa prepisuju?"[637]

I rekao je Uzvišeni:

"Zna li On ono što je skriveno, pa vidi?"[638]

---

633 El-Šu'ara, 221.

634 Dio dugog hadisa kojeg prenosi Buhari, 5:221; te Tirmizi, pod brojem 3223; te Ibn Madže, pod brojem 182.

635 En-Neml, 65.

636 El-An'am, 59.

637 El-Kalem, 47.

638 En-Nedem, 35.

I rekao je Uzvišeni:
"...Allah zna, a vi ne znate."[639]
Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:
"Ko ode gataru ili vračaru, i povjeruje u ono što on kaže, zanijekao je ono što je objavljeno Muhammedu, s.a.v.s."[640]
Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:
"Ko ode gataru pa ga nešto upita, i povjeruje mu u to, neće mu se primiti namaz četrdeset dana."[641]

Stotinu osamdeset i drugo pitanje:

KAKAV JE TRETMAN VJEROVANJA ZVIJEZDAMA?

Rekao je Allah Uzvišeni:
"On vam je stvorio zvijezde da se po njima u mraku upravljate, na kopnu i moru. "[642]
I rekao je Uzvišeni:
"Mi smo vama najbliže nebo sjajnim zvijezdama ukrasili i učinili da vatra iz njih pogađa šejtane, za koje smo patnju u ognju pripremili."[643]
I rekao je Uzvišeni:
"...A zvijezde su volji Njegovoj potčinjene..."[644]

---

[639] El-Bekare, 216.
[640] Bilježi ga Ebu-Davud, pod brojem, 3904; te ga bilježi Ahmed u Musnedu, 2:429; te Hakim, 1:8, i kaže da je hadis vjerodostojan.
[641] Bilježi ga Muslim, 7:37; te Ahmed u Musnedu, 5:380.
[642] El-An'am, 97
[643] El-Mulk, 5.
[644] En-Nahl, 12.

Rekao je Poslanik, s.a.v.s:

"Ko traži (uzima) znanje od zvijezda, uzima vrstu sihra, poveća što poveća."[645]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Uistinu, bojim se za svoj ummet da vjeruje u zvijezde, čine lažnim Allahovo određenje i čine nasilje ummetu."[646]

Rekao je Katade - Allah mu se smilovao: "Allah je stvorio zvijezde za troje: kao ukras nebesa, za gađanje šejtana i kao znakove po kojima se orijentišu ljudi; pa onaj ko ih tumači drugačije, pogriješio je..."[647]

Stotinu osamdeset i treće pitanje:

KAKAV JE TRETMAN TRAŽENJA KIŠE POMOĆU ZVIJEZDA?

Rekao je Allah Uzvišeni:

"I umjesto zahvalnosti što vam je hrana darovana - vi u njega ne vjerujete?"[648]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Četvero u mome ummetu spada u poslove džahilijeta, koje nisu ostavili: plemenski ponos, omalovažavanje porijekla, traženje kiše zvijezdama i naricanje (oplakivanje za umrlom osobom)."[649]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Rekao je Allah Uzvišeni: 'Među mojim robovima ima onaj koji vjeruje Meni, i nevjernik; pa onaj koji kaže: zahvatila nas je kiša, sa Allahovom dobrotom i Njegovom milošću, on vjeruje Meni, a ne

---

[645] Sahih, prenosi ga Ebu-Davud pod brojem 3905; te Ahmed u Musnedu, 1:227; te Ibn-Madže pod brojem 3771; te ga navodi Albani među sahihima pod brojem 793. I kaže: "Sened mu je dobar, a svi prenosioci su pouzdani; a isto tako ga i Ez-Zehebi smatra vjerodostojnim."

[646] Daif, bilježi ga Ahmed, 5:90; te Taberani, 1:92.

[647] Spominje ovo Buhari, 4:74.

[648] El-Vakia, 82.

[649] Bilježi ga Muslim, 3:45; te Ahmed, 5:342; te Tirmizi, 3:317, i kaže: hadis hasen.

vjeruje u zvijezde; a onaj koji kaže: 'Zahvatila nas je kiša zbog te i te zvijezde', on ne vjeruje Meni a vjeruje u zvijezde.'"[650]

Stotinu osamdeset i četvrto pitanje:

KOJI JE TRETMAN SUJEVJERJA I ŠTA GA ODGONI?

Rekao je Allah Uzvišeni:

"...Ali ne! Njihovo sujevjerje je kazna od Allaha..."[651]

I rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Nema bolesti (same od sebe), niti ptice (sove) koja lebdi iznad groba sujevjerja, niti crva koji bude u stomaku ljudi i životinja i prelazi u druge[652] (ili sujevjerja mjesecom saferom).

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Sujevjerje je širk, sujevjerje je širk."[653]

I kaže Ibn-Mes'ud, r.a.: "Tako da niko od nas nije ostao, a da ga nije odstranio (udaljio) sa tevekkulom (oslanjanjem na Allaha, dž.š.)."

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Uistinu, sujevjerje je ono što te učini da radiš nešto ili te učini da to ostaviš."[654]

Ahmed navodi hadis Abdullaha ibn Amra:

"Koga odvrati sujevjerje od njegove potrebe, učinio je širk. Rekli su: 'Pa koji je otkup za to?' Rekao je: 'Da kažeš: Allahu moj, nema dobra osim od Tebe, niti nevolje, osim od Tebe, i nema boga osim Tebe.'"[655]

---

[650] Muttefekun alejh, bilježi ga Buhari, 2:23; te Muslim, 1:59.

[651] El-A'raf, 131

[652] Prenosi ga Buhari, 1:17; te ga prenosi Muslim, 7:31.

[653] Bilježi ga Ahmed u Musnedu, 1:440; te Hakim, 1:17; te Tirmizi, 4:160, i kaže: Hasen-sahih. Albani ga navodi među sahihima, 1:716, pod brojem 420.

[654] Daif, prenosi ga Ahmed u Musnedu, 1.213; smatra ga daifom, Šejh Ahmed Šakir, pogledaj Musned, 3:239, pod brojem 1824.

[655] Sahih, prenosi ga Ahmed u Musnedu, 2:220.

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"...Kada neko od vas vidi ono što mu se ne sviđa, neka kaže: 'Allahu moj, dobro ne daje niko drugi do Ti; a niti uklanja nedaće neko drugi osim Tebe; i nema snage i nema pomoći osim kod Tebe.'"[656]

Stotinu osamdeset i peto pitanje:

KOJI JE TRETMAN UROKA?

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Oko je istina."[657]

Vidio je Poslanik, s.a.v.s., na robinjinom licu smeđu boju, pa je rekao:

"Proučite joj (nešto), jer je na njoj urok."[658]

Rekla je Aiša, r.a.:

"Naredio mi je Poslanik, s.a.v.s., da se liječi učenjem (dova) protiv uroka."[659]

I rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Nema liječenja učenjem, osim od uroka i groznice."[660]

O tome govori još mnogo drugih hadisa koje nismo spomenuli. Uroci ne mogu imati utjecaja osim sa dozvolom Uzvišenog:

"Gotovo da te nevjernici pogledima svojim obore kad Kur'an slušaju, govoreći: 'On je, uistinu, luda!'"[661]

Ove riječi veliki dio uleme, da im se smiluje Allah, dž.š., protumačio je kao da se misli u njima na uroke.

---

656 Bilježi ga Ebu-Davud, pod brojem 3919.
657 Muttefekun alejh, bilježi ga Buhari, 7:23; te Muslim, 7:13.
658 Bilježi ga Buhari, 7:23; te Muslim, 7:18.
659 Muttefekun alejh, bilježi ga Buhari, 7:23; te Muslim, 7:18.
660 Sahih, bilježi ga Evu-Davud, pod brojem 3884; te ga bilježi Tirmizi, 4:394, pod brojem 2057; i bilježi ga i Ahmed u svom Musnedu, 4:438.
661 El-Kalem, 51.

Stotinu osamdeset i šesto pitanje:

NA KOLIKO DIJELOVA SE DIJELE GRIJESI?

Dijele se na male, a to su loša djela; i velike, a to su poroci.

Stotinu osamdeset i sedmo pitanje:

ČIME SE BRIŠU LOŠA DJELA?

Rekao je Allah Uzvišeni:

"Ako se budete klonili velikih grijehova, oni koji su vam zabranjeni, Mi ćemo preći preko manjih ispada vaših i uvest ćemo vas u divno mjesto."[662]

Rekao je Uzvišeni:

"...Dobra djela zaista uništavaju hrđava."[663]

Allah, dž.š., nas je obavijestio da se hrđava djela otkupljuju klonjenjem velikih grijeha, i činjenjem dobrih djela. Isto ovako se navodi u hadisu:

"Poslije lošeg djela učini dobro koje ga briše."[664]

Isto tako se navodi u vjerodostojnim hadisima da upotpunjenje abdesta u neugodnostima, koračanje prema mesdžidu, pet dnevnih namaza, džuma do džume, ramazan do ramazana, njegova noćna molitva, klanjanje u noći Lejletul-kadr, post ašura, i druga djela pokornosti brišu loša djela i grijehove. U većini hadisa se ograničava brisanje grijeha udaljavanjem od velikih, tako da to postaje uvjet u brisanju malih grijeha dobrim djelima i bez njih.

---

[662] En-Nisa', 31

[663] Hud, 114.

[664] Sahih, bilježi ga Ahmed u svom Musnedu, 5:153; te Tirmizi, 4:335, pod brojem 1987, i kaže: Hadis je hasen-sahih.

Stotinu osamdeset i osmo pitanje:

ŠTA SU TO VELIKI GRIJESI?

O preciznom definiranju velikih grijeha postoje mišljenja ashaba, tabina i drugih, pa je rečeno da je to svaki grijeh koji zahtijeva izvršenje šerijatske kazne.

Također je rečeno da je to svaki grijeh za počinjanje kojeg slijedi prokletstvo, ili srdžba, ili vatra, ili bilo koja druga kazna.

Isto tako je rečeno da je to svaki grijeh, koji daje osjećaj da onaj koji ga radi ne mari za vjeru i da se malo boji Allaha, dž.š. U mnogim vjerodostojnim hadisima nazivaju se mnogi grijesi velikima, sa razlikama u stepenima.

Neki od njih su veliki kufr, kao što je pripisivanje Allahu druga i bavljenje sihrom; neki od njih su veliki, neki od najvećih grijeha, i oni su manji od kufra, kao što je ubistvo osobe na pravdi Boga, bježanje s bojnog polja, uzimanje kamate, uzimanje imetka siročeta, ogovaranje; i od toga je potvaranje čistih i nevinih muslimanki zinalukom, pijenje alkohola, nepoštivanje roditelja i drugo.

Rekao je Ibn-Abbas, r.a.:

"Veliki grijesi su bliži broju sedamdeset nego sedam."

Ko bude brojio grijehe za koje je rečeno da su veliki, vidjet će da ih ima preko sedamdeset; pa kako bi tek bilo da zbroji sve ono za što je obećana žestoka kazna u Kur'anu i sunnetu, i poslije čega je uvijek spomenuto prokletstvo, kazna, rat, srdžba ili neki drugi izraz prijetnje. Ko to bude brojio, vidjet će da ih ima vrlo mnogo.

Stotinu osamdeset i deveto pitanje:

ČIME SE BRIŠU SVI MALI I VELIKI GRIJESI?

Svi se brišu iskrenim pokajanjem.

Rekao je Allah Uzvišeni:

"O vi koji vjerujete, pokajte se Allahu iskreno, da bi Gospodar vaš preko ružnih postupaka vaših prešao i da bi vas u dženetske bašče, kroz koje će rijeke teći, uveo..."[665]

I rekao je Uzvišeni:

"Ali onima koji se pokaju i uzvjeruju i dobra djela čine, Allah će njihova hrđava djela u dobra promijeniti, a Allah prašta i svemilostan je."[666]

Uzvišeni je, također, rekao:

"I za one koji se, kada grijeh počine ili kada se prema sebi ogriješe, Allaha sjete i oprost za grijehe svoje zamole - a ko će oprostiti grijehe ako ne Allah? - a koji svjesno u grijehu ne ustraju. Njih čeka nagrada - oprost od Gospodara njihova i dženetske bašče kroz koje će rijeke teći, u kojima će vječno ostati, a divne li nagrade za one koji budu tako postupili!"[667]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Pokajanje briše ono što je bilo prije njega."[668]

Rekao je, s.a.v.s.:

"Allah se više obraduje pokajanju Svoga roba, od čovjeka koji dođe na neko pusto mjesto. S njim je bila i njegova jahalica, a na njoj njegovo jelo i piće. Zatim je spustio glavu i zaspao. Kada se probudio, pobjegla je njegova jahalica. Kada su vrućina i žeđ postali nepodnošljivi, ono što je Allah odredio, on je rekao:

'Vratit ću se na svoje mjesto' Zatim se vratio i zaspao. Nakon toga se probudio, a kad ono njegova jahalica se nalazi kod njega."[669]

---

[665] Et-Tahrim, 8.
[666] El-Furkan, 70.
[667] Ali'Imran, 135-136.
[668] Pogledaj Tefsir Ibn-Kesira, 4:392.
[669] Bilježi ga Buhari, 7:145; te Muslim, 8:93.

Stotinu devedeseto pitanje:

KAKVO JE TO ISKRENO POKAJANJE?

Prvo, momentalno ostavljanje grijeha.

Drugo, žaljenje zbog njegovog činjenja (činjenje tog grijeha).

Treće, zavjet da ga više nikada neće uraditi.

Ako bude uradio kakvu nepravdu prema muslimanu, treba da se s njim halali, ako je u stanju. Ako to ne uradi, i ako to ne izmiri sada na dunjaluku on će biti za to tražen na Sudnjem danu. To spada u zulum od kojeg Allah, dž.š., ništa ne ostavlja.

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Ko bude imao kod sebe neku nepravdu prema svome bratu, neka je se danas riješi prije nego što ne bude ni dinara, niti dirhema. Ako bude imao dobrih djela, uzet će se od tih njegovih dobrih djela; a ako ne bude imao, onda će se uzeti od loših djela, od njegova brata i bacit će se na njega."[670]

Stotinu devedeset i prvo pitanje:

KADA PRESTANE PRAVO UPOTREBE POKAJANJA OD BILO KOJE OSOBE?

Rekao je Allah Uzvišeni:

"Allah prima pokajanje samo od onih koji učine kakvo hrđavo djelo iz lahkomislenosti, i koji se ubrzo pokaju; njima će Allah oprostiti. A Allah sve zna i mudar je."[671]

Složili su se ashabi Allahova Poslanika, s.a.v.s., da je svaka pogreška prema Allahu, dž.š., lahkomislenost i da je sve što je prije smrti "ubrzo".

[670] Sahih je i prije je spomenut.

- Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Uistinu, Allah prima pokajanje roba sve dok duša ne dođe do grkljana."[672]

To je potvrđeno u mnogim hadisima.

Rekao je Allah Uzvišeni:

"Uzaludno je kajanje onih koji čine hrđava djela a koji, kad se nekom od njih približi smrt, govore: 'Sad se zaista kajem!' a i onima koji umru kao nevjernici. Njima smo bolnu patnju pripremili."[673]

Stotinu devedeset i drugo pitanje:

KADA PRESTAJE POKAJANJE NA DUNJALUKU?

Rekao je Allah Uzvišeni:

"...Onoga dana kada neki predznaci od Gospodara tvoga dođu, nijednom čovjeku neće biti od koristi to što će tada vjerovati, ako prije nije vjerovao ili ako nije, kao vjernik, kakvo dobro uradio."[674]

U Buharijinom "Sahihu" stoji da je rekao Poslanik, s.a.v.s.:

"Neće nastupiti Sudnji dan, sve dok ne izađe Sunce sa zapada; pa kad izađe, i ugledaju ga ljudi, svi će postati vjernici; a to će biti onda kada nikome neće koristiti njegovo vjerovanje."[675] Potom je proučio gornji ajet.

U tom smislu je naveden veliki broj hadisa, koje prenosi grupa ashaba, od Poslanika, s.a.v.s., u izvornim i drugim knjigama.

Rekao je Safvan ibn Asal: "Čuo sam Allahova Poslanika, s.a.v.s., kako govori:

---

671 En-Nisa', 17

672 Hadis je hasen, bilježi ga Tirmizi, 5:547, pod brojem 3537, i kaže: Ovaj hadis je hasen-garib;te Ibn-Madže, pod brojem 4253; te Ahmed u Musnedu, 2:132; te Hakim u Mustedreku, 4:2557, a sa njim se slaže i smatra ga vjerodostojim Ez-Zehebi.

673 En-Nisa', 18.

674 El-An'am, 158.

675 Bilježi ga Buhari, 7:191; te Muslim, 1:95; a hadis je muttefekun alejh.

Uistinu Allah je otvorio vrata sa zapadne strane čija je širina sedamdeset godina, zbog pokajanja, neće se zatvoriti sve dok Sunce ne izađe sa te strane (tj. sve dok Sunce ne izađe sa zapada)."[676]

Prenosi ga Tirmizi i smatra ga vjerodostojnim, a Ibn-Madže, u dužoj verziji.

Stotinu devedeset i treće pitanje:

KAKAV JE TRETMAN ONOG KOJI UMRE OD "MUVEHHIDINA" (KOJI SU TVRDILI JEDNOĆU ALLAHOVU) USTRAJAVAJUĆI NA VELIKOM GRIJEHU?

Rekao je Allah Uzvišeni:

"Mi ćemo na Sudnjem danu ispravne terezije postaviti, pa se nikome krivo neće učiniti; ako nešto bude teško koliko zrno gorušice, Mi ćemo za to kazniti ili nagraditi. A dosta je što ćemo Mi račune ispitivati."[677]

I rekao je Uzvišeni:

"Mjerenje toga dana bit će pravedno: oni čija dobra djela budu lahka, oni će, zato što dokaze Naše nisu priznavali, stradati."[678]

Rekao je Uzvišeni i ovo:

"Onoga dana kad svaki čovjek pred sobom nađe dobro djelo koje je uradio i hrđavo djelo koje je učinio, poželjet će da se između njih i njega nalazi udaljenost velika. A Allah vas na Sebe podsjeća i Allah je milostiv prema Svojim robovima."[679]

---

[676] Sahih, bilježi ga Tirmizi, pod brojem 3530; te Ibn-Madže, pod brojem 4070; te Ahmed u Musnedu, 4:240. Rekao je Tirmizi: Ovaj hadis je hasen-sahih; a Ibn-Kesir kaže da ga je Nesai proglasio vjerodostojnim.

[677] El-Enbija', 47.

[678] El-A'raf, 8-9.

[679] Ali'Imran, 30.

I rekao je Uzvišeni:

"Na Dan u kome će se svaki čovjek samo o sebi brinuti, i u kome će se svakom čovjeku za djela njegova puna nagrada ili kazna dati, nepravda im se neće učiniti!"[680]

Uzvišeni je rekao:

"I bojte se Dana kad ćete se svi Allahu vratiti, kad će se svakome ono što je zaslužio isplatiti - nikome krivo neće učinjeno biti."[681]

I rekao je Uzvišeni:

"Tog Dana ljudi će se odvojeno pojaviti da im se pokažu djela njihova: onaj koji bude uradio koliko trun dobra - vidjet će ga, a onaj koji bude uradio i koliko trun zla - vidjet će ga."[682]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Onaj ko bude ispitivan prilikom polaganja računa, bit će kažnjen." Aiša, r.a., upitala je Poslanika:

"Zar ne kaže Allah Uzvišeni: 'Lahko će račun položiti.'"[683]

Odgovorio je: "Svakako, ali se to odnosi na predočavanje djela, ali onaj ko bude ispitivan prilikom polaganja računa, bit će kažnjen."[684]

Još prije smo iz izvora spomenuli oživljavanje, stanje stajanja, vaganje, dijeljenje listova, predočenje djela, polaganje računa, Sirat-ćupriju, zagovorništvo, i drugo; od onoga što se zna za stupnjevanje ljudi. Njihova stanja će se razlikovati na ahiretu prema njihovom držanju na dunjaluku u pokornosti svome Gospodaru; i onoga što je u suprotnosti tome od onoga koji se sam prema sebi ogriješio.

Kada ovo shvatiš, znaj da ono što je potvrđeno kur'anskim ajetima, i sunnetom Poslanikovim, i oko čega su se složili učenjaci (selefus-salih), te prva generacija ashaba, i onih koji su ih slijedili u

---

680 En-Nahl, 111

681 El-Bekare, 281

682 Ez-Zilzal, 6-8.

683 El-Inšikak, 8.

684 Sahih, prije je bio spomenut.

dobru; imami u tefsiru, hadisu i sunnetu, jeste da se griješnici, sljedbenici tewhida dijele na tri kategorije:

Prva skupina, čija su dobra djela prevagnula loša, ući će u Džennet i nikada ih vatra neće doticati.

Drugu skupinu, čija će se dobra djela izjednačiti sa njihovim hrđavim djelima, njihova loša djela će udaljiti od Dženneta, a spriječit će ih njihova dobra djela da ne uđu u vatru.

Ovi su vlasnici "bedema" koje je spomenuo Allah Uzvišeni, objašnjavajući da će oni stajati između Dženneta i vatre, onoliko koliko Allah to bude htio; a potom će im se dozvoliti ulazak u Džennet. Kaže Allah Uzvišeni, nakon što je obavijestio o ulasku dženetlija u Džennet, i džehenemlija u Džehennem o njihovom međusobnom dozivanju:

"Između njih bit će bedem, a na vrhovima ljudi koji će svakog po obilježju njegovom poznati. I oni će stanovnicima Dženneta viknuti: 'Mir vama', dok još ne uđu u nju, a jedva će čekati. A kad im se pogledi skrenu prema stanovnicima Džehennema, uzviknut će: 'Gospodaru naš, ne daj nam da budemo s narodom griješnim!' Oni koji će po vrhovim bedema biti, zovnut će neke ljude, koje će po obilježju njihovom poznati, i reći će: 'Šta vam koristi ono što ste zgrtali i to što ste se oholo držali? Zar ovo nisu oni za koje ste se zaklinjali da ih Allahova milost neće stići?' A Allah im je rekao: 'Uđite u Džennet, nikakva straha za vas neće biti, i ni za čim vi nećete tugovati!'"[685]

Treća kategorija su ljudi koji će se sresti sa Allahom, a ustrajali su u velikim grijesima i razvratu. Oni će imati osnovu tewhida i vjerovanja, ali će njihova loša djela prevagnuti nad njihovim dobrim djelima. Ovi su ti koji će ući u vatru prema visini njihovih grijeha. Među njima će biti onih kojem će vatra biti do članaka; a bit će i onih kojima će biti do pola potkoljenica; a bit će i onih kojima će biti do njihovih koljena; a bit će i onih kojima će ostati samo ono što je Allah učinio vatri haramom - zabranjenim, a to su tragovi na organima na kojima je činio sedždu.

[685] El-A'raf, 46-49.

Ova kategorija su oni za koje će dozvoliti Allah, dž.š., da se zauzme naš poslanik Muhammed, s.a.v.s., i ostali poslije njega, kao što su poslanici, evlije - dobri ljudi, meleki i oni koje Allah bude htio počastiti; pa će im se odrediti jedna granica, i bit će izvedeni iz vatre; pa će im se opet odrediti granica, i bit će izvedeni iz vatre i tako redom. Nakon toga će izvesti sve one kojima u srcu bude dobra težine dinara, potom onoga kome u srcu bude dobra težine koliko pola dinara, a potom onoga kome bude u srcu dobra težine koliko zrno pšenice, dok ne izvedu iz nje (vatre) onoga kome bude u srcu težine koliko atom dobra, pa do najniže čestice, koja je niža i manja od atoma; sve dok ne kažu zagovornici: "Gospodaru naš, u njemu nije ostalo nikakva dobra, i neće biti u njemu zauvijek niko od onih koji su umrli na tewhidu (priznavali su Jedinstvo Allaha, dž.š.), pa makar radio bilo koji posao."

Ali svaki od njih koji bude imao veće vjerovanje, i lakše grijehe bit će mu kazna blaža i lakša u vatri i najmanje će provesti u njoj i najprije će izaći iz nje.

A svaki onaj koji bude imao najveće grijehe i najslabije vjerovanje, bit će u suprotnosti sa onim (što je gore spomenuto). O ovom poglavlju ima bezbroj hadisa. Na ovo ukazuje Poslanik, s.a.v.s., riječima: "Ko kaže da nema drugo boga osim Allaha, koristit će mu jednog dana u vremenu, kada ga zadesi ono što ga zadesi."[686]

Ovo su stvari oko kojih su shvaćanja zalutala, ljudi skrenuli i razišli.

"...i onda bi Allah, voljom svojom, uputio vjernike da shvate pravu istinu o onome u čemu se nisu slagali. A Allah ukazuje na pravi put onome kome On hoće."[687]

---

[686] Sahih, spominje ga Hejsemi u knjizi "Medžme'u ez-Zevaid", 1:22. Spominje ga Albani među sahihima, pod brojem 1932.

[687] El-Bekare, 213.

Stotinu devedeset i četvrto pitanje:

DA LI SU KAZNE OTKUP ZA GRIJEŠNIKE?

Rekao je Poslanik, s.a.v.s., a oko njega su bili skupljeni njegovi ashabi: "Dajte mi prisegu da nećete Allahu pripisivati druga, i da nećete krasti, i da nećete blud činiti, i nećete ubijati svoju djecu, i nećete izmišljati potvaru, i nećete neposlušni biti u dozvoljenim stvarima. Ko to od vas ispuni, ima nagradu od Allaha, dž.š. Ko od toga nešto uradi a potom ga prekrije Allah, dž.š., to je onda do Allaha, ako hoće, oprostit će mu, a ako hoće, kaznit će ga."[688]

"Oprostit će sve ono što nije širk", rekao je Ubade, [illegible] mu dali prisegu na to.

Stotinu devedeset i peto pitanje:

KAKO USKLADITI RIJEČI POSLANIKA, S.A.V.S., U OVOM HADISU: "TO JE NA ALLAHU, AKO BUDE HTIO, OPROSTIT ĆE MU, A AKO BUDE HTIO, KAZNIT ĆE GA" I ONOGA ŠTO JE PRIJE SPOMENUTO, DA ĆE ONAJ KOME PREVAGNU NJEGOVA LOŠA DJELA, UĆI U VATRU?

Nema nesklada među njima. Onome kome Allah, dž.š., bude htio oprostiti, dat će mu da lahko položi račun, što je protumačio Poslanik, s.a.v.s., kao predočavanje djela.

•

[688] Muttefekun alejh, bilježi ga Buhari, 8:15; te Muslim, 5:126.

A što se tiče onih koji će ući u vatru zbog svojih grijeha, oni su od onih s kojima će se raspravljati prilikom polaganja računa.

Već je rekao Poslanik, s.a.v.s.:

"S kim se bude raspravljalo prilikom polaganja računa, bit će kažnjen."[689]

Stotinu devedeset i šesto pitanje:

KOJI JE PRAVI PUT SLIJEĐENJA UPUTA SVEVIŠNJEG?

To je vjera islam, s kojom je Allah slao poslanike, i spustio Knjige, i ne priznaje ni od koga nešto slično; i neće se spasiti niko drugi osim onaj koji bude išao njime; a ko bude slijedio druge puteve, oni će ga zavesti i zalutat će.

Rekao je Allah Uzvišeni:

"I doista, ovo je pravi put Moj, pa se njega držite i druge puteve ne slijedite, pa da vas odvoje od puta Njegova."[690]

Poslanik, s.a.v.s., povukao je jednu liniju i rekao:

"Ovo je Allahov pravi put", pa je povukao linije s njegove lijeve i desne strane, a potom rekao: "Nema nijednog od ovih puteva a da nije šejtan na njemu koji ga zove sebi."[691]

Potom je proučio:

"I doista, ovo je pravi put Moj, pa se njega držite i druge puteve ne slijedite, pa da vas odvoje od puta Njegova."[692]

---

[689] Sahih, prije je bio spomenut.

[690] Ajet br. 153.

[691] Njegov sened je dobar; bilježi ga Ahmed u svom Musnedu, 1:465; te Hakim, 2:318; te Begavi, 1:196; te ga spominje Hejsemi, 7:25.

[692] El-An'am, 153.

Stotinu devedeset i sedmo pitanje:

ČIME SE POSTIŽE SLIJEĐENJE PRAVOG PUTA I ODSTUPANJE S NJEGA?

To se ne postiže osim pridržavanjem Allahove Knjige i sunneta, i njihovog slijeđenja i stajanja kod njihovih granica. Time se postiže čisto iskazivanje tewhida samo Allahu, dž.š., i slijeđenje Poslanika, s.a.v.s.:

"Oni koji su poslušni Allahu i Poslaniku bit će u društvu vjerovjesnika, i pravednika, i šehida, i dobrih ljudi, kojima je Allah milost Svoju darovao. A kako će oni divni drugovi biti!"[693]

Ovi koji su obasuti blagodatima koje su im darovane: to su oni koji su upućeni na pravi put a spomenuti su u Fatihi [illegible]nog:

"Uputi nas na pravi put, na put onih kojima si milost Svoju darovao, a ne onih koji su protiv sebe srdžbu izazvali, niti onih koji su zalutali!"[694]

Nema veće nagrade za roba od toga da bude upućen na ovaj pravi put, a da bude zaštićen od stranputica. Poslanik, s.a.v.s., ostavio je svoj ummet na tome (na pravom putu).

Stotinu devedeset i osmo pitanje:

ŠTA JE SUPROTNO SUNNETU?

Suprotno sunnetu jeste bid'at - novotarija; a to je zakonik kojeg nije odobrio Allah, dž.š., a to je ono za što kaže Poslanik, s.a.v.s.:

"Ko ubaci nešto u ovu našu stvar (vjeru), ono što nije u njoj, odbija se."[695]

---

693 En-Nisa', 69.
694 El-Fatiha, 5-7.
695 Muttefekun alejh, bilježi ga Buhari, 3:167; te Muslim, 5:132.

- Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Držite se moga sunneta, i sunneta pravednih, upućenih halifa poslije mene, držite se toga svom snagom, čuvajte se novotarija u vjeri, jer je svaka novotarija stranputica."[696]

Poslanik, s.a.v.s., ukazao je na prisutnost novotarija riječima:

"Razdijelit će se moj ummet na sedamdeset i tri gupe, sve će ući u vatru osim jedne."[697] Odredio ju je riječima:

"To su oni koji će biti na onome na čemu sam ja i moji ashabi."[698] Allah Uzvišeni ga je ogradio od novotarija riječima:

"Tebe se ništa ne tiču oni koji su vjeru svoju raskomadali i u stranke se podijelili, Allah će se za njih pobrinuti. On će ih o onome što su radili obavijestiti."[699]

Stotinu devedeset i deveto pitanje:

NA KOLIKO DIJELOVA SE DIJELI NOVOTARIJA, S OBZIROM NA NJENO KVARENJE VJERE?

Dijeli se na dvije vrste: novotarija koja je kufr; i ona koja to nije.

Dvjestoto pitanje:

ŠTA JE TO NOVOTARIJA KOJA JE KUFR?

Njih ima puno vrsta, a precizna definicija glasi: Ko negira neki stav sa kojim se složila ulema, u koji nema nikakve sumnje, da je iz

---

[696] Sahih, bilježi ga Ahmed u Musnedu, 4:126-127; te Ebu-Davud, pod brojem 4607; te Tirmizi, 5:44, pod brojem 2676 i kaže: "Ovaj hadis je hasen-sahih;" te Ibn-Madže, pod brojem 42.

[697] Bilježi ga Hakim, 1:129; te Tirmizi, 5:26, pod brojem 2641, i kaže: "Ovaj hadis je garib."

[698] Isto kao i ovo maloprije.

[699] El-An'am, 159.

Šerijata, koji je kao i dio vjere nužnošću [illegible] je to laganje o Knjizi (Kur'an), i onog čime je Allah slao [illegible]. Novotarija koja je kufr su i džehmije, koji negiraju svojstva [illegible]og i kažu da je Kur'an stvoren; ili da je stvoreno bilo koje [illegible] svojstava Allaha, dž.š., te negiranje da je Allah, dž.š., Sebi uzeo [illegible] za prijatelja, i da je pričao sa Musaom, i drugo. [illegible]nje kaderija koji negiraju znanje Allaha Uzvišenog, Njegovih djela, Njegove presude i Njegovog određenja. I u to spada novotarija mudžessima koji porede Allaha Uzvišenog sa Njegovim stvorenjima, i drugo.

Dvjesto prvo pitanje:

KAKVA JE TO NOVOTARIJA KOJA NIJE KUFR?

To je ona koja nije nalik onoj koja je kufr, iz koje ne proizilazi laganje o Kur'anu, niti o onome sa čime je Allah, dž.š., [illegible] poslanike. Kao što je bid'at mirvanija, kojima su zamjerili [illegible], nisu im to odobrili, a niti su ih smatrali nevjernicima. Niti su izvukli ruke od njihove prisege zbog toga. Kao što je neobavljanje [illegible] sve do njihova zadnjeg vremena, te obavljanje hutbe prije [illegible]am-namaza, te sjedanje prilikom držanja hutbe na džumi, te njihovo grđenje nekih velikih ashaba na minberima, i drugog što nisu činili iz šerijatskog uvjerenja, nego zbog tumačenja i duševnih poroka i dunjalučkih koristi.

Dvije stotine i drugo pitanje:

KOLIKO IMA DIJELOVA NOVOTARIJA S OBZIROM NA ONO U ČEMU SE DEŠAVA?

Dijeli se na novotariju u ibadetima i novotariju u međuljudskim odnosima.

Dvjesto treće pitanje:

NA KOLIKO DIJELOVA SE DIJELI NOVOTARIJA U IBADETIMA?

Dijeli se na dvije grupe:

Prva: Iskazivanje ibadeta Allahu, dž.š., onim, čime nije dozvolio Allah da se robuje, nikako, kao što je ibadet nekih neznalica uz muzičke instrumente, ples, udaranje, muziku i dr.

Rekao je Allah Uzvišeni:

"Molitva njihova pored Hrama svodi se samo na zviždanje i pljeskanje rukama."[700]

Druga: Ibadet onim što je u osnovi dozvoljeno, ali je stavljeno na mjesto koje joj ne priliči, kao što je, naprimjer, otkrivanje glave (kod muškaraca) koje je u vrijeme dok smo u ihramu dozvoljeno. Pa ako bi to uradio neko drugi, osim onoga koji je u ihramu, u vrijeme ramazana, ili u vrijeme namaza i ostalog sa nijetom ibadeta to je zabranjena novotarija. A ovo se odnosi i na radnju ostalih pobožnih djela u obliku kakvom nisu određena; kao što je obavljanje nafile namaza u zabranjenom vremenu, ili post sumnjivog dana, post dvaju bajrama i tome slično.

Dvjesto četvrto pitanje:

KOLIKO STANJA IMA NOVOTARIJA U IBADETU?

Ima dva stanja:

Prvo, da ih sve poništi, kao onaj koji poveća u sabah-namazu jedan rekat, pa bude sa tri rekata; ili u akšamu, na četiri; ili u četverorekatnim namazima, peti rekat, namjerno; ili ako bila što od toga umanji.

---

[700] El-Anfal, 35.

Drugo, da se poništi samo novotarija, jer je ona neistinita, (neosnovana), a bude ispravan posao u kojem se našla (ta novotarija) kao onaj koji poveća u abdestu pranje preko tri puta, jer Poslanik, s.a.v.s., nije rekao da je on (abdest) pokvaren, već je rekao:

"Ko poveća ovo, loše je uradio, pretjerao je i učinio je nepravdu."[701]

Dvjesto peto pitanje:

KAKVA JE NOVOTARIJA U MEĐULJUDSKIM ODNOSIMA?

To je uvjetovanje svega onoga što se ne nalazi u Allahovoj Knjizi, niti u sunnetu Njegova Poslanika, s.a.v.s., kao što je uvjetovanje starateljstva onome koji nije oslobodio roba, kao što se našlo u slučaju sa Berirom, kad joj je porodica uvjetovala starateljstvo. Nakon toga je ustao Poslanik, s.a.v.s., zahvalio Allahu, te rekao:

"Šta mislite o ljudima koji postavljaju uvjete koji se ne nalaze u Allahovoj Knjizi; pa, bilo koji uvjet koji se ne nalazi u Allahovoj Knjizi je neistinit; pa makar bilo i sto uvjeta, jer je Allahovo određenje preče, a Allahov uvjet potvrdniji. Šta mislite o ljudima među vama, kada kaže jedan od njih: 'Oslobodi roba, a meni pripada starateljstvo'. Uistinu, starateljstvo pripada onome koji je oslobodio."[702] Isto tako u ovo spada svaki uvjet koji dozvoljava haram - ono što je zabranjeno, ili zabranjuje dozvoljeno.

---

[701] Dio dugog hadisa kojeg bilježi Ebu-Davud, pod brojem 135; te Nesai, 1:79; te Ibn Madže, pod brojem 440; a hadis je hasen, kao što je na to ukazao Šejh Albani u svojoj knjizi "Sahih el-Džami'a", pod brojem 6892.

[702] Muttefekun alejh, bilježi ga Buhari, 3: 126; te Muslim, 4:213.

Dvjesto šesto pitanje:

ŠTA JE DUŽNOST SLIJEDITI U POGLEDU ASHABA ALLAHOVA POSLANIKA, S.A.V.S., I NJEGOVE PORODICE (EHLI-BEJT)?

Naša dužnost prema njima jeste čistoća naših srca i naših jezika u vezi sa njima, širenje njihove kreposti; suzdržavanje od njihovih loših djela i onoga što se dešavalo među njima. O njima treba pričati ono što je rekao Kur'an, Tevrat i Indžil i vjerodostojni hadisi.

Rekao je Allah Uzvišeni:

"Muhammed je Allahov poslanik, a njegovi sljedbenici su strogi prema nevjernicima, a samilosni među sobom; vidiš ih kako klanjaju licem na tle padajući, želeći Allahovu nagradu i zadovoljstvo, - na licima su im znaci, tragovi od padanja licem na tle. Tako su opisani u Tevratu. A u Indžilu: Oni su kao biljka kad izdanak svoj izbaci, pa ga onda učvrsti, i on ojača, i ispravi se na svojoj stabljici izazivajući divljenje sijača - da bi On s vjernicima najedio nevjernike. A onima koji vjeruju i dobra djela čine Allah obećava oprost i nagradu veliku."[703]

I rekao je Uzvišeni:

"Oni koji vjeruju i isele se, i bore se na Allahovu putu, i oni koji daju sklonište i pomažu, oni su, zbilja, pravi vjernici - njih čeka oprost i obilje plemenito."[704]

Rekao je Uzvišeni:

"Allah je zadovoljan prvim muslimanima, muhadžirima i ensarijama i svima onima koji ih slijede, dobra djela čineći, a i oni su zadovoljni Njime; za njih je On pripremio dženetske bašče kroz koje će rijeke teći, i oni će vječno i zauvijek u njima boraviti. To je veliki uspjeh."[705]

---

[703] El-Feth, 29.
[704] El-Anfal, 74.
[705] Et-Tevbe, 100.

I rekao je Uzvišeni:

“Allah je oprostio Vjerovjesniku, muhadžirima i ensarijama, koji su ga u teškom času slijedili, u vrijeme kada se srca nekih od njih zamalo nisu pokolebala; On je poslije i njima oprostio jer je On prema njima blag i milostiv.”[706]

I rekao je Uzvišeni:

“I siromašnim muhadžirima koji su iz rodnog kraja svoga protjerani i imovine svoje lišeni, koji žele da Allahovu milost i naklonost steknu, i Allaha i Poslanika Njegova pomognu, to su iskreni vjernici, i onima koji su Medinu za življenje izabrali i domom prave vjere još prije njih je učinili; oni vole one koji im se doseljavaju i u grudima svojim nikakvu tegobu, zato što im se daje, ne osjećaju, i više vole njima nego sebi, mada im je i samima potrebno. A oni koji se sačuvaju lakomosti, oni će sigurno uspjeti.”[707]

Znamo i uvjereni smo da je Allah Uzvišeni za učesnike Bedra rekao: “Radite šta hoćete, Ja sam vam oprostio.”[708]

Bilo ih je preko tristo deset: neće ući u vatru niko od onih koji su dali prisegu pod drvetom, već je Allah njima zadovoljan, a i oni su Njime zadovoljni.[709]

A bilo ih je hiljadu i četiristo, a kaže se i hiljadu i petsto.

Rekao je Allah Uzvišeni:

“Allah je zadovoljan onim vjernicima koji su ti se pod drvetom na vjernost zakleli. On je znao šta je u srcima njihovim, pa je spustio smirenost na njih, nagradit će ih skorom pobjedom.”[710]

Svjedočimo da su oni najbolja generacija ovog ummeta, koji je najbolji ummet.[711]

I onaj koji bi podijelio koliko brdo Uhud, nakon njih, ne bi dostigao vrijednost jednog od njih, niti pola njegove vrijednosti.[712]

---

706 Et-Tevbe, 117.
707 El-Hašr, 8–9.
708 Ovo prenosi Buhari, 5:9; te Muslim, pod brojem 2494.
709 Ovo prenosi Muslim, pod brojem 2496; te Ebu-Davud, pod brojem 4653; te Tirmizi, pod brojem 3859.
710 El-Feth, 18.
711 Uputa na hadis koji je muttefekun alejh; pogledaj Buhari, 4:189; te Muslim, pod brojem 2533.
712 Uputa u hadis koji je muttefekun alejh; pogledaj Buhari, 4:195; te Muslim, pod brojem 2541.

• Sa uvjerenjem da oni nisu bili bezgriješni, nego da je i njima dozvoljena pogrješka, ali su oni mudžtehidi; onaj koji pogodi ima dvije nagrade, a onaj koji pogriješi ima jednu nagradu, zbog njegova idžtihada, a njegova grješka je oproštena. Oni, od vrijednosti, dobrih djela i prvjenaca imaju ono što briše njihova loša djela, ako su ih imali. A da li malo nečistoće mijenja more?! Neka je Allah, dž.š., njima svima zadovoljan.

Isto tako je u pogledu žena Poslanika, s.a.v.s., njegove porodice, od kojih je Allah, dž.š., uklonio nevaljalštinu i u potpunosti ih očistio.

Ograđujemo se od svakog onoga u čijem srcu ili jeziku bude bilo šta loše u pogledu ashaba Poslanika, s.a.v.s., i njegovih ukućana, ili bilo koga od njih. Svjedok nam je Allah da ih volimo i cijenimo, i branimo onoliko koliko smo u mogućnosti, čuvajući oporuku Allahova Poslanika, s.a.v.s., kada nam kaže:

"Ne govorite ružno o mojim ashabima. Bojte se Allaha, bojte se Allaha u pogledu mojih ashaba!"[713]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Ja vam ostavljam dva amaneta; prvo je Allahova Knjiga, pa uzmite Allahovu Knjigu i dobro je se pridržavajte, a potom reče: I moje ukućane. Na Allaha vas podsjećam u pogledu mojih ukućana.'"[714]

Dvjesto sedmo pitanje:

KO SU, UOPĆENO, NAJBOLJI ASHABI?

Najbolji od njih su oni koji su prvi povjerovali, od muhadžira, a potom od ensarija; a nakon toga učesnici Bedra; pa učesnici Uhuda; oni koji su dali prisegu tzv. Ridvan, pa onda ostali.

"...Nisu jednaki oni među vama koji su davali priloge prije pobjede i lično se borili - oni su na višem stupnju od onih koji su poslije

---

[713] Muttefekun alejh, bilježi ga Buhari, 4:191; te Muslim, 7:188.

[714] Dio dugog hadisa kojeg bilježi Muslim, 7:123; te Ahmed u svom Musnedu, 4:366; te Hakim, 3:148, i kaže da je hadis hasen-sahih i ispunjava uvjete Buharije i Muslima; to je potvrdio i Ez-Zehebi.

davali priloge i lično se borili, a Allah svima obećava nagradu najljepšu."[715]

Dvjesto osmo pitanje:

KO JE NAJBOLJI ASHAB POJEDINAČNO?

Rekao je Abdullah ibn Omer, r.a.: "Bili smo u vrijeme Poslanika, s.a.v.s., te nismo nikoga smatrali ravnim Ebu-Bekru, a potom Omeru, a potom Osmanu, a potom smo ostavljali ostale ashabe i nismo među njima pravili razlike."[716]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s., Eb-Bekru u pećini:

"Šta misliš o dvojici s kojima je Allah treći."[717]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Kada bi uzimao iz svog ummeta prijatelja, uzeo bi Ebu-Bekra za prijatelja, ali on je moj brat i moj drug (ashab)."[718]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Uistinu, Allah me poslao vama, pa ste rekli: 'Lažeš', a Ebu-Bekr je rekao: 'Govoriš istinu' Tješio me sobom i svojom imovinom; pa hoćete li nam ostaviti moga ashaba."[719]

To je rekao dva puta.

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"O sine Hattabov, tako mi Onoga u Čijoj je ruci moja duša ti ne bi susreo šejtana na putu nikada, a da on ne bi krenuo drugim putem."[720]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Bilo je prije vas fenomena, pa ako ih bude u mom ummetu, onda je to Omer."[721]

---

715 El-Hadid, 10.
716 Bilježi Buhari, 4:203; te Ebu-Davud, pod brojem 4627; te Tirmizi, pod brojem 3707.
717 Muttefekun alejh, bilježi ga Buhari, 4:190; te Muslim, 7:108.
718 Bilježi ga Buhari, 4:191; te Muslim, 7:108.
719 Bilježi ga Buhari, 4:192.
720 Muttefekun alejh, bilježi ga Buhari, 4:199; te Muslim, 7:115.
721 Muttefekun alejh, bilježi ga Buhari, 4:200; te Muslim, 7:115.

• Rekao je Poslanik, s.a.v.s., oko govora vuka i krave:
"Ja u to vjerujem, i Ebu-Bekr i Omer."[722]

Kada je otišao Osman u Meku u vrijeme davanja prisege na Ridvanu, rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s., svojom desnom rukom:
"Ovo je ruka Osmanova", pa je njome udario po svojoj ruci, i rekao:"Ovo je za Osmana."[723]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:
"Ko iskopa bunar u Revmi, pripada mu Džennet."[724] Potom ga je iskopao Osman, r.a.

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:
"Ko opremi siromašnu vojsku, pripada mu Džennet."[725] Potom ju je opremio Osman, r.a.

Rekao je Poslanik, s.a.v.s., o njemu:
"Zar da se ne stidim onoga koga se meleki stide."[726]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s., Aliji, r.a.:
"Ti si od mene i ja sam od tebe."[727]

O njemu je obavijestio Poslanik, s.a.v.s., da on voli Allaha i Njegova Poslanika, i da ga voli Allah i Njegov Poslanik. Rekao je: "Kome sam ja prijatelj i Allah mu je prijatelj."[728]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:
"Zar nisi zadovoljan da budeš kod mene na stupnju Haruna spram Musau, osim što nema poslanika nakon mene."[729]

---

[722] Dio dugog hadisa kojeg bilježi Buhari, 4:200; te Muslim, 7:111.

[723] Bilježi ga Buhari, 4:204; te Tirmizi, 5:629, pod brojem 3706, i kaže: "Hadis je hasen-sahih."

[724] Bilježi ga Buhari, 4:202.

[725] Bilježi ga Buhari, 4:202.

[726] Bilježi ga Muslim, 7:116; te Hakim, 3:103.

[727] Bilježi ga Buhari, 4:207; te Tirmizi, 5:635, pod brojem 3716 i kaže da je hadis hasen-sahih; te Ahmed u Musnedu, 6:432.

[728] Dio hadisa kojeg bilježi Muslim, 7:121; te ga prenosi Tirmizi, 5:638, pod brojem 3725, i kaže da je ovaj hadis hasen-sahih-garib.

[729] Bilježi ga Buhari, 4:208; te Muslim, 7:120.

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Desetero je u Džennetu, Poslanik je u Džennetu; Ebu-Bekr je u Džennetu; Omer je u Džennetu; Osman je u Džennetu; Alija je u Džennetu; Talha je u Džennetu; Zubejr ibn Avvam je u Džennetu; S'ad ibn Malik je u Džennetu; Abdurrahman ibn Avf je u Dženetu; rekao je S'ad ibn Zejd: 'Ako hoćeš, navest ću desetog znači samog sebe, neka je Allah, dž.š., sa svima njima zadovoljan'."[730]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Najmilostiviji iz mog ummeta, prema mom ummetu, jeste Ebu-Bekr; a najžešći u Allahovoj vjeri je Omer; a najiskrenijeg stida jeste Osman; najznaniji o halalu i haramu jeste Mu'az ibn Dževel; najviše uči Kur'an Ubejj ibn Ke'av; najznaniji ummet ima povjerenika, a povjerenik ovog ummeta jeste Ebu-Ebejde ibn Džerrah."[731]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s., o Hasanu i Husejnu da su oni najodabraniji mladići stanovnika Dženneta[732] i da su oni njegov miris.[733]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Allahu moj, ja ih volim, pa ih i ti voli."[734]

Rekao je Hasanu:

"Uistinu, ovaj je moj sin prvak, Allah će s njim pomiriti [illegible]ike grupe muslimana."[735]

I bilo je onako kako je rekao Muhammed, s.a.v.s.

Rekao je Poslanik, s.a.v.s., za njihovu majku:

"Ona je prvakinja žena među stanovnicima Dženneta."[736]

•

---

[730] Sahih, bilježi ga Ebu-Davud, pod brojem 3748; te Ibn-Madže, pod brojem 120; te Ahmed, 22:189; rekao je Tirmizi: "Ovaj hadis je hasen-sahih".

[731] Sahih, bilježi ga Ahmed u Musnedu, 3:281; te Tirmizi, 5:665, pod brojem 3791 i kaže da je ovaj hadis hasen-sahih; te Hakim, 3:422, i kaže da je njegov sened vjerodostojan i ispunjava uvjete Buharije i Muslima, a tome se slaže i Ez-Zehebi.

[732] Sahih, bilježi ga Tirmizi, 5:656, pod brojem 3768 i kaže da je hasen-sahih; te ga bilježi Hakim, 3:166, a vjerodostojnim ga smatra Ez-Zehebi.

[733] Bilježi ga Buhari, 4:217; te Tirmizi, pod brojem 3770 i kaže [illegible].

[734] Sahih, bilježi ga Buhari, 4:216; te Tirmizi 5:661, pod brojem 3782 i kaže da je hadis hasen-sahih; te Ahmed, 2:446.

[735] Bilježi ga Buhari, 4:216; te Tirmizi, 5:658, pod brojem 3773, [illegible] hadis hasen-sahih; i bilježi ga Ebu-Davud, pod brojem 4662; te Ahmed u Musnedu, 5:38.

[736] Bilježi ga Buhari, 4:219; te Tirmizi, 5:701, pod brojem 3873, [illegible] hasen-garib.

• Potvrđeno je za mnoge ashabe, njihova krepost, uopćeno, i pojedinačno, toliko mnogo da se ne može izbrojati; a nije potrebno, da bi se potvrdila krepost bilo kojeg od njih, u nečemu, da bude bolji od drugih, sa svih aspekata; osim četverice halifa. Što se tiče trojice, zbog hadisa Ibn-Omera koji smo prije naveli; a što se tiče Alije, sva ulema se složila da je on bio poslije njih najbolji na zemaljskoj kugli.

Dvjesto deveto pitanje:

KOLIKO JE TRAJAO HILAFET POSLIJE SMRTI POSLANIKA, S.A.V.S.?

Prenosi Ebu-Davud i drugi, od Se'id ibn Džehmana, od Sufejneta da je rekao: Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s.:

"Hilafet poslanstva je trideset godina, a nakon toga će Allah dati kraljevstvo kome hoće."[737]

Tako je bilo za vrijeme hilafeta Ebu-Bekra, Omera, Osmana i Alije, r.a. Ebu-Bekr je bio dvije godine i tri mjeseca; Omer je bio deset godina i šest mjeseci; Osman je bio dvanaest godina; Alija je bio četiri godine i devet mjeseci. Trideset godina je upotpunjeno prisegom Hasanu ibn Aliji u vremenu od šest mjeseci.

Prvi islamski kralj je bio Muavija, r.a., a on je bio najbolji i najpribraniji među njima; a poslije njega je bila nasilna vladavina, sve dok nije došao Omer ibn Abdul-Aziz, r.a., tako da ga ehli-sunnet ubraja u petog halifu, zbog toga što je išao putem pravednih vladara.

---

[737] Sahih, bilježi ga Ebu-Davud, pod brojem 4646; te Tirmizi, pod brojem 2226; te Ahmed u Musnedu, 5:220; te Hakim, 3:145.

Dvjesto deseto pitanje:

ŠTA JE DOKAZ ZA HILAFET OVE ČETVERICE, UOPĆENO?

Za to ima vrlo mnogo dokaza koji se ne mogu nabrojati. Od toga je obuhvaćanje njene dužine (hilafeta) u trideset godina, a to je bila dužina njihove vladavine.

Od toga je i ono što smo spomenuli od njihovih [illegible] nad drugim ljudima kao i njihova međusobna prednost u [illegible].

Od toga je i ono što prenosi Ebu-Davud i ostali, od Semure ibn Džunduba da je neki čovjek rekao:

"O Allahov Poslaniče, ja sam vidio kao da se kofa, napunjena vodom, spustila s nebesa, pa je došao Ebu-Bekr, pa je uzeo za njen rub, pa se vrlo slabo napio; nakon toga je došao Omer i uzeo za njen rub i pio sve dok se nije napio; nakon toga je došao Osman i uzeo za njen rub, i pio sve dok se nije napio; nakon toga je [illegible] Alija i uzeo za njen rub pa se ona razbila i iz nje ga je malo zaprslo."[738]

Od tih dokaza, a ujedno je i najjači, konsenzus u [illegible] četverice i u njihov hilafet ne sumnja niko osim zalutali novotar (u vjeri).

Dvjesto jedanaesto pitanje:

ŠTA JE DOKAZ ZA HILAFET PRVE TROJICE, UOPĆENO?

Dokaza za to ima mnogo, od njih je i ono što smo [illegible]nuli, od njih je i hadis Ebu-Bekra, r.a., da je Poslanik, s.a.v.s., rekao jednog dana:

"Ko je od vas usnio san?"

Pa je rekao neki čovjek:

"Ja sam usnio. Kao da je vaga sišla s nebesa, pa ste se izvagali ti i Ebu-Bekr, pa si ti prevagnuo Ebu-Bekra; pa su se [illegible] i Ebu-

---

[738] Daif, bilježi ga Ahmed u Musnedu, 5:21; te Ebu-Davud, [illegible]637.

Bekr, pa je prevagnuo Ebu-Bekr, pa se izvagali Omer i Osman, pa je prevagnuo Omer; a potom se vaga digla."[739]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Noćas je vidio dobri čovjek da se Ebu-Bekr objesio o Poslanika, s.a.v.s., Omer o Ebu-Bekra; a Osman o Omera."[740]

Dvjesto dvanaesto pitanje:

ŠTA JE DOKAZ ZA HILAFET EBU-BEKRA I OMERA, R.A.?

Za to ima mnogo dokaza, neki se nalaze u "Sahihima".

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Kada sam spavao, vidio sam sebe na bunaru na kojem se nalazila kofa, pa sam se poslužio iz nje, onoliko koliko je htio Allah, dž.š., nakon toga ju je uzeo Ibn Ebi-Kuhafe, i poslužio se iz nje velikom kofom, ili sa dvije velike kofe, a teško je vadio kofe, a Allah je oprostio njegovu slabost. Nakon toga se preobrazila u veliku kožnu kofu, pa ju je uzeo Ibn el-Hattab, pa nisam vidio jačeg čovjeka od ljudi da se poslužuje onim čime se poslužio Omer sve dok je ljudi nisu pokvarili."[741]

---

[739] Sahih, bilježi ga Ebu-Davud, pod brojem 4634; te Tirmizi; te Hakim, 3:71

[740] Bilježi ga Ebu-Davud, pod brojem 436; te Ahmed u Musnedu, 3:35; te Hakim, 3:72 i smatra ga vjerodostojnim, a njemu se priključuje Ez-Zehebi.

[741] Muttefekun alejh, bilježi ga Buhari, 4:197; te Muslim, 7:113.

Dvjesto trinaesto pitanje:

ŠTA JE DOKAZ ZA HILAFET EBU-BEKRA I NJEGOVU PREDNOST NAD NJIMA?

Dokaza za to ima bezbroj; od njih je i onaj što smo prije spomenuli, a od njih je i onaj što se nalazi u Buhariji i Muslimu, da je neka žena došla Poslaniku, s.a.v.s., pa joj je naredio da se vrati.

Rekla je:

"A šta misliš ako dođem i ne nađem te?" Kao da je ona mislila na smrt.

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Ako mene ne nađeš, otiđi Ebu-Bekru."[742]

U Muslimovom "Sahihu" od Aiše, r.a., prenosi se da je rekla:

"Poslanik mi je rekao: 'Zovi mi tvog oca i brata kako bih napisao Knjigu (oporuku) jer se ja bojim da neko ne imadne želje (u pogledu vlasti) i da neko ne kaže: "Ja sam preči (da vladam)", a [illegible] vjernici prihvaćaju samo Ebu-Bekra."

Ovako je rekao Poslanik, s.a.v.s., o njegovom stavljanju za predvodnika u namazu, kada je Poslanik bio u smrtnoj bolesti i složili su se u njemu datoj prisezi, svi ashabi Allahova Poslanika, s.a.v.s, i muhadžiri i ensarije, i oni koji su došli poslije njih.

Dvjesto četrnaesto pitanje:

ŠTA JE DOKAZ ZA DAVANJE PREDNOSTI OMERU U HILAFETU, NAKON EBU-BEKRA?

Ima mnogo dokaza za to u onome što je spomenuto, a to su i riječi Poslanika, s.a.v.s.:

"Ja ne znam koliko mi je određen boravak među [illegible] one koji dođu poslije mene."[743]

---

742 Muttefekun alejh, bilježi ga Buhari, 4:191; te Muslim, 7:1[illegible]

743 Sahih, bilježi ga Tirmizi, pod brojem 3804, te ga prenosi [illegible] u Musnedu, 5:385, 402; te Hakim, 3:75; a Tirmizi kaže: Ovaj hadis je hasen; a Albani ga spominje među sahihima, pod brojem 1230.

Pa je pokazao ka Ebu-Bekru i Omeru, r.a. Od njih je i hadis o fitnetu (smutnji), koji su kao valovi morski. Rekao je Huzejfe, r.a. Omeru: "Između tebe i njega (fitneta) su vrata zatvorena." Odgovorio je: "Da li će se otvoriti ili će se razbiti?" "Ne, nego će se razbiti", rekao je Omer. Znači, neće se zatvoriti. Vrata su bila Omer, a njihovo razbijanje je bilo njegovo ubistvo, i neće se dići poslije njega sablja među ummetom.[744]

Ulema se složila sa davanjem prednosti u hilafetu Omeru, r.a., nakon Ebu-Bekra, r.a.

Dvjesto petnaesto pitanje:

ŠTA JE DOKAZ ZA DAVANJE PREDNOSTI U HILAFETU OSMANU NAKON NJIH DVOJICE?

Za to ima mnogo dokaza, jedan od njih je i onaj što smo prije spomenuli, a jedan od njih je i hadis Ka'ba ibn Adžreta, da je rekao:

"Spomenuo je Allahov Poslanik, s.a.v.s., fitnet koji će ih snaći, pa prođe čovjek umotane glave, pa reče Poslanik, s.a.v.s.:

'Ovaj će toga dana biti na uputi.'

Pa sam skočio i uzeo za nadlakticu Osmana, a nakon toga sam sreo Allahova Poslanika, s.a.v.s., koji je rekao:

'Ovaj.'[745]

Od Aiše, r.a., spominje se da je rekla:

"Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s: 'O Osmane, ako ti Allah povjeri ovu stvar jednog dana, a munafici budu htjeli da ti skinu košulju koju ti je obukao Allah, nemoj je skidati.'"[746]

---

[744] Dio dugog hadisa, kojeg bilježi Buhari, 8:96; te Muslim, pod brojem 144.

[745] Prenosi ga Tirmizi, pod brojem 3704; te Ibn-Madže, pod brojem 98; te Ahmed u Musnedu, 4:243; te Hakim, 3:120.

[746] Sahih, bilježi ga Tirmizi, pod brojem 3705; te Ibn-Madže, pod brojem 99; te Ahmed u Musnedu, 6:75, a Tirmizi ga je smatrao vjerodostojnim, a Albani ga je smatrao vjerodostojnim u "Sahih el-Džami", pod brojem 7824.

Složili su se sa davanjem prisege njemu oni koji ispunjavaju uvjete za učestvovanje u šuri, a prvi koji mu je dao prisegu jeste Alija, r.a., nakon Abdurrahmana ibn Avfa, a nakon njega ostali ljudi.

Dvjesto šesnaesto pitanje:

ŠTA JE DOKAZ ZA HILAFET ALIJE, NAJPREČEG POSLIJE NJIH?

Ima mnogo dokaza za to, neki su prije spomenuti, a jedan od njih su i riječi Poslanika, s.a.v.s.: "Teško li se Ammaru, ubit će ga grupa silnika, zvat će ih u Džennet, a oni će njega zvati u vatru!"[747] A bio je sa Alijom, r.a., pa su ga ubili stanovnici Šama, a on ih je pozivao ka sunnetu i zajednici, i pokornosti pravom vladaru Aliji ibn Ebi-Talibu, r.a., a hadis se nalazi među vjerodostojnim hadisima.

O ovome Poslanik, s.a.v.s., kaže:

"Izaći će iz vjere (poput strijele) otpadnici od nje u vrijeme razilaženja među ljudima. Borit će se protiv njih skupina koja je na istini."

Haridžije su se odmetnuli i Alija, r.a., borio se protiv njih kod Nehrevana i on je na putu istine po konsenzusu svih pripadnika ehli-sunneta.

Dvjesto sedamnaesto pitanje:

KAKVA JE DUŽNOST PREMA PRETPOSTAVLJENIMA?

Dužnost prema njima jeste savjet, pokornost istini, i u tome im se pokoravati, to im naređivati, napominjati ih na blag način, klanjati namaz iza njih, boriti se zajedno s njima, davati zekat njima,

---

[747] Bilježi ga Buhari, 3:207.

strpiti se prema njima, pa makar i ne bili u pravu, ne ustajati protiv njih sabljom, sve dok ne pokažu javno otvoreno nevjerovanje, te moliti za njihov popravak i uputu.

Dvjesto osamnaesto pitanje:

ŠTA JE DOKAZ ZA TO?

Za to postoji mnogo dokaza, jedan su i riječi Uzvišenog:

"O vjernici, pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku i predstavnicima vašim..."[748]

Rekao je Poslanik, s.a.v.s.:

"Slušajte i pokoravajte se, pa makar vam i rob naređivao."[749]

Također, Poslanik, s.a.v.s., kaže:

"Ko od vas vidi nešto kod svog vođe, a to mrzi, neka se suzdrži, jer ko samo za pedalj napusti Džennet, a zatim umre, umro je džahilijetskom smrću." Ubadebin-Samit prenosi da ih je jedne prilike pozvao Poslanik, s.a.v.s., pa su mu dali prisegu na slušanje i pokornost, mada im je draga i kada nije, kada im je teško i kada nije, te da ne rješavaju dužnosti onoga ko je za dotični posao stručan.

Zatim je Poslanik, a.s., rekao:

"Osim u slučaju da primijetite otvoreni kufr (nevjerovanje) za koje imate dokaz od Allaha."

U drugom hadisu Poslanik, a.s., kaže:

"Ako bi vam slabo uhranjen rob bio nadređen, pa vas vodio po Allahovoj Knjizi, slušajte ga i budite mu pokorni!"

Zatim Poslanik, s.a.v.s., kaže:

"Musliman mora slušati i pokoravati se u onome što voli i što ne voli, osim da mu budu naređena neposlušnost prema Allahu (grijeh) pa ako mu bude naređeno da čini grijeh, tada nema poslušnosti niti pokornosti!"

---

[748] En-Nisa', 59.

[749] Bilježi ga Buhari, 8:105; te Ibn-Madže, pod brojem 2890; te Ahmed u Musnedu, 6:403.

On, također, kaže:

"Pokornost je samo u dobrim djelima."

I kaže:

"Pa i ako bi te udario po leđima (vođa) i uzeo tvoj imetak, slušaj i pokoravaj se."

I još kaže:

"Ko ostavi pokornost vladaru, na Sudnjem danu neće imati nikakvog dokaza. A ko umre bez date prisege vođi, umro je džahilijetskom smrću."

Dalje Poslanik, a.s., kaže:

"Ko bude htio napustiti nešto oko čega je suglasan ovaj ummet, udarite ga sabljom ko god bio."

I kaže:

"Bit će na vlasti emiri, zapovjednici pa ćete znati [illegible] i to ćete negirati. Ko bude prezirao ono što rade, bit će čist, a ko bude negirao, bit će sačuvan (vatre), osim onoga ko bude njima zadovoljan i bude ih slijedio."

Ashabi rekoše:

"Zar se nećemo boriti protiv njih?"

On reče:

"Ne, sve dok budu klanjali."

O ovome postoje i drugi brojni hadisi, a svi navedeni se nalaze među vjerodostojnim hadisima.

Dvjesto devetnaesto pitanje:

KOME JE DUŽNOST UPUĆIVANJA NA DOBRO, A ODVRAĆANJE OD ZLA?

Rekao je Allah Uzvišeni:

"I neka među vama bude onih koji će na dobro pozivati i tražiti da se čini dobro, a od zla odvraćati, oni će šta žele postići."[750]

---

[750] Ali'Imran, 104.

Kaže Vjerovjesnik, s.a.v.s.:

"Ko od vas vidi loše djelo neka ga promijeni rukom, ako ne može, onda jezikom, a ako ne mogne onda srcem, ali je to najslabiji vid imana." U vezi s ovim postoje mnogobrojni ajeti i hadisi i svi naređuju da se zapovijeda dobro, a odvraća od zla i to su dužni svi oni koji to vide i ta dužnost ne spada s čovjeka osim ako to neko drugi uradi. Sve što je čovjek znaniji i sposobniji da spriječi zlo, to je on obavezniji i spasit će se kazne koja pogodi grešnike, samo oni koji naređuju dobro, a odvraćaju od zla.

Dvjesto dvadeseto pitanje:

KAKAV JE TRETMAN KERAMETA EVLIJA?

Kerameti evlija su istina i to je, ustvari, neuobičajena pojava koju oni urade a samo djelo nisu oni stvorili niti ona sadrži izazov (kao Kur'an). Jer kerameti su Allahovo djelo koje je izvršeno putem tih evlija, pa makar oni i ne znali za njega. Primjer kerameta su događaji vezani za "ashabul-kehf" (mladiće koji se spominju u suri El-Kehf i mladiće nad kojima se zatvorio ulaz pećine (spomenuti u hadisu), Džurejdž er-Rahib, itd. Svi ovi kerameti su mudžize koje su se dešavale njihovim poslanicima i zato su ti kerameti veći i brojniji u ovom ummetu zbog veličine mudžiza i kerameta Muhammeda, s.a.v.s.

U primjer ovih kerameta spada ono što se dogodilo Ebu-Bekru za vrijeme (ridde) otpadništva, Omerovo dozivanje Sanije sa minbera dok je bio u Šamu pa je čuo Omerov glas, prelazak Ala'bin el-Hadramija s konjicom preko mora u ratu sa Bizantijcima, namaz Ebu-Muslima el-Havbanija u vatri u koju ga je bacio El-Esved el-'Anesijj i dr. što se desilo mnogima za vrijeme Poslanika, a.s., a i poslije njega, u vrijeme ashaba i tabiina, a i što se događa i danas i događat će se do Sudnjeg dana. Sve su to, ustvari, mudžize našeg Poslanika, a.s., jer su evlije dostigle taj stepen slijeđenjem Poslanika, a ako

nešto od tih djela uradi neko ko ne slijedi Poslanika, s.a.v.s., to je fitnet i čarolija i sl., a nikako kerameti, i taj čovjek kome se to desilo nije evlija Svemilosnog već evlija šejtana, da nas Allah sačuva!

Dvjesto dvadeset i prvo pitanje

KO SU ALLAHOVE EVLIJE?

Oni su svi oni koji vjeruju u Allaha, dž.š., Njega se boje i slijede Njegovog Poslanika, s.a.v.s.

Kaže Uzvišeni:

"I neka se ničega ne boje i ni za čim nek ne tuguju Allahovi štićenici." [X:627]

Zatim pojašnjava ko su oni, pa kaže:

"Oni koji su vjerovali i bili bogobojazni." [X:63]

Allah Uzvišeni kaže:

"Allah je zaštitnik onih koji vjeruju i On ih izvodi iz tmina na svjetlo, a onima koji ne vjeruju zaštitnici su šejtani i oni ih izvode sa svjetla u tmine." [II:257]

I kaže:

"Vaši zaštitnici su samo Allah i Poslanik Njegov i vjernici koji ponizno namaz obavljaju i zekat daju. Onaj ko za zaštitnika uzme Allaha i Poslanika Njegova i vjernike - pa, Allahova strana će svakako pobijediti." [V:55, 56]

A Muhammed, s.a.v.s., je rekao:

"Zašto porodica tog i tog nisu moje evlije (prijatelji). Moji prijatelji su bogobojazni."

Hasan (el-Basri) je kazao: "Jedan narod je tvrdio da voli Allaha, dž.š., pa ih je Allah iskušao ovim ajetom:

"Reci: 'Ako vi volite Allaha, Mene slijedite, a Allah će vas zavoljeti.'

A Šafija, r.a., kazao je:

"Ako vidite čovjeka da hoda po vodi, ili leti u zraku, nemojte mu povjerovati niti da vas to zavede sve dok se ne uvjerite da slijedi Allahovog Poslanika, s.a.v.s.

Dvjesto dvadeset i drugo pitanje:

KOJA JE SKUPINA NA KOJE SE ODNOSE POSLANIKOVE, S.A.V.S., RIJEČI: "NEPRESTANO ĆE BITI SKUPINA IZ MOG UMMETA NA ISTINI, NEĆE IM ŠTETITI ONI KOJI IM OPONIRAJU SVE DOK NE DOĐE ALLAHOVO NAREĐENJE (ODREDBA)?

Ta grupa je spasena skupina između sedamdeset i tri skupine iz kojih ju je izuzeo Vjerovjesnik, s.a.v.s., riječima:

"Sve će u vatru osim jedne, a ona je zajednica.

U drugom predanju stoji da je rekao:

"To su oni koji će biti na onome na čemu sam ja i moji ashabi danas."

Molimo Allaha, dž.š., da nas učini ovom skupinom i da ne zavede naša srca nakon što nas je uputio i da nam podari milost. On je Onaj Koji mnogo daruje.

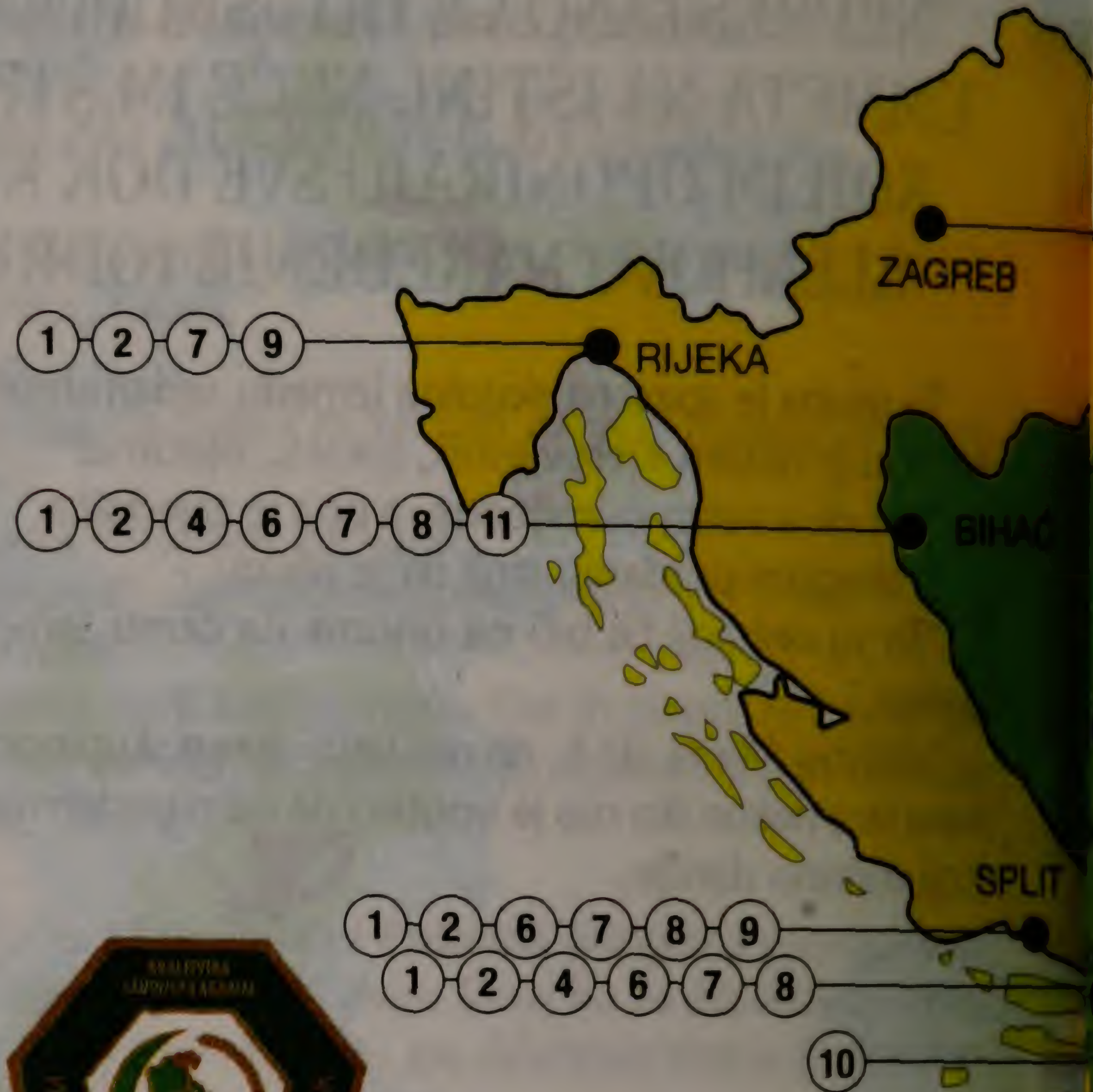
1 AKTIVNOSTI ZA KULTURU I PROSVJETU

2 ZBRINJAVANJE JETIMA (SIROČADI)

12 KROJAČKA RADIONICA I OTKUP RUČNIH RADOVA

11 POLJOPRIVREDNI OBJEKT

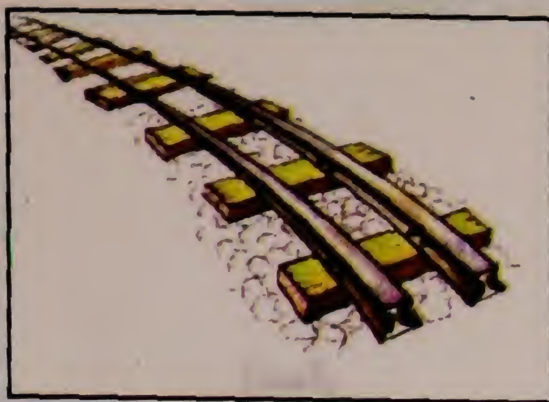

10 LUKA PLOČE - SKLADIŠTA ZA HUMANITARNU POMOĆ KOJA DOLAZI BRODOM I ŠALJE SE U BOSNU I HERCEGOVINU

9 PROJEKAT POVRATKA IZBJEGLICA

3 PROJEKT ŽELJEZNIČKE PRUGE

4 PROJEKT UVOĐENJA PLINA, DISTRIBUCIJA NAFTE, UVOĐENJE STRUJE I PROJEKT GRIJANJA

BEČ — (1)-(2)-(8)

(1)-(2)-(7)-(8)-(9)

(1)-(2)-(4)

(6)-(7)-(11)-(12)

(1)-(2)-(4)

(6)-(7)-(11)-(12)

(1)-(2)-(3)

(4)-(5)-(6)-(7)

(8)-(9)-(11)-(12)

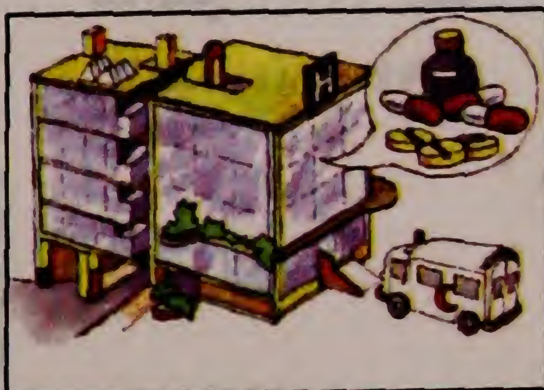
5 PROJEKT PROIZVODNJE KRUHA

6 PROJEKT ADAPTACIJE ŠKOLA, UNIVERZITETA, DŽAMIJA, AMBULANTI I BOLNICA

الهيئة السعودية العليا لمساعدة البوسنة والهرسك

VISOKI SAUDIJSKI KOMITET ZA POMOĆ BOSNI I HERCEGOVINI

8 ZDRAVSTVENA POMOĆ DISTRIBUCIJA LIJEKOVA SANITETSKOG MATERIJALA I ZBRINJAVANJE LIJEČNIKA

7 NOVČANA POMOĆ, PAKETI PREHRAMBENIH ARTIKALA, IFTARI I HIGIJENSKI PAKETI

إصدار

الهيئة السعودية العليا لمساعدة البوسنة والهرسك

الكتاب رقم (٣١)

الطبعة الأولى

٢٠٠ سؤال و٢٠٠ جواب

تأليف

حافظ الحكمي

ترجمة

راسم بركوفتش

المراجعة الشرعية

محمد ميهالوفتش

مستشار اللغة البوسنية

سيناهد خليلوفتش

المدقق اللغوي

زينتا بقوينش

الإخراج الفني

نجاد كازيتش

أعده بالحاسب الآلي

شركة زاغرب (د . ن)

يوزع مجاناً

عدد النسخ : ٢٠٠٠٠ نسخة

سراييفو ١٤١٨هـ - ١٩٩٧م

٢٠٠ سؤال

و

٢٠٠ جواب

تأليف

حافظ الحكمي

يوزع مجاناً

٢٠٠ سؤال

و

٢٠٠ جواب

تأليف

حافظ الحكمي

يوزع مجاناً